

Ntandiliko Ulongoledi wa chitabu cha Ntandiliko

Chitabu achino kwa Chiswahili chichemwa Mwanzo na kwa Chimakonde chichemwa “Ntandiliko,” na chitabu achino njo chitandi cha Lilailano Iya Kala. Kwa luga yake ya asili ya Chieblaniya ya chitabu achino chitandilike na malove alano, “Anepo patandi.” Chitabu achino chitulangua namuna chivitandilike vitukutuku vyammalele, na namuna Nnungu chatandilihije ulongo wa kuva pamo na vanu. Vatalamu vanji va Bibiliya va maduvano vātenda kuva chitabu achino chilembwije na Musa, uchocho alembile na vitabu vinji, yani chitabu cha Kuuka na chitabu cha Valawi na chitabu cha Isabu, na chitabu cha Makumbusho la Sheliya, na inahululika kuva vitabu anevyo vilembwije mmyaka fulani kutandikila mmwaka wa 1,300 mpaka wa 1,400 K.K. (Kilisto akanambivelekwa).

Chitabu cha Ntandiliko chiumbele habali muhimu namene divayangata vanu kwelewa vitabu vinji vyammalele vya M'bibiliya, ikava vya Nnilailano Iya Kala au Lyahambi. Chitabu cha Ntandiliko chitulangua namuna sambu chiinjidile pachilambo, na umuhimu wa kwida kwa Mpohi wa vanu vammalele. Uchocho, chitabu achino chihunukula mpango wa Nnungu wa kuvapoha vanu. Chinu anecho chinahululika kumaikana kuhalokana na unabii ntandi ulaûja kunnyamba Yesu (Ntandiliko 3:15), na kuhalokana na ahadi

ya Nnungu kwa Iblahimu ya kuvibaliki vilambo vyammalele vivêle pachilambo (Ntandiliko 12:3).

Uinjipihwa wa chitabu cha Ntandiliko

1. Sula ya 1 na ya 2, Nnungu áumba chilambo, na ámmumba Adamu na Hawa.
2. Sula ya 3 mpaka ya 5, ðimwelesija Adamu na Hawa, na kwamba sambu yao na kwamba chiveleko chao.
3. Sula ya 6 mpaka ya 9, ðimwelesija Nuhu, na kwamba habali dya alila livambwe likulu.
4. Sula ya 10 na 11, ðieleswa kwamba mambo lanahumidile ching'ati chipindi cha Nuhu na chipindi cha Iblahimu, pamo na habali dya nnala wa Babeli.
5. Sula ya 12 mpaka ya 50, ðimwelesija Iblahimu, familiya yake na ntandiliko wa chilambo cha Isilaeli.
 - a. Maisha langa Iblahimu na Sala n'jawe, làeleswa musula ya 12 mpaka 25.
 - b. Maisha langa Isaka na Labeka n'jawe, làeleswa musula ya 21 mpaka 28, na habali dya kuhwa kwanga Isaka, làeleswa musula ya 35.
 - c. Maisha langa Yakobo na Esau, vana vanga Isaka, làeleswa musula ya 25 mpaka ya 50.
 - d. Sula ya 37 mpaka ya 50, ðiimbele habali dya mwana wa Yakobo wanantamwije namene, na namuna chajuhijwe kuva ntawala fulani wa chilambo cha Misili.

Kutandilika kwa chitabu cha Ntandiliko

¹ Anepo patandi, Nnungu áumbile kumahunde na chilambo.

² Chilambo nanga pachinavele na liumbo na chívele chihi nanga chinu. Chilambo chíhunikwije na medi lohe namene na lupi ludimbîje pii, na Umumu wa Nnungu nkuva avèlè muha medi.

³ Nnungu nkuhaura kuchidoni, “Pààve nng'anji!” Nng'anji nkupwawa.

⁴ Nnungu nkwona kuva anewo nng'anji nni chinu chambone. Anepo Nnungu nkuhapulanya nng'anji na lupi.

⁵ Nnungu nkuuchema nng'anji “Muhi,” na lupi nkuluchema “Chilo.” Bahi nkuva muhi, na nkuva chilo. Na anelyo lyávele liduva litandi.*

⁶ Nnungu nkuchidoni, “Pààve na nafasi ching'ati medi. Nafasi aneyo ilayavanye medi mibali mivili, yani muha na pahi.”

⁷ Bahi nkuva muchi chahawile. Nnungu nkuvika nafasi ya kulayavanya medi lavêle muha na medi lavêle pahi.

⁸ Nnungu nkuichema aneyo nafasi, “Kumahunde.” Bahi nkuva muhi, na nkuva chilo. Na anelyo lyávele liduva lyavili.

⁹ Nnungu nkuchidoni, “Medi lavêle pahi lalilopolele pamo, uchinga paonekane pachinu pakávele medi.” Bahi nkuva muchi chahawile.

¹⁰ Nnungu nkupachema pachinu pakávele medi “Chilambo,” na muchinu amula mulopokedile medi nkumuchema “Dibahali.” Bahi Nnungu

* **1:5** Apano pàlembwije “nkuva chilo na muhi, liduva litandi.” Vàlembile uchocho ing'anya Nnungu pachiumbile chilambo lupi lwanipwawa, koka nkuliumba liduva, nkupwawa muhi. Bahi Vayahudi vavalanga liduva kutandilika nnupi kuhwena kunng'anji.

nkwona kuva anecho chachitendile nni chinu chambone.

¹¹ Bahi Nnungu nkuhula kuchidoni, “Chilambo chimeje kila aina ya mimea, mimea ivêle na dimbeyu, na milandi îpa vihepo vivêle na dimbeyu dya namuna yake.” Bahi nkuva muchi chahawile.

¹² Chilambo nkumeja mimea ivêle na dimbeyu dya namuna yake, na milandi îpa vihepo vivêle na dimbeyu dya namuna yake. Bahi Nnungu nkwna kuva anecho chachitendile nni chinu chambone.

¹³ Bahi nkuva muhi, na nkuva chilo. Na anelyo lyávele liduva lyatatu.

¹⁴ Nnungu nkuchidoni, “Kumahunde kùùve na ming'anje uchinga ihapulanye chilo na muhi. Ming'anje uyoyo ìve vimaiho vya kulanguja mahiku, na maduva na vyaka,

¹⁵ na ming'anje aneyo ivale aneko kumahunde uchinga ilangajije pachilambo.” Bahi nkuva muchi chahawile.

¹⁶ Nnungu nkujuha ming'anje mivili miku-lungwa, aula nng'anje nkulu namene ulangaje muhi na aula n'joko ulangaje chilo. Uchocho, Nnungu nkujuha na dinondwa.

¹⁷ Nnungu nkuivika aneyo ming'anje kumahunde uchinga ilangaje pachilambo,

¹⁸ ilangaje chilo na muhi na kuhapulanya nng'anje na lupi. Bahi Nnungu nkwna kuva anecho chachitendile nni chinu chambone.

¹⁹ Bahi nkuva muhi, na nkuva chilo. Na anelyo lyávele liduva lya ncheche.

²⁰ Nnungu nkuchidoni, “Mmedi muumbale makuwa la viumbe vyomi, na vyuni viuluke kumahunde.”

²¹ Bahi Nnungu nkuvaumba anyama vakulu namene va m'bahali na aina dyammalele dya viumbe vyomi viônga mmedi. Uchocho, nkuumba na aina dyammalele dya vyuni. Bahi Nnungu nkwona kuva anecho chachitendile nni chinu chambone.

²² Nnungu nkuvibaliki wachidoni, “Velekana, na kuyenjejeke. Viumbe vya m'bahali viumbale m'bahali, na vyuni viyenjejeke pachilambo.”

²³ Bahi nkuva muhi, na nkuva chilo. Na anelyo lyávele liduva lya nnyano.

²⁴ Nnungu nkuchidoni, “Chilambo chîive na aina dyammalele dya viumbe vivêle na umi, yani anyama va kulangwa na va munnyitu na vakoko.” Bahi nkuva muchi chahawile.

²⁵ Nnungu nkuumba kila aina ya anyama va kulangwa na va munnyitu na vakoko. Bahi Nnungu nkwona kuva anecho chachitendile nni chinu chambone.

²⁶ Anepo Nnungu nkuchidoni, “Tummumbe munu kwa nfano wetu, alandane na hwetu uchinga atawale dihomba dya m'bahali na vyuni viulûka kumahunde na anyama vammalele va kulangwa na anyama vammalele va munnyitu na vakoko vammalele va pachilambo.”

²⁷ Bahi Nnungu nkummumba munu kwa nfano wake. Kwa nfano wake mwene Nnungu ámmumbile nnume na mmahe.

²⁸ Nnungu nkuvabaliki wavahaulila kuchidoni, “Velekana na muyenjejeke, muumbale pachilambo na kuchitawala. Uchocho, movatawale ahomba va m'bahali, na vyuni viulûka kumahunde na kila chiumbe chivêle na umi chiônga pachilambo.”

²⁹ Anepo Nnungu nkuchidoni, “Lola, nangu nìmwing'anga kila mmea wa pachilambo uvêle na dimbeyu, na kila nnandi ûpa vihepo vivêle na dimbeyu uchinga viive chakulya chenu.

³⁰ Na anevo anyama vammalele va nchilambo, na vyuni vyammalele viulûka kumahunde, na viumbe vyammalele viônga pachilambo, yani kila chiumbe chivêle na umi, chakulya chavo chimbekuva mahamba lammalele la mimea.” Bahi nkuva muchi chahawile.

³¹ Bahi Nnungu nkuvilola vyammalele vyavi-umbele, nkwona kuva kila chinu chachitendile nni chambone namene. Bahi nkuva muhi, na nkuva chilo. Na anelyo lyávele liduva lya sita.

2

¹ Bahi chilambo na kumahunde na vyammalele vivêle anemwo, nkumalilika kuumbwa.

² Kabla likànahwika liduva lya saba Nnungu ávele amalidilè madengo lammalele la kuumba. Bahi nniduva anelyo lya saba Nnungu nkuyewelega kukola madengo lake.

³ Nnungu nkulibaliki liduva anelyo lya saba na kulitenda liive kwajili yake mwene, kwa kuva, liduva anelyo Nnungu ániyewelega kukola madengo lake lammalele la kuumba.

Maeleso lanji layâmba namuna chichiumbwije chilambo na vanu

⁴ Bahi uvila njo chichiumbwije chilambo na kumahunde.

Yahwe Nnungu paumbile chilambo na kumahunde,

⁵ nchilambo múvele bado mukanambimèlà chinu chohecho ing'anya Yahwe Nnungu ávele bado akanambichitonyèlà chilambo imbula, na wala nanga panapwawije munu wa kulima.

⁶ Henga medi lachihuma mmimbwimbwi njo lachiulovya ulongo wa nchilambo.

⁷ Bahi Yahwe Nnungu nkummumba nnume kwa litutunga lya ulongo, nkummehija dimumu dya umi n'dimula dyake, na aneyo munu nkuva chiumbe chivêle na umi.

⁸ Bahi Yahwe Nnungu nkuvika bustani m'bali wa mashaliki, kueneo lichêmwa Adeni, na m'bustani aneyo nkummika ayula munu wammumbile.

⁹ Anepo Yahwe Nnungu nkumeja kila namuna ya nnandi ukatapêle na ufâa kwa chakulya. Na ching'ati bustani aneyo pávele na milandi inji mivili ya vihepo. Vihepo vya nnandi umo vîvatenda vanu vâàve na umi ukee na ntululilo, na vihepo vya nnandi unji vîvatenda vanu vâàve na uweso wa kupembula mambo lambone na lahakalenge.

¹⁰ Aneko ku Adeni kúvele na muto uchimwadi-langila medi lake m'bustani aneyo, na kutandikila pabustani aneyo muto nkuyavanyika kuva myuto ncheche.

¹¹ Lina lya muto ntandi nni Pishoni. Muto anewo ùdinguka chilambo chammalele cha Havila, chilambo chivêle zahabu.

¹² Sahabu ya chilambo anecho nni yambone namene. Uchocho, nchilambo anecho múvele malashi la bedola na mayanga lakatapêle la shohamu.

¹³ Na muto wavili ùchemwa Gihoni. Muto anewo ùdinguka nchilambo chammalele cha Kushi.

¹⁴ Na muto watatu ùchemwa Tigili. Muto anewo ùkululila m'bali wa mashaliki wa imanga ya Ashulu. Na muto wa ncheche ùchemwa Eflati.

¹⁵ Bahi Yahwe Nnungu nkuntwala ayula nnume nkummika M'bustani ya Adeni uchinga ailime na kuichunga.

¹⁶ Yahwe Nnungu nkumwamulisa ayula nnume wachidoni, “Unahulula chihi kulya vihepo vya nnandi wohewo wa m'bustani,

¹⁷ henga vihepo vya nnandi wa kupembula mambo lambone na lahakalenge unalye, kwa kuva, liduva lyumbekulya vihepo vya nnandi anewo, muhiu uchiuhwe.”

¹⁸ Anepo Yahwe Nnungu nkuchidoni, “Chikee chinu chambone ayu nnume kuva weka. Nìmbemmumbila nkúyangata ambenfâla.”

¹⁹ Bahi Yahwe Nnungu nkummumba kwa ulongo kila nnyama wa munnyitu na kila chuni chiulûka kumahunde, nkumpelekejija ayula nnume uchinga alole chambevachema. Na malina lávichemilè viumbe anevyo, nkuva njo malina lavo.

²⁰ Bahi ayula nnume nkuvachema malina anyama vammalele va kulangwa, na anyama va munnyitu na vyuni vyammalele viulûka kumahunde. Henga aneyo nnume nanga panammwene nkúyangata ambenfâla.

²¹ Bahi Yahwe Nnungu nkunnaja ayula nnume luwono luidôpa, pánavele nkwna luwono, Nnungu nkuhalamola luvau lumo lwa aneyo

nnume, na pachinu apala pahalamwele luvau nkupahunika kwa inyama.

²² Bahi alula luvau lwaholomwene kuhaloka kwanga nnume, Yahwe Nnungu nkulujuha kuva mmahe, nkumpelekeja ayula mmahe kwanga ayula nnume.

²³ Anepo aneyo nnume nkuchidoni,
“Enhee, ayuno njo angufâla! Ayuno nni liwangwa kuhaloka mmawangwa langu, na inyama kuhaloka muinyama yangu. Ayuno àmbechemwa ‘Mmahe,’ kwa kuva, àhumile mwang'une ninnume.”

²⁴ Njo mana nnume ànneka atatake na anyokwe, nkulundana na n'jawe, na anevo vavili vâàva mmili umo.

²⁵ Bahi aneyo nnume na n'jawe vammalele vâvele chihi lukundu mwandu, henga wala nanga pávanawene dihoni.

3

Sambi inandi na asabu yake

¹ Nnyongo ávele na ulamba kuvapunda anyama vammalele va munnyitu vanavaumbile Yahwe Nnungu. Bahi nnyongo nkunnyautila ayula mmahe kuchidoni, “Ati muhiu kuva Nnungu áhawile kuva munalye vihepo vya nnandi wohewo wa m'bustani?”

² Mmahe nkunnyaang'ula ayula nnyongo kuchidoni, “Nanga, tùnahulula chihi kulya vihepo vya milandi ivêle m'bustani,

³ henga Nnungu áhawile kuva, tunalye vihepo vya nnandi uvêle ching'ati bustani, na wala tunaukwahe, na tukâtenda uchocho tumbekuhwa.”

⁴ Nnyongo nkunnyaaulila mmahe kuchidoni, “Mmh! Nanga pamumbekuhwa!

⁵ Nnungu áhawile uchocho kwa kuva ànimala kuva mukàlya vihepo vya nnandi anewo ding'ano dyenu dichidihunukuliwe, na mwenu mùmbekuva muchi mwene Nnungu kwa kumala lambone na lahakalenge.”

⁶ Bahi mmahe pawene kuva vihepo anevyo vìnafala namene kwa chakulya, na vìnautila mmeho na vìnafala kwa kupata lúnda, nang'e nkuhepa chihepo cha nnandi anewo, nkulya, nkumwing'a na nng'andomwe anavele nawe pamo, nanang'e nkulya.

⁷ Upala vammalele nkuhunukuliwa ding'ano, nkulimala kuva vàvele chihi lukundu mwandu, bahi nkutota mahamba la nnandi wa tini la kulikuhikija.

⁸ Bahi chinalyulo, mpapa pauchipunga, ayula nnume na n'jawe nkupilikana dihinji dya Yahwe Nnungu waonga m'bustani, vanang'o nkulipiha mmilandi ya m'bustani kuchinga Yahwe Nnungu anavone.

⁹ Henga Yahwe Nnungu nkunchema ayula nnume na kummuja kuchidoni, “Úvele kwachi?”

¹⁰ Nang'e nkunyang'ula kuchidoni, “Nangu ngúpilikene dihinji dyako m'bustani, nangu nkuyopa, nkulipiha, kwa kuva ngúvele lukundu mwandu.”

¹¹ Yahwe Nnungu nkummuja kuchidoni, “Nnani akuhaulidíle kuva úvele lukundu mwandu? Dachi, ùlile chihepo cha nnandi chinikulimbijije unalye?”

¹² Ayula nnume nkuyang'ula kuchidoni, “Ayu

mmahe úngupèlè aikale pamo na nangu njo angupêle chihepo cha nnandi anewo, nangu nkulya.”

¹³ Anepo Yahwe Nnungu nkummuja ayula mmahe kuchidoni, “Chinu ntwani achino chiuchitendile?” Mmahe nkuyang'ula kuchidoni, “Nnyongo áningulambila, nangu nkulya.”

Asabu

¹⁴ Bahi Yahwe Nnungu nkunnyaaulila nnyongo kuchidoni,
“Kwa kuva wako ùtendile uchocho,
bahi ùnilaniwa kupunda anyama vammalele
valângwa,
na kupunda anyama vammalele va munnyitu.
Ùmbekwava kwa litumbo lyako,
na kuwila litutunga maduva lammalele la umi
wako.

¹⁵ Nìmbevika umongo kati yakuwe na ayu mmahe,
kati ya chiveleko chako na vanu va nnukolo
lwanga ayu mmahe.
Na munu yumo muvanu va nnukolo lwake
àmbeponda muti wako,
na wako ùmbennuma aneyo munu chihing'ino
chake.”

¹⁶ Anepo nkunnyaaulila ayula mmahe kuchidoni,
“Nìmbekunonoheja uchungu wa kuveleka,
ùmbevaveleka vana kwa uchungu.
Henga, pamo na anelyo, wako ùmbekuwa chihi
nkuntamwa namene ntwalo,
nanang'e àmbekutawala wako.”

¹⁷ Anepo Yahwe Nnungu nkunnyaaulila ayula nnume kuchidoni,

“Kwa kuva wako ùmpilikanidile n'jalo,
nkulya vihepo vya nnandi vinnakulimbijije unal-
ye,

bahi ulongo ùnilaniwa ing'anya yakuwe.

Na wako ùmbelipatila chakulya kuhaloka muu-
longo anewo kwa kukola madengo lakama-
janga namene,

mmaduva lammalele la umi wako.

¹⁸ Ulongo ùmbemeja miva na lukwekwe kwajili
yako,

na wako ùmbekulya mahamba la mmwelu.

¹⁹ Na ùmbelipatila chakulya kwa kukola madengo
lakamajanga namene,

mpaka paumbeuya muulongo mutwaliwije.

Kwa kuva, wako úumbwije kwa litutunga, na
uchiule kavila kuva litutunga.”

²⁰ Bahi ayula nnume nkunchema n'jawe lina
“Eva,*” kwa kuva, àmbekuwa mama wa vanu vam-
malele.

²¹ Yahwe Nnungu nkunkatapajija Adamu na
n'jawe mambende, nkuvawaja.

Adamu na Eva vavingangwa m'bustani

²² Bahi Yahwe Nnungu nkuchidoni, “Vino vanu
vàvele muchi mutuvelelee hwetu, kwa kulamala
lambone na lahakalenge. Vino valembelewa
vadivilwe kulya chihepo cha nnandi wa umi
ukee na ntululilo, kwa kuva, vakàlya vàmbekuwa
na umi ukee na ntululilo.

²³ Bahi Yahwe Nnungu nkuvavingangila anevo
vanu panda bustani ya Adeni, uchinga vakalime
muulongo muvanatwaliwijwe.

* **3:20** Lidi lya lina Eva lipilikanika muchi lilove lya Chieblaniya
livèle na mana ya “avèle na umi.”

²⁴ Nnungu pavavingangidile vanu panda bustani, nkuvivika viumbe vya kulihunde vivêle na dimapa, m'bali wa mashaliki wa Bustani ya Adeni pamo na upanga wa moto uchidinguka-dinguka nnyenje, kwa kuichunga indila ichihwena kunnandi wa umi ukee na ntululilo.

4

Kaini na Habilu

¹ Bahi Adamu nkulala na Eva n'jawe, Eva nkwikuta chitumbo, nkummeleka Kaini.* Eva nkuchidoni, “Nimmaleke munu kwa kuhululihwa na Yahwe.”

² Alafu nkummeleka Habilu, nnung'une Kaini. Habilu ávele nchunga wa dingandolo, na Kaini ávele nkúlima.

³ Palanahwikile mahiku la lichela, Kaini nkunanhumija Yahwe sadaka ya vilyo kuhaloka mmwelu,

⁴ na Habilu nanang'e nkunhumija Yahwe sadaka ya vipande vya inyama ya angandolo vake vatandi kuvelekwa, vitumbwîle namene. Yahwe nkukatapaliwa namene na Habilu chalumo na sadaka yake,

⁵ henga Nnungu nanga panakatapaliwije na Kaini, wala sadaka yake. Bahi Kaini nkuvisa namene, nkukwinyilanya lyenye lyake.

⁶ Yahwe nkunyaulila Kaini kuchidoni, “Ing'anya ntwani ùnivisa, na ing'anya ntwani ukwinyilanyije lyenye lyako?”

* **4:1** Kwa Chieblaniya, lilove kwa lilove Eva àhawile kuchidoni, “Nimpete munu.” Eva ávele na mana ya kuva àmmeleke mwana. Na lidi lya lina Kaini, lìpilikanika muchi lilove lya Chieblaniya livêle na mana ya “kupata.”

⁷ Dachi, ukàtenda lyambone ukámbekubaliwa? Na ukànatende lyambone, bahi sambu ìvenkukuvetela pannango pako, ìnakulembela namene, henga ùlembelewa uileme.”

⁸ Anepo Kaini nkunnyaaulila Habilu nnung'une kuchidoni, “Tuhwene kumawelu.” Bahi pavanavele kumawelu, Kaini nkunhavila Habilu nnung'une, nkummwalala.

⁹ Bahi Yahwe nkummuja Kaini kuchidoni, “Nnung'uno Habilu àvele kwachi?” Kaini nkunnyang'ula kuchidoni, “Nangu nikámaitel! Dachi, kwani nangu njo nchunga wa nnung'unwangu?”

¹⁰ Anepo Yahwe nkuchidoni, “Ùtendile chamani? Myadi ya nnung'uno imwadilikidíle muulongo ìvenkungukutula.

¹¹ Hambu wako ùnilaniwa! Nanga chinu chohecho chiumbechipanda muulongo nkukulumuka. Kwa kuva, ulongo anewo ùnywejije myadi ya nnung'uno úmmwalèlè.

¹² Paumbelima muulongo, anewo ulongo nanga paumbemeja kavila vilyo kwajili yako. Ùmbekuwa munu ukávele na kwenu na wakuhamahama pachilambo.”

¹³ Kaini nkunnyaaulila Yahwe kuchidoni, “Asabu yuning'ile nni ing'ulungwa namene, nikambehulula kuipililila.

¹⁴ Lola, nelo ùninguvinganga nguuke paulongo wa matapata, nnaonekane pameho pako. Bahi nìmbekuwa nimunu wakuhamahama, nikávele na iikadi pachilambo, na munu woheyo ambengwôna àmbenguwalala.”

¹⁵ Henga Yahwe nkunnyang'ula kuchidoni, “Nanga, ikámbe kuva uchocho! Munu woheyo ambekuwalâla wako, munu aneyo àmbepindikulwa myanda saba.” Bahi Yahwe nkummika Kaini alama uchinga kila munu ambemwôna anammwalale.

¹⁶ Kaini nkuuka pameho pa Yahwe, nkuhwena unaikala nchilambo cha ku Nodi,[†] chivêle m'bali wa mashaliki wa ku Adeni.

Lukolo lwanga Kaini

¹⁷ Aneko, Kaini nkulala na n'jawe, na n'jawe nkwikuta chitumbo, nkummeleka Henoko. Kaini nkudenga imanga, nkuichema lina Henoko, lina lya mwanawe.

¹⁸ Henoko nkummeleka Iladi. Iladi nanang'e nkummeleka Mehuyaeli, na Mehuyaeli nkummeleka Mesushaeli, na Mesushaeli nkummeleka Lameki.

¹⁹ Lameki ávalombile vamahe vavili, yumo vánchema Ada na yunji vánchema Zila.

²⁰ Ada nkummeleka Yabali. Na Yabali njo ánavele anakulwao vanu vaikâla mmigongwe na kulanga.

²¹ Nnung'une Yabali vánchema Yubali. Na Yubali njo ánavele anakulwao vanu vammalele vawômba ving'wenya-ng'wenya na vimbeta.

²² Zila nanang'e nkummeleka mwana wa chilume uvanchema Tubali-Kaini, ánavele nkúhana wa vyombo vyammalele vya chitale na shaba. Nnumbuwe Tubali-Kaini vánchema Nama.

[†] **4:16** Lidi lya lina Nodi, lipilikanika muchi lilove lya Chieblaniya livêle na mana ya “kuhama-hama.”

23 Lameki nkuvahaulila ajavake kuchidoni,
 “Ada na Sila, ngupilikanile nangu!
 Pilikanila malove lángutangòlà na mwenu mmajavangu.

Nangu nímmwalele kijana yumo ing'anya ya kunguchabolanga.

24 Ikàva munu ambemmwalâla Kaini
 àmbepindikulwa myanda saba,
 bahi muhiu kuva, munu ambemmwalâla Lameki
 àmbepindikulwa myanda sabini na saba.”

Kuvelekwa kwanga Seti

25 Adamu nkulala kavila na Eva n'jawe, Eva nkummeleka mwana wa chilume. Eva nkuchidoni, “Ayu mwana nìmbenchema lina Seti,[‡] ing'anya Nnungu àningujalila kumpata mwana yunji badala ya Habilu, awalêlwe na Kaini, nkuluwe.”

26 Seti nanang'e nkummaleka mwana wa chilume, nkunchema lina, Enoshi. Anepo njo vanu pavatandilike kunnyuwa Yahwe.

5

Histoliya ya Adamu na vanu va nnukolo lwake (1 Mahiku 1:1-4)

1 Aino njo histoliya ya Adamu na vanu va nnukolo lwake. Nnungu pavaumbile vanu, ávaumbile malinga mwavelelee mwene Nnungu.

2 Ávaumbile nnume na mmahe, nkuvabaliki, nkuvachema lina, “Vanu.”

[‡] 4:25 Lidi lya lina Seti, ìpilikanika muchi lilove lya Chieblaniya livèle na mana ya “kujaliwa.”

³ Adamu panavele na vyaka myamoja salasini, nkummaleka mwana ánavele mwavelelee mwene mwalehu, nkunchema lina Seti.

⁴ Bada ya kummaleka Seti, Adamu nkuikala vyaka myanane. Na muvyaka anevyo, Adamu ánivaveleka vana vanji vachilume na vachimahe.

⁵ Bahi Adamu áikele myaka myatisa salasini, nkuhila.

⁶ Seti panavele na vyaka myamoja na tano, nkummeleka Enoshi.

⁷ Bada ya kummaleka Enoshi, Seti nkuikala vyaka myanane na saba. Na muvyaka anevyo, Seti ánivaveleka vana vanji vachilume na vachimahe.

⁸ Bahi Seti áikele vyaka myatisa kumi na mbili, nkuhila.

⁹ Enoshi panavele na vyaka tisini, nkummaleka Kenani.

¹⁰ Bada ya kummaleka Kenani, Enoshi nkuikala vyaka myanane kumi na tano. Na muvyaka anevyo, Enoshi nkuvaveleka vana vanji vachilume na vachimahe.

¹¹ Bahi Enoshi áikele vyaka myatisa na tano, nkuhila.

¹² Kenani panavele na vyaka sabini, nkummeleka Mahalaleli.

¹³ Bada ya kummaleka Mahalaleli, Kenani nkuikala vyaka myanane alubaini. Na muvyaka anevyo, Kenani nkuvaveleka vana vanji vachilume na vachimahe.

¹⁴ Bahi Kenani áikele vyaka myatisa na kumi, nkuhila.

¹⁵ Mahalaleli panavele na vyaka sitini na tano, nkummaleka Yaledi.

¹⁶ Bada ya kummaleka Yaledi, Mahalaleli nkuikala vyaka myanane salasini. Na muvyaka anevyo, Mahalaleli nkuvaveleka vana vanji vachilume na vachimahe.

¹⁷ Bahi Mahalaleli áikele vyaka myanane tisini na tano, nkuhila.

¹⁸ Yaledi panavele na vyaka myamoja sitini na mbili, nkummeleka Henoko.

¹⁹ Bada ya kummaleka Henoko, Yaledi nkuikala myaka myanane. Na muvyaka anevyo, Yaledi nkuvaveleka vana vanji vachilume na vachimahe.

²⁰ Bahi Yaledi áikele vyaka myatisa sitini na mbili, nkuhila.

²¹ Henoko panavele na vyaka sitini na tano, nkummeleka Mesusela.

²² Henoko ávele munu ánavele pepi namene nawi Nnungu. Bada ya kummaleka Mesusela, Henoko nkuikala vyaka myatatu. Na muvyaka anevyo, Henoko nkuvaveleka vana vanji vachilume na vachimahe.

²³ Bahi Henoko áikele vyaka myatatu sitini na tano.

²⁴ Henoko ávele munu ánavele pepi namene nawi Nnungu, na ániwalawala, kwa kuva, Nnungu ánintwala.

²⁵ Mesusela panavele na vyaka myamoja samanini na saba, nkummaleka Lameki.

²⁶ Bada ya kummaleka Lameki, Mesusela nkuikala vyaka myasaba samanini na mbili. Na muvyaka anevyo, Mesusela nkuvaveleka vana vanji vachilume na vachimahe.

²⁷ Bahi Mesusela áikele vyaka myatisa sitini na tisa, nkuhila.

²⁸ Lameki panavele na vyaka myamoja samanini na mbili, nkummaleka mwana wa chilume.

²⁹ Lameki nkuchidoni, “Ayu mwana nìmbenchema lina Nuhu,* kwa kuva àmbetutuja mitima ing'anya ya madengo lakamajanga latukola kwa makono letu muulongo auno waulanite Yahwe.”

³⁰ Bada ya kummaleka Nuhu, Lameki nkuikala vyaka myatano tisini na tano. Na muvyaka anevyo, Lameki nkuvaveleka vana vanji vachilume na vachimahe.

³¹ Bahi Lameki áikele vyaka myasaba sabini na saba, nkuhila.

³² Nuhu panavele na vyaka myatano, nkummaleka Shemu, nkummaleka Yafeti, nkummaleka nawi Hamu.

6

Kuyenjejeka kwa mambo lahakalenge

¹ Bahi vanu pavatandilike kuyenjejeka pachil-ambo na kuvaveleka vana vachimahe,

² viumbe fulani vinahaleke kulihunde* nkuvona anevo vana va chimahe kuva vānikatapala, bahi nkulitomolelanga avala uvachivatamwa, nkuvajuha kuva ajavao.

³ Anepo Yahwe nkuchidoni, “Nikambeleka imumu yangu ya umi ùkale nkati mwanga munu maduva lammalele, kwa kuva nang'e nni munu chihi wa kuhwa. Bahi munu akámbelama vyaka vipûnda myamoja na ishilini.”

* **5:29** Mana ya lina Nuhu nni, kutuja ntima. * **6:2** Lilove kwa lilove apano pàlembwije, “vana vachilume vanga Nnungu.”

⁴ Bahi mmahiku anelo, na lapapête, pachilambo pávele na vanu maluchi lalepîle namene, vanavelekwejije kuhalokana na ulombi wa avala viumbe na avala vana va chimahe. Anevo vanu maluchi váchemwa “Vanefili,” na nni vanu vanavele ang'ondo vavêle na dimongo namene vanapwawije anepo kala, na nni vanu vachimaikana namene.

⁵ Yahwe pawene kuva mambo lahakalenge làvenkuhalija kuyenjejeka pachilambo, na kuva kila chinu chakudungila munu muisungu yake chîîva chihi chibaya mmaduva lammalele,

⁶ Yahwe nkulihamola namene kwa kummumba munu pachilambo, na muntima mwake nkuva na lihindambi.

⁷ Bahi nkuchidoni, “Nîmbevaondonganga mwalehu vanu univaumbile, vanapwawe pachilambo. Uchocho, nîmbevaondonganga na anyama vammalele na vakoko na vyuni viulûka kumahunde. Kwa kuva, nahinginika kwa kuvaumba.”

⁸ Henga Yahwe nkukatapaliwa nawi Nuhu.

Habali dyanga Nuhu

⁹ Aino njo histoliya yanga Nuhu na vanu va nnukolo lwake. Nuhu ávele munu achilatenda àlálá lalalembela Nnungu, na ávele munu akánavele na likosa ching'ati vanu va mmaduva anelo, na ávele munu anavele pepi namene nawi Nnungu.

¹⁰ Nuhu ávele na vana vatatu vachilume, Shemu, Yafeti nawi Hamu.

¹¹ Nnungu áchiwene chilambo kuva chîniiondongeka na chîumbele chihi ukatili,

¹² yani áchiwene chìniondongeka mwalehu, kwa kuva kila munu àtenda chihi lahakalenge.

¹³ Nnungu nkunnyaaulila Nuhu kuchidoni, “Nìmbeviondonganga viumbe vyammalele kwa kuva, chilambo chammalele chiumbele ukatili ing'anya ya vanang'o. Muhiu, nìmbevaondonganga mwalehu pamo na chilambo!

¹⁴ Bahi likatapajije safina ya mbao dya mvinje. Yavanya vyumba nkati mwake na uipakalange lami, nkati na pawelu uchinga medi lanainjile nkati.

¹⁵ Ikatapaje safina ivêle na ulehu wa futi myanne na amsini, na upana wa futi sabini na tano na changa cha futi alubaini na tano.

¹⁶ Aneyo safina ìive ya galofa tatu na ìive na nnango nnuvau. Tununa muha, na uleke mwanya wa ding'olokoto uvêle na ulehu malinga wa futi moja na nusu kati ya nakatene na likangala, mmipata yammalele ya safina.

¹⁷ Nìmbekwida na livambwe uchinga nguondongange viumbe vyammalele vya pachilambo. Kila chiumbe chivêle na umi pachilambo chìmbekuhwa.

¹⁸ Henga nìmbetenda lilailano lyangu na wako. Òmbeinjila nsafina, wako pamo na n'jalo na vana vako pamo na ajavao.

¹⁹ Na kila aina ya viumbe vivêle na umi viinjije nsafina vivili-vivili, yani nannume na mmahe, uchinga uvachunge vâàve vomi chalumo na wako umwene.

²⁰ Kila aina ya chuni na nnyama na kila aina ya nkoko, vachivaide kwakuwe vavili-vavili, uchinga vachungwe, vanahwe.

²¹ Uchocho, twala aina dyammalele dya vilyo,

uvikondye uchinga viive chakulya chenu na cha anevyo viumbe.”

²² Bahi Nuhu nkutenda lammalele malinga chalaiijwe na Nnungu.

7

Livambwe

¹ Yahwe nkunnyaaulila Nuhu kuchidoni, “Injila nsafina, wako pamo na vanu vammalele va nng'ande mwako, kwa kuva muvanu va chívelèkwà achino, nangu nìkuwene chihi wako weka kuva umunu utênda àlálá lángulembèlà.

² Vatwale anyama vammalele halali, vachilume saba na vachimahe saba, henga anyama halamu vatwale vachilume vavili na vachimahe vavili.

³ Uchocho, vitwale vyuni viulûka kumahunde vya kila aina, vyachilume saba na vyachimahe saba. Tenda uchocho kwajili ya kukondya mipandani ya aina dya anyama na vyuni anevyo, pachilambo.

⁴ Bada ya maduva saba, nìmbetonya imbula pachilambo maduva alubaini, chilo na muhi, na kila chiumbe chivêle na umi chinichiumbile pachilambo nìmbechiondonganga.”

⁵ Bahi Nuhu nkutenda lammalele malinga chalaiijwe na Yahwe.

⁶ Livambwe paliidile pachilambo, Nuhu ávele na myaka myasita.

⁷ Nuhu na n'jawe na vana vake na ajavao nkuinjila nsafina uchinga valinyemye na livambwe.

⁸ Bahi anyama halali na anyama halamu na vyuni na viumbe vyammalele viônga pachilambo,

⁹ vyachilume na vyachimahe, nkuida kwanga Nuhu, nkuinjila nsafina malinga Nnungu chamwamulisije Nuhu.

¹⁰ Bada ya maduva saba, medi la livambwe nkutandilika kuchihunika chilambo.

¹¹ Nuhu panavele na vyaka myasita, nniduva lya kumi na saba lya mwedi wa vili, liduva anelyo vimbwimbwi vyammalele vya pahi chilambo nkulipuha medi, na medi lavêle kumahunde nkukung'unikila pachilambo.

¹² Bahi imbula nkutonya pachilambo kwa maduva alubaini, chilo na muhi.

¹³ Nniduva ulyolyo imbula paitandilike kutonya, Nuhu na n'jawe na vana vake, Shemu, Yafeti na Hamu pamo na ajavao, nkuinjila nsafina.

¹⁴ Anemwo nsafina váinjidile vene pamo na aina dyammalele dya anyama va munnyitu na aina dyammalele dya anyama va kulangwa na aina dyammalele dya vakoko vaônga pachilambo na vyuni vya kila aina, na kila chiumbe chivêle na dimapa.

¹⁵ Bahi viumbe vyammalele vya kila aina nkuida kwanga Nuhu, nkuinjila nsafina, vivili-vivili.

¹⁶ Kila aina ya viumbe anevyo vínjidile nanume na mmahe malinga Nnungu chanamwamulisije Nuhu. Bahi Nuhu pamalilikidile kuinjila nsafina, Yahwe Nnungu nkuchima nnango.

¹⁷ Imbula ítonyile maduva alubaini, na livambwe nkuhalija kuyenjejeka pachilambo. Medi nkuyenjejeka namene mpaka safina kunyanyulwa muha namene mwa chilambo.

¹⁸ Medi nkuhalija kuyenjejeke namene ulehu, na safina nkuva uielea muha mwake.

¹⁹ Anelo medi nkuva lohe namene muha chilambo mpaka machinga lammalele malehu la pachilambo nkuhunikwa.

²⁰ Medi lániyenjejeke mpaka kuhunika machinga na kulapunda, malinga ulehu wa futi ishilini na mbili.

²¹ Bahi viumbe vyammalele vya pachilambo nkuhwanga, yani vyuni na anyama va kulangwa na anyama va munnyitu na vakoko vammalele vaônga pachilambo, na vanu vammalele.

²²⁻²³ Nnungu ániviondonganga viumbe vyammalele vivêle na umi vya nchilambo, yani vanu na vanyama na vakoko vaônga pachilambo na vyuni vyammalele. Na nanga chiumbe chinalekwije chivêlê chomi ikà nave chihi Nuhu na vanji vanavele nsafina.

²⁴ Medi anelo lánitanda pachilambo kwa uhiku wa maduva myamoja na amsini.

8

Ntululilo wa livambwe

¹ Nnungu nanga panannuvalidile Nuhu na anyama vammalele va munnyitu, na va kulangwa vanavele chalumo nanang'e nsafina. Bahi Nnungu nkupungiha lipungo pachilambo chamalele, na medi nkutandilika kunywenyelekela.

² Vimbwimbwi vya medi, na medi lachikung'unika kahaloka kumahunde nkunyalajwa.

³ Medi nkuhweneha kunywa kadiki-kadiki nchilambo. Bada ya maduva myamoja na amsini, medi nkunywa namene.

⁴ Nniduva lya kumi na saba lya mwedi wa saba, safina nkunatula kumachinga la Alalati.

⁵ Medi nkuhweneha kupungula kadiki-kadiki, na nniduva litandi lya mwedi wa kumi, visweswe vya machinga nkutandilika kwonekana.

⁶ Bada ya maduva alubaini, Nuhu nkuchimula lidilisha lyanakatapajije nsafina aneyo,

⁷ nkunhumya nankonda pawelu, henga nankonda nanga panauyite, nang'e ápite chihi wanachiuluka-uluka mpaka uhiku aula medi palanywele nchilambo.

⁸ Bahi Nuhu nkunhumya umunda pawelu uchinga apate kumala ikàva medi làninywa.

⁹ Henga kwa kuva medi lávele bado lakànambikunywa, ayula umunda nanga panawene pachinu pakutulila, bahi nkuuya kwanga Nuhu nsafina. Nuhu nkunyoloja nkono wake nkuntwala ayula umunda nkunnyinjija nsafina.

¹⁰ Nuhu nkulindilila kwa maduva lanji saba, nkunhumya kavila ayula umunda.

¹¹ Chinalyulo ayula umunda nkuuya kwanga Nuhu akuno apambilè pakanya pake lihamba livihi lya nnandi wa nzeituni. Bahi Nuhu nkumala kuva medi lànipungula nchilambo.

¹² Nuhu nkulindilila kwa maduva lanji saba, nkunhumya kavila ayula umunda, mwanda anewo ayula umunda nanga panauite kavila kwanga Nuhu.

¹³ Nuhu panavele na vyaka myasita na moja, liduva litandi lya mwedi ntandi, medi lávele lanywèlè nchilambo. Anepo Nuhu nkuchihunukula chihuniko cha safina, na palolite pawelu, nkwona medi lanywèlè mwalehu nchilambo.

¹⁴ Liduva lya ishilini na saba lya mwedi wavili, chilambo chívele chiyumilè mwalehu.

¹⁵ Bahi Nnungu nkunnyaaulila Nuhu kuchidoni,

¹⁶ “Huma nsafina, wako pamo na n’jalo na vana vako na ajavao.

¹⁷ Na vihumye pawelu viumbe vyammalele, yani vyuni na anyama na vakoko vammalele vaônga pachilambo uchinga vapate kuvelekana namene na kuyenjejeka na kuyanjala pachilambo chammalele.”

¹⁸ Bahi Nuhu nkuhuma nsafina, nang’e pamo na n’jawe na vana vake na ajavao.

¹⁹ Uchocho, viumbe vyammalele vivêle na umi nkuhumananga kupapatana na aina dyake, yani anyama vammalele na vakoko vammalele vaônga pachilambo na vyuni vyammalele vya pachilambo.

Nuhu ànhumija Nnungu sadaka

²⁰ Nuhu nkun'dengela Yahwe chitala, nkuntwala nnyama yumo-yumo kuhaloka nnikuwa lya kila aina ya anyama halali na kuhaloka nnikuwa lya kila aina ya vyuni halali, nkunhumija Nnungu sadaka ya kuipija moto pachitala.

²¹ Liumba lya kunung'ila lya sadaka aneyo nkunkatapolila Yahwe, nkutangola chimunda-munda kuva, “Nikambechilani kavila chilambo ing'anya ya vanu. Nangu ñnimala kuva mawaso

lavo lànihakalanga kutandikila ujoko wavo. Mwiko nikambeuila kavila kuviondonganga viumbe vyammalele malinga chingutendile.

²² Bahi mahiku la kupanda na la kuvuna, na mahiku la chipwepwe na la chitukuta, na mahiku la chihuku na la chambu, chilo na muhi, anevyo vyammalele vimbekuva chihi nkupwawa mpaka ntululilo wa chilambo.”

9

Nnungu àtenda lilailano na Nuhu

¹ Nnungu nkum'baliki Nuhu na vana vake wanyautila kuchidoni, “Velekana, na muyenjejeke mukachiumbaje chilambo.

² Anyama vammalele va pachilambo na vyuni vyammalele na viumbe vyammalele viônga pachilambo na ahomba vammalele va m'bahali, vâkamujijwe mmakono lenu, vanang'o vâmbennyopanga namene mwenu.

³ Viumbe vyammalele vivêle na umi vimbekuva chakulya chenu malinga chinimpelenge dimbowa dya mahamba kuva chakulya chenu.

⁴ Henga munamulye nnyama bila kumwadila myadi yake, kwa kuva umi ûvele mmyadi.

⁵⁻⁶ Nangu nimmumbile munu kwa nfano wangu nimwene, bahi nguchinimwasibu nnyama woheyo au munu woheyo ambemmwalâla munu. Ikâva nnyama âmbemmwalala munu, aneyo nnyama lasima awalalwe. Na ikâva munu âmbemmwalala munu nnyake, aneyo munu lasima awalalwe.

⁷ Bahi mwenu veleka na muyenjejeke, veleka namene, muyenjejeke pachilambo.”

Inyingamu

⁸ Bahi Nnungu nkunnyaaulila Nuhu pamo na vana vake kuchidoni,

⁹ “Lola, nangu ngùtenda lilailano lyangu na mwenu pamo na vanu va nnukolo lwenu,

¹⁰ na viumbe vyammalele vivêle na umi, yani vyuni na vanyama va kulangwa pamo na vanyama vammalele va munnyitu, vammalele vahumîle nsafina pamo na mwenu.

¹¹ Nangu ngùtenda lilailano lyangu na mwenu kuva, likambehumila kavila livambwe lya kwondonganga chilambo chammalele na viumbe vyammalele.

¹²⁻¹³ Na ayi inyingamu inguivikile kumahunde, ìmbekuva chimaiho cha lilailano lingulitenda na mwenu na viumbe vyammalele vya pachilambo. Inyingamu ayi ichiinkumbusange mwenu kuva, pàvele lilailano kati yangu na mwenu, mmivelekwa vyammalele.

¹⁴ Na ìmbekuva uvila, kila panimbetanda mahunde la imbula kumahunde, na aneyo inyingamu paimbeoneka aneko kumahunde,

¹⁵ anepo nguchingukumbukile lilailano lyangu língutendìlè pamo na mwenu na viumbe vyammalele. Na pakambekuva na livambwe lya kwondonganga viumbe vyammalele, mwiko.

¹⁶ Aneyo inyingamu paimbehumila kumahunde, nìmbeyona na kulihimukila lilailano anelyo likee na ntululilo kati yangu na viumbe vyammalele vya pachilambo.”

¹⁷ Anepo Nnungu nkunnyaaulila Nuhu kuchidoni, “Achi njo chimaiho cha lilailano lyangu

língutendìlè na viumbe vyammalele vya pachil-ambo.”

Nuhu pamo na vana vake

¹⁸ Vana vanga Nuhu vanahumile nsafina nni, Shemu, Yafeti na Hamu. Na Hamu njo anavele atatake Kanaani.

¹⁹ Anevo njo vana vatatu vanga Nuhu, na kuhalokana na vana anevo, vanu váníyenjejeka na kuyanjala pachilambo chammalele.

²⁰ Bada ya livambwe, Nuhu ávele nkúlíma, na ávele munu ntandi kulima welu wa mizabibu.

²¹ Liduva limo, Nuhu nkukumbila divayi, nkukalewa, nkulala chihi lukundumwandu mun'gongwe wake wachiikala.

²² Bahi Hamu, atatake Kanaani, nkuwona mwandu wa atatake, nkuhuma pawelu nkunavahaulila avala akuluvake vavili.

²³ Henga Shemu na Yafeti nkutwala inguwo, nkuivika mmavala lavo, nkuhwena chihenganyuma, nkunammimba atatawao. Meho lavo lálola chihi nnyenje, na wala nanga pavanauwene mwandu wa atatawao.

²⁴ Bahi Nuhu paunnyamwike wala, nkumala namuna chantendeledile mwanawe n'joko,

²⁵ nkuchidoni,
“Kanaani alanike!
Àmbekuva ntumwa wa pahi namene wa akulu-vake.”

²⁶ Nkuhaua kavila kuchidoni,
“Yahwe, Nnungu wangu am'baliki Shemu!
Na Kanaani ààve ntumwa wanga Shemu.

²⁷ Nnungu aidalambule mipaka yanga Yafeti,

na Yafeti akumilane na Shemu na kuikala nawe pamo,
na Kanaani ààve ntumwa wanga Yafeti.”

²⁸ Bada ya livambwe, Nuhu nkuikala vyaka my-atatu amsini.

²⁹ Bahi Nuhu nkuikala vyaka myatisa amsini, nkuhila.

10

*Vanu va n'ding'olo dya vana vanga Nuhu
(1 Mahiku 1:4-23)*

¹ Bada ya livambwe, vana vanga Nuhu, yani Shemu, Yafeti na Hamu, nkuvaveleka vavana. Na aino njo histoliya ya vanu va n'ding'olo dyavo.

Vanu va nnukolo lwanga Yafeti

² Yafeti ámmeleke Gomeli na Magogu na Madayi na Yavani na Tubali na Mesheki na Tilasi.

³ Gomeli nkummaleka Ashikenazi na Lifati na Togama.

⁴ Yavani nkummaleka Elisha na Talishishi na Kitimu na Lodanimu.

⁵ Kuhalokana na vana anevo vanga Yavani, nkuvelekwa vanu vohe vayanjêle mmilambo vya pwani ya bahali ya Meditelaniya na mmisiwa vyake. Anevo njo vanu va nnukolo lwanga Yafeti kupapatana na matawa lao na luga dyavo na ding'olo dyavo na vilambo vyao.

Vanu va nnukolo lwanga Hamu

⁶ Hamu ámmeleke Kushi na Misili na Puti na Kanaani.

⁷ Kushi nkummaleka Seba na Havila na Sabita na Laama na Sabiteka. Na Laama nkummaleka Sheba na Dedani.

⁸ Uchocho, aneyo Kushi nkummaleka* Nimlodi, anavele munu ntandi kuva mwing'ondo shujaa pachilambo.

⁹ Nimlodi ávele nkúlumbata nkulu kupunda vam-malele pachilambo,[†] njo mana pàvele na itangodi ivatangola vanu kuva, “Ayu munu àvele muchi Nimlodi, ayula nkúlumbata nkulu kupunda vam-malele pachilambo.”

¹⁰ Dimanga dinandi dyanatandilike kuditawala dyávele, Babeli na Eleku na Akadi na Kaline, nchil-ambo cha Babiloni.[‡]

¹¹ Nimlodi paukile nchilambo anecho nkuh-wena mpaka chilambo cha ku Ashulu, aneko nku-nadenga imanga ya Ninawi na Lehobosi-Ili na Kala,

¹² na Leseni. Na imanga ya Leseni yávele ching'ati imanga ya Ninawi na imanga ya Kala, na imanga ya Kala yávele imanga ing'ulu.

¹³ Na Misili njo ánavele anakulwao Valudi na Vaanami na Valehabi na Vanafutuhi,

¹⁴ na Vapasilusi na Vakafutoli na Vakasiluhi. Na Vakasiluhi njo anakuluvao Vafilisti.

¹⁵ Kanaani nkummaleka Sidoni, mwanawe chi-hungula mikova. Na Sidoni njo anakulwao Vasi-doni. Uchocho, Kanaani ávele anakulwao Vahiti,

¹⁶ na Vayebusi na Vaamoli na Vagiligashi,

¹⁷ na Vahivi na Vaaliki na Vasini,

* **10:8** Apano palembwije ‘nkummaleka,’ kwa Chieblaniya inahululika kuva na mana, Nimlodi ávele wa nnukolo lwanga Kushi, au mwana wa kummaleka mwene Kushi. † **10:9** Nchieblaniya ilembwije ‘nkúlumbata wambone pameho pa Yahwe.’ ‡ **10:10** Babiloni nni lina linji lya chilambo na imanga ya Sinali.

¹⁸ na Valivadi na Vasemali na Vahamasi. Bahi lukoto, vanu va lukolo lwanga Kanaani nkuyan-jala,

¹⁹ na lipalu lya chilambo chavo nkutandikila Sidoni kuloja m'bali wa kusini mpaka ku Gelali na ku Gaza. Na kutandikila Gaza kuloja m'bali wa mashaliki línihweneha mpaka ku Sodoma na ku Gomola na ku Adima na ku Seboimu, mpaka kuhwikila ku Lasha.

²⁰ Anevo njo vanu va nnukolo lwanga Hamu kupapatana na matawa lao na luga dyavo na ding'olo dyavo na vilambo vyao.

Vanu va nnukolo lwanga Shemu

²¹ Shemu nkuluwe Yafeti, nang'e ávele anakul-wao vanu vammalele va nnukolo lwanga Ebeli. §

²² Shemu ámmeleke Elamu na Ashulu na Alifakisadi na Ludi na Alamu.

²³ Na Alamu nkummaleka Uzi na Huli na Geseli na Mashi.

²⁴ Alifakisadi nkummaleka Sela, na Sela nkummaleka Ebeli.

²⁵ Ebeli nkuvaveleka vana vavili vachilume, yumo nkunchema lina Pelegi, ing'anya mahiku anelo vanu vánimwadilihanyijwa pachilambo chammalele, na mwana yunji nkunchema Yokitani.

²⁶ Yokitani nkummaleka Alimodadi na Selefú na Hazalimaweti na Yela,

²⁷ na Hadolamu na Uzali na Dikla,

²⁸ na Obali na Abimaeli na Seba,

²⁹ na Ofili na Havila na Yobabu. Anevo vammalele nni anavake Yokitani.

§ **10:21** Malove 'vanu vammalele va nnukolo lwanga Ebeli,' kwa Chieblaniya inahululika kuva làvele na mana ya Vaeblaniya, yani Vaisilaeli.

³⁰ Vanu anevo váikelenge kutandikila ku Mesha mpaka ku Sefali, chilambo cha machinga chivêle m'bali wa mashaliki.

³¹ Anevo njo vanu va nnukolo lwanga Shemu kupapatana na matawa lao na luga dyavo na ding'olo dyavo na vilambo vyao.

³² Bahi aneyo njo histoliya ya vanu va n'ding'olo dya vana vanga Nuhu kupapatana na matawa lavo na vilambo vyao. Na bada ya livambwe, vanu anevo vániyanjala, na vanu va vilambo vyam-malele vâhalokene na vanu va ding'olo anedyo.

11

Nnala wa Babeli

¹ Mmahiku anelo vanu vammalele va pachilambo vávele chihi na luga imo, na vâtangola chihi uchimo.

² Bahi vanu pavatandilike kuhwena-hwena ku-loja m'bali wa mashaliki*, nkuhwika nchilambo chikávele na machinga-machinga aneko ku Babiloni, nkuikalanga aneko.

³ Bahi anevo vanu nkuhaulanila kuchidoni, “Hambi, tufyatule matofali koka tulayoche mmoto uchinga latandeke saana.” Bahi vanu anevo vátumidile matofali badala ya mayanga, na vátumidile lami kulundanyijija matofali anelo.

⁴ Nkuhaulanila kavila kuchidoni, “Hambi tu-idence imanga na nnala ulepîle namene, umbe-hwika kumahunde uchinga tupate kumaikana na tunamwadilikane pachilambo chammalele.”

* **11:2** Munsitali auno inahululika kuva, vanu váhwena m'bali wa mashaliki au váhaloka m'bali wa mashaliki.

⁵ Bahi Yahwe nkusulupuka kuhaloka kulihunde uchinga akailole aila imanga na anewo nnala uvachidenga vanu.

⁶ Yahwe nkuhaua kuchidoni, “Ava vanu nni uvamo na vammalele nni vanu va luga imo, na anecho chivachitenda nni ntandiliko chihi wa àlálá lavambelatenda, bahi chinu chohecho chivambekudungila kuchitenda chichichitendeke.

⁷ Bahi tusulupuke pachilambo tukaitimbange luga yavo uchinga vanapilikanane.”

⁸ Bahi Yahwe nkuvamwadilihanyija kila pachinu, pachilambo chammalele, nkulekanga kuidenga aila imanga.

⁹ Imanga aneyo nkuchemwa Babeli,[†] kwa kuva, aneko njo Yahwe kwanatimbenge luga ya chilambo chammalele, na kutandikila anepo pachinu, Yahwe nkuvamwadilihanyija vanu kila pachinu, pachilambo chammalele.

Kutandikila Shemu mpaka Ablamu

¹⁰ Aino njo histoliya ya Shemu na vanu va nnukolo lwake. Paipitile myaka mivili bada ya livambwe, Shemu panavele na vyaka myamoja, nkummaleka Alifakisadi.

¹¹ Bada ya kummaleka Alifakisadi, Shemu nkuikala vyaka myatano, na mmyaka aneyo nkuvaveleka vana vanji, vachilume na vachimahe.

¹² Na Alifakisadi panavele na vyaka salasini na tano, nkummaleka Sela.

¹³ Alifakisadi bada ya kummaleka Sela, nkuikala vyaka myanne na tatu, na mmyaka

[†] **11:9** Babeli mana lake kutimbanyika.

anoyo nkuvavaleka vana vanji vachilume na vachimahe.

¹⁴ Na Sela panavele na vyaka salasini, nkummaleka Ebeli.

¹⁵ Na bada ya kummaleka Ebeli, nkuikala vyaka myanne na tatu, na mmyaka anoyo nkuvaveleka vana vanji vachilume na vachimahe.

¹⁶ Ebeli panavele na vyaka salasini na nne, nkummaleka Pelegi.

¹⁷ Na bada ya kummaleka Pelegi, nkuikala vyaka myanne na salasini, na mmyaka anoyo nkuvaveleka vana vanji vachilume na vachimahe.

¹⁸ Pelegi panavele na vyaka salasini, nkummaleka Leu.

¹⁹ Na bada ya kummaleka Leu, nkuikala vyaka myambili na tisa, na mmyaka anoyo nkuvaveleka vana vanji, vachilume na vachimahe.

²⁰ Leu panavele na vyaka salasini na mbili, nkummaleka Selugi.

²¹ Na bada ya kummaleka Selugi, nkuikala vyaka myambili na saba, na mmyaka anoyo nkuvaveleka vana vanji, vachilume na vachimahe.

²² Selugi panavele na vyaka salasini, nkummaleka Naholi.

²³ Na bada ya kummaleka Naholi, nkuikala vyaka myambili, na mmyaka anoyo nkuvaveleka vana vanji, vachilume na vachimahe.

²⁴ Naholi panavele na vyaka ishilini na tisa, nkummaleka Tela.

²⁵ Na bada ya kummaleka Tela, nkuikala vyaka myamoja kumi na tisa, na mmyaka anoyo nkuvaveleka vana vanji, vachilume na vachimahe.

²⁶ Tela pahwikihije vyaka sabini, nkutandilika kuvaveleka vana, yani Ablamu na Naholi na Halani.

²⁷ Na aino njo histoliya ya Tela na vanu va nnukolo lwake. Tela nkummaleka Ablamu na Naholi na Halani. Halani nkummaleka Lutu.

²⁸ Henga Halani ánihila muimanga ya Ulu ya Vakaludayo, muimanga yanavelekwejije, na uhiku anewo atatake ávele chihi momi.

²⁹ Bahi Ablamu na Naholi nkulomba. N'jawe Ablamu vánchema Salai, na n'jawe Naholi vánchema Milika. Milika na Isika vávele vana vachimahe vanga Halani.

³⁰ Na Salai ávele ntonga, nanga panavele na mwana.

³¹ Tela nkuntwala mwanawe uvanchema Ablamu na Salai n'jawe Ablamu, chalumo na n'dukuluwe uvanchema Lutu, mwanawe Halani, vammalele nkuukananga ku Ulu ya Vakaludayo, nkulodya kuchilambo cha ku Kanaani. Henga pavakamwele ku Halani, nkuikalanga anepo.

³² Tela áikele vyaka myambili na tano, nkuhila aneko ku Halani.

12

Nnungu àntandola Ablamu

¹ Bahi Yahwe nkunnyautila Ablamu kuchidoni, “Uka nchilambo chako, valeke alangavako na ing'ande ya atatako, koka uhwene nchilambo chinimbekulanguja.

² Nangu nìmbevatenda vanu va nnukolo lwako kuva chilambo chikulungwa, na nìmbekubaliki na kulitumbyanga lina lyako. Wako pamo na vanu

va nnukolo lwako mumbekuwa balaka kwa vanu vanji.

³ Munu ambekubaliki wako, nangu nguchinim'baliki, na munu woheyo ambekulâni wako, nangu nguchingunlani. Na kwa kupitila wako, nimbavabali vanu va vilambo vyammalele vya pachilambo.”

⁴ Bahi Ablamu nkuuka ku Halani malinga chanalaijijwe nawi Yahwe. Lutu nanang'e nku-longana nawe. Ablamu paukile ku Halani ávele na vyaka sabini na tano.

⁵ Ablamu nkuntwala Salai n'jawe na Lutu mwana wa nnung'une na dimali dyavo dyammalele pamo na vanu vammalele uvanavapete aneko ku Halani. Vammalele nkupanganika mwanda, nkuhwena mpaka chilambo cha ku Kanaani. Pavahwikile aneko,

⁶ Ablamu nkupita nchilambo anecho, nkuhwena unaikala ku Shekemu, pachinu pachinungu, pavêle nnandi wa chinnungu wa Mole.* Mmahiku anelo, venedi va chilambo anecho vávele Vakanaani.

⁷ Bahi Yahwe nkunhumila Ablamu nkunnyaulila kuchidoni, “Chiveleko chako nimbaching'a chilambo achino.†” Anepo Ablamu nkudenga chitala kwajili ya Yahwe, anhumidîle.

⁸ Ablamu nkuuka, nkulodya ya kumachinga

* **12:6** Lilove 'Mole' kwa Chieblaniya livele na mana ya auhunûla uhiu au atangôla badala ya milungu. Pachinu pene au milandi fulani íchemwa uchocho ing'anya pamilandi mikulungwa malinga aneyo, yani mialoni, vanu vákulupila kuva únahulula kupata lúnda kuhaloka kwa milungu. † **12:7** Lilove kwa lilove apano pâlembwijje “chilambo anecho nimbaching'a imbeyu yako.”

lavêle m'bali wa mashaliki wa ku Beseli. Aneko Ablamu nkudenga n'gongwe wake ching'ati eneo livêle m'bali wa mashaliki wa imanga ya Beseli na m'bali wa mangalibi wa imanga ya Ai. Anepo napanang'o nkun'dengela Yahwe chitala cha kunhumija sadaka, nkutandilika kunnyuwa.

⁹ Anepo Ablamu nkuhweneha na mwanda, waonganya-onganya kulodya m'bali wa kusini, kulilanga Iya Negebu.‡

Ablamu nchilambo cha Misili

¹⁰ Mmahiku anelo nkukamola indala ing'ulungwa nchilambo anecho, bahi Ablamu nkubidi ahwene ku Misili akaikale aneko kadiki.

¹¹ Ablamu panavele pepi kuhwika ku Misili nkunnyautila Salai n'jawe kuchidoni, “Nnimala kuva wako nni nkongwe ukatapele namene na uutila mmeho.

¹² Vamisili pavambekwona vâmbehaula kuva, ‘Ayu nni n'jawe.’ Anepo njo pavambembwalala nangu, henga wako vâmbekuleka uvêlê umumi.

¹³ Bahi vahaulile kuva, wako nnumbwangu, uchinga vangutendele lambone, na ngupate kulama kwajili yako.”

¹⁴ Bahi Ablamu pahwikile ku Misili, Vamisili nkumwona Salai kuva nkongwe akatapele namene.

¹⁵ Maafisa fulani vanga Falao, nfalume wa Misili pavammwene Salai, nkunannombolela namene kwanga Falao. Bahi Salai nkupelekejwa muing'ande yanga Falao.

‡ **12:9** Negebu nni lilanga livêle m'bali wa kusini wa chilambo cha Kanaani.

¹⁶ Falao nkuntendela Ablamu lambone ing'anya ya Salai, nkumwing'a Ablamu dingandolo na ding'ombe na punda anamilume na makolo, vatumwa vachilume na vachimahe pamo na angamila.

¹⁷ Henga Yahwe nkuntaya magonjwa Falao, nang'e pamo na vanu va nng'ande mwake ing'anya ya kuntwala Salai, n'jawe Ablamu.

¹⁸ Anepo Falao nkunchema Ablamu nkummuja kuchidoni, “Chinu ntwani achino chunguten-deledile? Mwadachi unanguhaulile kuva Salai ni n'jalo?

¹⁹ Mwadachi úhawile kuva ni nnumbulo mpaka nangu nkuntwala kuva n'jangu? Bahi n'jalo ayuno, ntwale uuke nawe!”

²⁰ Anepo Falao nkuvalaija vanu vake vampelekele Ablamu pamo na n'jawe. Vanang'o nkumpelekela pamo na dimali dyake dyammalele.

13

Kuhapukana kwa Ablamu na Lutu

¹ Ablamu nkuuka ku Misili, nkuhwena kulilanga lya Negebu. Ablamu ávele na n'jawe na dimali dyake dyammalele pamo na Lutu.

² Mmahiku anelo Ablamu ávele na dimali dyohe namene, yani makuwa la anyama na dihela na zahabu.

³ Anepo Ablamu nkuuka, nkupita wanachionga-onga kulodya ya ku Beseli. Nkunahwika pachinu panadengile n'gongwe anepo patandi, ching'ati imanga ya Beseli na Ai,

⁴ pachinu apala panadengile chitala. Anepo Ablamu nkunyuwa kavila Yahwe kwa lina lyake.

⁵ Uchocho, Lutu nanang'e ávele na makuwa la dingandolo na dimbudi na ding'ombe pamo na migongwe yachiikala na vanu vake.

⁶ Isabu ya vanyama uvanavenavo yavele ing'ulu namene, na chilambo achila nanga pachinatosije Ablamu na Lutu kuikala pamo,

⁷ kwa kuva, mmahiku anelo venedi va chilambo anecho, yani Vakanaani na Vapelizi váikalanga eneo ulyolyo. Bahi vachunga vanga Ablamu na vanga Lutu nkutandilika kupwatana.

⁸ Bahi Ablamu nkunnyautila Lutu kuchidoni, “Nangu na wako tunapwatane, wala vachunga vangu na vako navanang'o vanapwatane, kwa kuva nangu na wako nni munu na mwanawe.

⁹ Lola chilambo achino chammalele chivêle muyo mwako. Bahi tuhapukane, wako ukàhwena m'bali wa kunchinda, nangu nìmbewena m'bali wa kunkono, na ukàhwena m'bali wa kunkono, nangu nìmbewena m'bali wa kunchinda.”

¹⁰ Lutu palolite saana, nkulwona luhunde lwa muto wa Yoludani. Lutu áluwene luhunde anelwo kuva lùvele na medi lohe namene kila pachinu. Eneo lya luhunde anelwo mpaka ku Soali lyanikatapala muchi bustani ya Adeni, yanaivikile Yahwe, na muchi chilambo cha ku Misili. Kwa kuva, uhiku anewo wavele kabla Yahwe akànambikwondonga imanga ya Sodoma na Gomola.

¹¹ Bahi Lutu nkulitandolela luhunde lwammalele lwa muto wa Yoludani, nkulodya m'bali wa mashaliki. Anepo Ablamu na Lutu nkuhapukana.

¹² Ablamu nkuikala nchilambo uchila cha Kanaani, na Lutu nkuhwena unadenga migongwe yake pepi na imanga ya Sodoma na kuikala ching'ati dimanga divêle nnuhunde lwa muto wa Yoludani.

¹³ Henga vanu va ku Sodoma vávele vanu vatênda lahakalenge na va kupundiha kutenda masambi pameho panga Yahwe.

Ablamu àlangujwa chilambo

¹⁴ Bada ya Lutu kuhapukana na Ablamu, Yahwe nkunnyaaulila Ablamu kuchidoni, “Kutandikila anepo pauvele, lola saana mipata yammalele, kaskazini na kusini na mashaliki na mangalibi.

¹⁵ Chilambo anecho chammalele chiuchona nimbekwing'a wako na vanu va nnukolo lwako chîive chenu, vyaka vyammalele.

¹⁶ Vanu va nnukolo lwako nîmbevatenda kuva vohe namene, vanu vakávalangika, malinga litutunga lya pachilambo chilikavalangika!

¹⁷ Bahi imila upite uwonga-onga nchilambo achino, ulehu wake na upana wake, kwa kuva, nimbekwing'a wako.”

¹⁸ Bahi Ablamu nkuusa migongwe yake, nkuhwena unaikala ku Hebloni, pepi na milandi ya chinnungu yanga Mamle. Aneko Ablamu nkun'dengela Yahwe chitala.

14

Ablamu àmpoha Lutu

¹ Bahi mmahiku anelo, nfalume Amulafeli wa ku Babiloni na nfalume Alioko wa ku Elasali na nfalume Kedolilaoma wa ku Elamu na nfalume Tidali wa ku Goimu,

² kwa pamo nkuhwena unapanya ing'ondo na nfalume Bera wa ku Sodoma na nfalume Bilisha wa ku Gomola na nfalume Shinabu wa ku Adima na nfalume Shemebeli wa ku Seboimu na nfalume wa ku Bela, yani wa ku Soali.

³ Likuwa anelyo lyavili lya vafalume nnyano vánilalundanya matiyala lao kuluhunde lwa Sidimu, yani kuluhunde lwa bahali ya Munyu.

⁴ Vafalume anevo vánitawaliwa na nfalume Kedolilaoma kwa vyaka kumi na mbili, henga chaka cha kumi na tatu, nkuhita kutawaliwa na nfalume aneyo.

⁵ Nchaka cha kumi na nne, nfalume Kedolilaoma na vafalume vavake vanalilundenye pamo na nang'e nkuhwena unapanyana ing'ondo. Nkuvalema Valefaimu aneko ku Ashitelosi-Kalinaimu na Vazuzi aneko ku Hamu, na Vaemi aneko ku Shawe-Kilyasaimu,

⁶ na Vaholi aneko kulichinga lyao lya Seili, nkuvavinganga mpaka ku Elipalani, nnipalu lya lilanga.

⁷ Bahi anevo vafalume nkuuya nnyuma mpaka ku Enimisifati, yani Kadeshi, nkuchipanya chilambo chammalele cha Vaamaleki pamo na Vaamoli vachiikala ku Hasason-Tamali.

⁸ Anepo nfalume wa ku Sodoma na nfalume wa ku Gomola na nfalume wa ku Adima na nfalume wa ku Seboimu na nfalume wa ku Bela, yani Soali, nkuhwena unalipanga kwajili ya ing'ondo nnuhunde lwa Sidimu uchinga vapanyane,

⁹ nawi Kedolilaoma nfalume wa ku Elamu na Tidali nfalume wa ku Goimu na Amulafeli nfalume wa ku Babiloni na Alioko nfalume wa ku Elasali. Vafalume anevo ncheche nkupanyana

ing'ondo na vafalume anevo nnyano.

¹⁰ Nnuhunde lwa Sidimu múumbele mapondo la lami, bahi nfalume wa ku Sodoma na wa ku Gomola pavachitukuta ing'ondo, matiyala lavo lanji nkumatokela mmapondo anelo, henga vanji nkutukutula kumachinga.

¹¹ Bahi vafalume avala ncheche, nkutwala dimali dyammalele dya ku Sodoma na ku Gomola, chalumo na vyakulya vyao vyammalele, nkuukananga.

¹² Nkunkamula na Lutu, mwana wanga nnung'une Ablamu, achiikala ku Sodoma. Uchocho, vátwete na dimali dyammalele dya Lutu.

¹³ Munu yumo anapalanyweke mmakono mwa anevo vafalume, nkuhwena unahaulanga habali dyanga Lutu kwanga Ablamu, Mweblaniya achiikâla pepi na milandi ya chinnungu yanga Mamle, Mwamoli. Mamle ávele nnangawake Eshikoli na Aneli, na vanu anevo vatatu, anepo patandi vátendile lilailano lya kuyangatana nawi Ablamu.

¹⁴ Ablamu papete habali kuva mwana wa nnung'une átwaliwije litwala, nkuuka na ang'ondo vake myatatu na kumi na nane, vavelekwejíje nng'ande mwake, nkuvalandola anevo vafalume mpaka ku Dani.

¹⁵ Aneko Ablamu nkuvayavanya ang'ondo vake matunji-matunji. Chilo, nkuvahavila anevo vafalume, nkuvalema na kuvavinganga mpaka ku Hoba, m'bali wa kaskazini wa ku Dameski.

¹⁶ Bahi Ablamu nkumpoha Lutu na dimali dyake, na dimali dinji dyammalele dinatwaliwi-jwe na anevo vafalume, chalumo na vamahe na

vanu vanji.

Melikisedeki àm'baliki Ablamu

¹⁷ Ablamu panavenkuuya, bada ya kunnema dimongo nfalume Kedolilaoma na vafalume avake vanji, nfalume wa ku Sodoma nkuhwena unanchingamila Ablamu nnuhunde lwa Shawe, luhunde lumaikâna kwa lina lya, Luhunde lwa Nfalume.

¹⁸ Melikisedeki, nfalume wa imanga ya ku Salemu, anavele kuhani wa Nnungu Nkulu, nanang'e nkwiwa na nkate na divayi,

¹⁹ nkum'baliki Ablamu wachidoni, “Ablamu àbalikiwe na Nnungu Nkulu, aumbîle chilambo na kulihunde!

²⁰ Àtumbyangwe Nnungu Nkulu, avakamujîje amongo vako mmakono lako!” Ablamu nanang'e nkumwing'a Melikisedeki asilimiya kumi ya vitukutuku vyammalele vyanatwete litwala.

²¹ Nfalume wa ku Sodoma nkunnyaaulila Ablamu kuchidoni, “Ning'e vanu vangu vanatwaliwijwe litwala, koka anedyo dimali dyammalele uditwale wako umwene.”

²² Henga Ablamu nkunnyaaulila nfalume wa ku Sodoma kuchidoni, “Mbènkwapila kwanga Yahwe, Nnungu Nkulu, aumbîle chilambo na kulihunde,

²³ kuva, nangu nikambetwala uzi, wala n'didi wa chilatu wala chinu chako chohecho, uyopa ùnahaula kuva ùningutajilisha.

²⁴ Bahi nangu nikambetwala chinu chinji chohecho, ila litunji lyangu limbekuva chihi chakulya achila chivanalile vanu vangu mmwanda. Henga Aneli na Eshikoli na Mamle,

anevo vâvele na haki ya kupata litunji kuhaloka n'dimali anedyo, kwa kuva, vanang'o vâpapatene na nangu.”

15

Lilailano lya Nnungu na Ablamu

¹ Bada ya kupita mambo anelo, Yahwe nkutangola na Ablamu mwindoto kuchidoni, “Ablamu unayope, kwa kuva, nangu njo nikuchûnga wako. Na inudyo yako ìmbekuva ing'ulu namene!”

² Henga Ablamu nkuyang'ula kuchidoni, “Nang'olo Yahwe, balaka anedyo òmbengukatapalila chani nangu nikavèlè na mwana? Eliezeli, munu wa ku Dameski njo ambetwâla mapala langu.

³ Wako nanga paungujalidile nangu kumpata mwana. Bahi Eliezeli, ntumishi wa nng'ande mwangu, aneyo njo ambekûva mmapala wangu!”

⁴ Bahi Yahwe nkutangola kavila na Ablamu kuchidoni, “Aneyo ntumishi nanga pambetwala mapala lako! Henga mwana umbemmalêka wako umwene, aneyo njo ambetwâla mapala lako.”

⁵ Bahi Yahwe nkunhumya panda Ablamu nkunnyaulila kuchidoni, “Lola meho lako kumahunde udivalange dinondwa ikàva muhiu uchiuhulule kudivalanga!” Nkunnyaulila kavila kuchidoni, “Vanu va nnukolo lwako vâmbekuva muchi anedyo dinondwa dyudiyona!”

⁶ Ablamu nkunkulupila Yahwe, na kwa kutenda uchocho Yahwe nkummalangila kuva wambone pameho pake.

⁷ Nnungu nkunnyaaulila kuchidoni, “Nangu njo Yahwe nikupelekejije apano kuhaloka ku Ulu, imanga ya Vakaludayo, uchinga nikwing'e chilambo achino chiive mapala lako.”

⁸ Henga Ablamu nkummuja kuchidoni, “Nang'olo Yahwe, nangu nimbemala dachi kuva chilambo achino chimbekuwa mapala langu?”

⁹ Yahwe nkunnyang'ula kuchidoni, “Ning'e ung'ombe wachimahe wa vyaka vitatu na umbudi wachimahe wa vyaka vitatu na ungandolo nannume wa vyaka vitatu na lideya na likanda lya umunda.”

¹⁰ Bahi Ablamu nkuvasinja anevo anyama vamalele na vyuni, nkumpelekejija Yahwe. Kila nnyama nkumpasulanya vipande vivili, nkuvipanga midododo mivili, uvilolana. Henga vyuni nanga panavipasulanyije vipande vivili.

¹¹ Na vipungo paviidile unadadola mituhi ya anyama anevo, Ablamu nkuva wavavinganga.

¹² Liduva palichiswa, Ablamu nkukamulwa na luwono luidôpa. Muuhiku uwowo, lupi lwanapi pii lwa kuyoha nkunnyidila Ablamu.

¹³ Yahwe nkunnyaaulila Ablamu kuchidoni, “Bahi umale kuva, muhiu vanu va nnukolo lwako vambekuwa vamidi nchilambo chikávele chavo, vambejuhwa kuva vatumwa na vambebanihwa namene kwa vyaka myanne.

¹⁴ Henga nimbekihukumu asabu chilambo anecho chivambechitumikila muchi vatumwa, na ntululilo wake vanu anevo vambeuka nchilambo anecho vavèle na dimali dyohe.

¹⁵ Henga wako Ablamu ùmbeikala pachilambo kwa vyaka vyohe, na ùmbehila uhiku wa amani.

¹⁶ Bada ya vanu va nnukolo lwako kuva vatumwa kwa vyaka myanne, vàmbeuya nchilambo achino, kwa kuva, mmahiku anelo lavambeuya, mambo lahakalenge la Vaamoli làmbekuva lah-wikidilè muuhiku uva lembelewa kwasibiwa.”

¹⁷ Bahi liduva paliswele na lupi palwendile, Ablamu nkuchona chilongo chitutûma lyohi na mwenje uyâka moto upità ching'ati avila vipande vya anyama.

¹⁸ Liduva anelyo Yahwe nkutenda lilailano na Ablamu, nkuchidoni, “Chilambo achino nìveng'a vanu va nnukolo lwako, kutandikila kulipalu lya ku Misili mpaka kumuto aula nkulungwa wa Eflati,

¹⁹ yani vilambo vya Vakeni na Vakenizi na Vakadimoni,

²⁰ na Vahiti na Vapelizi na Valefaimu,

²¹ na Vaamoli na Vakanaani na Vagiligashi na Vayebusi.”

16

Salai na Hajili

¹ Bahi Salai, n'jawe Ablamu, ávele akànammelekela mwana nng'andomwe. Henga ávele na ntumwa wa chikongwe wa ku Misili uvanchema Hajili.

² Bahi Salai nkunnyaaulila Ablamu kuchidoni, “Wako ùnimala kuva Yahwe nanga pangujalidile kupata mwana. Bahi ntwale Hajili ntumwa wangu, panjika nguchingupate vavana kupitila nang'e.” Bahi Ablamu nkuyambukila achila chanyaaulidile Salai.

³ Anepo Salai nkuntwala Hajili ntumwa wake nkumwing'a Ablamu uchinga ààve n'jawe. Mambo anelo láhumidile bada ya Ablamu kuikala nchilambo cha ku Kanaani kwa vyaka kumi.

⁴ Bahi Ablamu nkulala na Hajili, na Hajili nkupata chitumbo. Henga Hajili pawene kuva àvele pammili, nkutandilika kunsalau Salai, nkulu wake.

⁵ Anepo Salai nkunnyaulila Ablamu kuchidoni, “Wako njo utendile nangu ngusalauliwe. Nangu níkupele ntumwa wangu, henga nang'e pâyukwite chihi chitumbo, nangu ngwonekana chihi kuva nikee chinu pameho pake! Bahi Yahwe aamule, kati yangu na wako, nnani avêle na haki!”

⁶ Henga Ablamu nkunnyaulila Salai kuchidoni, “Aneyo nni ntumwa wako, wako ntendele chihi chohecho chulembela.” Bahi Salai nkum'baniha namene Hajili, ntululilo wake Hajili nkutaloka.

Kuvelekwa kwanga Isumaili

⁷ Malaika wa Yahwe nkunkoja Hajili pepi na pachimbwimbwi cha medi aneko kulilanga, chimbwimbwi chinavele pepi na indila ilôja ku Shuli.

⁸ Malaika nkummuja Hajili kuchidoni, “Wako Hajili, ntumwa wanga Salai, ûhaloka kwachi na ûhwena kwachi?” Hajili nkunnyang'ula kuchidoni, “Nintukuta Salai, nkulu wangu.”

⁹ Malaika wa Yahwe nkunnyaulila Hajili kuchidoni, “Uya kwanga Salai, nkulu wako na ukalisulupuhe pameho pake.

¹⁰ Nangu nîmbevatenda vanu va nnukolo lwako kuva vohe, ata vanahululike kuvalangika ing'anya vâmbekuva vohe namene.”

11 Nkunnyaaulila kavila kuchidoni, “Wako ùvele na chitumbo, na ùmbemmeleka mwana wa chilume. Mwana aneyo ùmbenchema lina Isumaili, mana lake ‘Nnungu ànipilikana,’ kwa kuva, Yahwe àniyona ibaniki yako.

12 Henga Isumaili àmbeikala muchi punda wa munnyitu. Àmbekuva mmongo wa kila munu na kila munu àmbekuva mmongo wake. Na àmbehapukana na alangavake.

13 Bahi Hajili nkutumila lina linji kumwamba Yahwe alonjedile nawi nang'e. Nkunchema Yahwe “El-loi,” mana lake “Nnungu alôla.” Kwa kuva, álihaulidile muntima wake kuva, “Muhiu apano nìmmwene ayula angwôna nangu.”

14 Njo mana chihima achila chivêle ching'ati Kadeshi na Beledi chìchemwa Beli-Lahai-Loi, mana yake “chihima cha ayula avêle na umi na angwôna.”

15 Bahi Hajili nkuuya, nkummelekela Ablamu mwana wa chilume. Ablamu nkunchema mwana aneyo lina lyake, Isumaili.

16 Hajili pammaleke Isumaili, Ablamu ávele na vyaka samanini na sita.

17

Lilailano na kuyalulwa

1 Ablamu panavele na vyaka tisini na tisa, Yahwe nkunhumila nkunnyaaulila kuchidoni, “Nangu ni Nnungu Nguvêle Na Dimongo

Dyammalele.* Ngutumikile nangu kwa ikulupiki na uikale kwa kutenda àlálá langulalembela nangu,

² na nangu nguchingutende lilailano na wako na nìmbevatenda vanu va nnukolo lwako kuva vohe namene.”

³ Ablamu nkuhunama mpaka pahi, na Nnungu nkunnyaulila kuchidoni,

⁴ “Alino njo lilailano lingulitenda na wako kuva, wako ùmbekuwa atata wa vilambo vyohe.

⁵ Na kutandikila vino, ukambechemwa kavila Ablamu,† henga ùmbechemwa Iblahimu,‡ kwa kuva nìkutendile kuva atata wa vilambo vyohe.

⁶ Nangu nìmbevatenda vanu va nnukolo lwako kuva vohe namene. Na vanu anevo nìmbevajuha kuva vilambo vyohe, na vanji muanevo vàmbekuwa vafalume.

⁷ Maduva lammalele na mmivelekwa vyammalele, nangu nìmbelichunga lilailano lingutendile na wako na vanu va nnukolo lwako kuva, nangu njo Nnungu wako na Nnungu wa vanu va nnukolo lwako.

⁸ Na chilambo achino cha Kanaani chuikala vino muchi mmidi, chammalele nìmbekwing'a wako na vanu va nnukolo lwako, vyaka na vyaka. Na nangu nìmbekuwa Nnungu wavo.”

⁹ Anepo Nnungu nkunnyaulila Iblahimu kuchidoni, “Na kwa upande wako, wako

* **17:1** Nnungu Nguvêle Na Dimongo Dyammalele, kwa Chieblaniya nni El-Shadai. El-Shadai ìvele na mana kuva, nang'e nni Nnungu avêle na dimongo dyammalele. Nang'e nanga pávèlè muchi vanji vahaulika kuva milungu, vanang'o nanga pavavele na dimongo. † **17:5** Ablamu mana lake atata atumbyêngwe. ‡ **17:5** Iblahimu mana lake atata wa vana vohe.

chalumo na vanu vammalele va nnukolo lwako na vívelèkwà vyao vyammalele, mùlembelewa mulichunge lilailano lyangu.

¹⁰ Na alino njo lilailano limulembelewa mulichunge kuva, kila nnume mmwenu àlembelewa ayalulwe.

¹¹ Mùlembelewa mucheketwe mambende lenu, na anecho njo chimbekûva chimaiho cha lilailano lyangu na mwenu.

¹²⁻¹³ Kila mwana wachilume wa maduva nane mmwenu àlembelewa ayalulwe, na ata vanu vakávele va n'ding'olo dyenu, ikàva vatumwa vavelekwejîje n'ding'ande dyenu au vasumwîje kwa dihela kuhaloka kwa amidi, navanang'o vàlembelewa vayalulwe. Na anecho njo chimbekûva chimaiho cha lilailano lyangu mmiili yenu, lilailano lya vyaka na vyaka.

¹⁴ Nnume woheyo akambeyalulwa, àmbenyemwa na vanu, kwa kuva àmbekuva ànilitimanga lilailano lyangu.”

Iblahimu àahidiwa mwana

¹⁵ Bahi Nnungu nkunnyaulila Iblahimu kuchi-doni, “Na kwamba n'jalo Salai, nang'e ukam-benchema kavila Salai, ila lina lyake limbekuva Sala.§

¹⁶ Nangu nìmbem'baliki Sala kwa kuntenda akuvelekele mwana wachilume. Nìmbem'baliki namene Sala kwa kuntenda kuva mama wa vilambo vyohe. Na vanu vanji va nnukolo lwake vàmbekuva vafalume.”

§ 17:15 Sala mana lake mwana wachimahe wanga nfalume au mmahe wa ntawala.

¹⁷ Anepo Iblahimu nkuhunama mpaka pahi, nkuva waheka chimunda-munda walyuja kuchi-doni, “Ìmbehululika dachi nangu ninsele wa vyaka myamoja kummaleka mwana? Na ìmbehululika dachi Sala, nkongwe wa vyaka tisini kummaleka mwana?”

¹⁸ Bahi Iblahimu nkunnyaaulila Nnungu kuchi-doni, “Chikaniva chinu chambone kuikave ahadi aneyo uiva kwanga Isumaili.”

¹⁹ Nnungu nkunyang'ula Iblahimu kuchidoni, “Nanga! N'jalo Sala achiakuvelekele mwana wachilume, na wako uchiuncheme lina lyake, Isaka.** Nangu nìmbeweneha kulichunga lilailano lyangu kwake na kwa vanu va nnukolo lwake, vyaka na vyaka.

²⁰ Na kwamba Isumaili, nangu ñnipilikana kuyuwa kwako. Nìmbem'baliki na kuvatenda vanu va nnukolo lwake kuva vohe namene. Isumaili àmbekuwa atata wa vatawâla kumi na mbili, na nìmbentenda kuva chilambo chikulungwa.

²¹ Henga nangu nìmbeweneha kulichunga lilailano lyangu kwanga Isaka, mwana wambekuvelékela Sala mmahiku malinga ulano, mmwaka uîda.”

²² Bahi Nnungu pamalidile kulonjela nawi Iblahimu, nkunneka.

²³ Nniduva ulyolyo, Iblahimu nkutenda muchi chalaijijwe nawi Nnungu. Nkunyalula Isumaili na valume vammalele vavêle nng'ande mwake, yani avala vavelekwejîje nng'ande mwake na avala vasumwîje kwa dihela.

²⁴ Iblahimu áyalwike avèlè na vyaka tisini na tisa.

** 17:19 Isaka mana lake ànaheka.

²⁵ Na Isumaili mwanawe Iblahimu áyalwike avèlè na vyaka kumi na tatu.

²⁶ Nniduva ulyolyo, Iblahimu pamo na mwanawe Isumaili,

²⁷ na valume vammalele va nng'ande mwake, yani valume vammalele vavelekwejje nng'ande mwake na vammalele vasumwije kwa dihela kuhaloka kwa amidi, vammalele ványialulwa.

18

Nnungu àmwahidi Sala mwana

¹ Liduva limo Yahwe ánhumidile kavila Iblahimu pepi na milandi ya chinnungu ya Mamle. Uhiku anewo Iblahimu áikele pannango wa n'gongwe wake, muhi uhiku wa chitukuta.

² Panyamwile meho lake, nkuvona valume vatatu vaimidilè pepi nanang'e. Upala Iblahimu pavawene anevo vanu, nkutukuta uhweni unavachingamila. Pavahwikidile, nkuhunama kwa eshima mpaka pahi,

³ nkuchidoni, “Nang'olo wangu, ikàva wako ùnikatapaliwa na nangu, bahi nakuyuwa unan-gupite nangu nintumishi wako.

⁴ Leka ngulaije medi kadiki mukalave mmadodo lenu koka mupumulile pammabweha wa nnandi auno.

⁵ Pamumbekuva umupumulila, nangu nguchinguandae chakulya kadiki mulye, uchinga mupate dimongo dya kuhwenaha na mwanda, kwa kuva munguidilidile nangu ntumishi wenu.” Vanang'o nkuchidoni, “Haya! Tenda muchi chuhawile.”

⁶ Iblahimu nkupiyanya kuinjila mun'gongwe, nkunnyaulila Sala kuchidoni, “Upehi! Yamola

pishi tatu dya uhu wambone namene, umun-yange koka ukatapaje mikate.

⁷ Anepo Iblahimu nkuuka upehi nkuhwena kulikuwa lya ding'ombe, nkuntandola undama anunîle namene, nkumwing'a ntumishi wake ansinje. Aneyo ntumishi nkupiyanya kumwan-daa.

⁸ Chakulya pachinavele tayali, Iblahimu nkut-wala ntindi na mavele na aila inyama yandaliwîje, nkuvavikila anevo vayeni. Na Iblahimu nkuimila pepi na vayeni anevo pavachilya, pahi nnandi akuno wavahudumila.

⁹ Anevo vayeni nkummuja Iblahimu kuchidoni, “Sala n’jalo àvele kwachi?” Iblahimu nku-vayang’ula kuchidoni, “Àvele mun’gongwe.”

¹⁰ Munu yumo muavala vayeni nkuchidoni, “Chaka chiîda mmahiku ulano, muhiu nguchin-guide kavila kwajili yako, na n’jalo Sala àmbekuva avèlè na mwana wa chilume.” Aneyo munu pachi-tangola malove anelo Sala ávele kunyuma nnango wa n’gongwe wapilikanila.

¹¹ Mmahiku anelo Iblahimu na Sala vânikongopala namene, na vyaka vya Sala vya kuvaleka vívele vipundîlè.

¹² Bahi Sala nkuheka chimunda-munda wachidoni, “Nangu ñnikongopala, na ntwangu nanang’e uchocho ànikongopala. Ìmbehululika dachi nangu kuva na ihangaladi ya kumpata mwana?”

¹³ Yahwe nkummuja Iblahimu kuchidoni, “Ing’anya ntwani Sala àniheka na kuliuja ikàva muhiu ichiihululike kumpata mwana akuno akongopèlè?

¹⁴ Dachi, chitukutuku ntwani chikáhululika

kwanga Yahwe? Mwaka uîda, mmahiku malinga alano, nangu nguchinguide kavila kwakuwe, na Sala n'jalo àmbekuva avèlè na mwana wa chilume.”

¹⁵ Henga Sala kwa kuva ániyopa namene, nkukana wachidoni, “Nangu nikáhekile!” Yahwe nkunnyaulila kuchidoni, “Unakane, wako ùniheka!”

Iblahimu àvayuwila vanu va imanga ya Sodoma

¹⁶ Bahi avala valume pavatakatwike uchinga vauke, nkulola mpata wa ku Sodoma. Na pavachiuka, Iblahimu nkuvapelekela kadiki.

¹⁷ Bahi Yahwe nkuliuja muntima wake kuva, “Dachi, nìmpihe Iblahimu chinu chingukudungidile kuchitenda?”

¹⁸ Nangu nìmbentenda nang'e kuva chilambo chikulungwa, chivêle na dimongo, na kupitila nang'e nìmbevabaliki vanu va vilambo vyammalele vya pachilambo.

¹⁹ Kwa kuva, nangu nìntandwele nang'e kuchinga avalodye vana vake na vanu va nnukolo lwake kuipapata indila yangu kwa kutenda haki na kulatenda àlálá langúlambèlà nangu uchinga ngulatimise àlálá lanimwahidite Iblahimu.”

²⁰ Bahi Yahwe nkuchidoni, “Pàvele mahinginiko lohe layâmba masambi la vanu va ku Sodoma na ku Gomola kuva, masambi lavo lànipundya namene.

²¹ Bahi nìmbesulupuka uchinga nikalyonele nimwene, ikàva muhiu mambo lavátendàngà lanalinganana na chitangelo chinguhwikidîle. Na ikànave uchocho, nguchingumale.”

²² Bahi avala valume nkuuka anepo, nkulodya ya ku Sodoma. Henga Yahwe nkuisalila chihi upala aimidilè na Iblahimu.*

²³ Iblahimu nkunhengelekela Yahwe, nkumuja kuchidoni, “Dachi, uchiuvaondongange vanu vatênda haki chalumo na vanu vatênda lahakalenge?”

²⁴ Ikàva muimanga aneyo mùvele vanu vatênda haki malinga amsini, dachi, muhiu uchiuyondongange imanga yammalele badala ya kuileka ing'anya ya vanu vatênda haki vavêle muimanga aneyo?

²⁵ Ikávaila wala kadiki wako kutenda uchocho. Ikáhululika kuvawalala vanu vatênda haki chalumo na vanu vatênda lahakalenge, au vanu vatênda haki kutendewa sawa na vanu vatênda lahakalenge! Nkúhukumu wa chilambo chammalele akambeleva kutenda haki!”

²⁶ Yahwe nkuchidoni, “Nikàvakoja vanu amsini vatênda haki muimanga ya Sodoma, nangu nikambeyondonganga ing'anya ya vanang'o.”

²⁷ Iblahimu nkuchidoni, “Hambi kwa kuva ñnikudungila kutangola na Nang'olo, ikànavu nangu nni litutunga na liu, bahi leka ngutangole kavila.

²⁸ Vakàpwawa chihi vanu alubaini na tano vatênda haki badala ya amsini, dachi uchiuyondongange ing'anya ya kupungula vanu nnyano?” Yahwe nkunyang'ula kuchidoni, “Nikàvakoja vanu alubaini na tano vatênda haki, nanga panimbeyondonganga imanga aneyo.”

²⁹ Iblahimu nkuhwenaha kutangola wachidoni,

* **18:22** Malemba lanji la kala làlembwije kuva, “Iblahimu nkuisalila chihi aimidilè muyo mwanga Yahwe.”

“Dachi, vakàpwawa chihi vanu alubaini vatênda haki?” Yahwe nkunyang'ula kuchidoni, “Kwajili ya vanu alubaini vatênda haki, nangu nikambeyondonganga.”

³⁰ Iblahimu nkutangola kavila kuchidoni, “Chonde Nang'olo unangusunalile, leka ngutangole kavila. Dachi vakàpwawa chihi vanu salasini vatênda haki?” Yahwe nkunyang'ula kuchidoni, “Nikambetenda uchocho nikàvakoja anevo vanu salasini.”

³¹ Iblahimu nkuchidoni, “Nangu ñnisubutu kutangola na Nang'olo. Dachi, vakàpwawa chihi vanu ishilini vatênda haki?” Yahwe nkunyang'ula kuchidoni, “Ing'anya ya anevo vanu ishilini, nanga panimbeyondonganga.”

³² Anepo Iblahimu nkuchidoni, “Chonde Nang'olo unangusunalile, leka ngutangole chihi mwanda umo bahi. Dachi, vakàpwawa chihi vanu kumi vatênda haki?” Yahwe nkunyang'ula kuchidoni, “Ing'anya ya anevo vanu kumi, nanga panimbeyondonganga imanga aneyo.”

³³ Bahi Yahwe pamalidile kulonjela na Iblahimu, nkulihwenela, na Iblahimu nkuuya kukaya kwake.

19

Mambo lahakalenge la vanu va ku Sodoma

¹ Bahi avala malaika vayili nkuhwika ku Sodoma chinalyulo. Na Lutu áikele pannango wa imanga ya ku Sodoma. Lutu pavawene, nkuimila uhwena unavachingamila, nkuhunama kwa eshima mpaka pahi,

² nkuhaula kuchidoni, “Mmanang'olo vangu, kalibu kukaya kwangu, nangu ni ntumishi wenu. Muchimukalave medi mmadodo na kulala kukaya kwangu chilo cha nelo, koka ulyamba namambumbu muhwenehe na mwanda wenu.” Henga vanang'o nkuchidoni, “Nanga, hwetu tumbelala chihi ukuno kuchiwanja, kuching'ati imanga.”

³ Lutu nkuvapembeja namene, kuntululilo vanang'o nkukubali, nkuhwena unainjila nng'ande mwake. Lutu nkuvaandalila chakulya chohe namene pamo na mikate ikataijwe hamila, vanang'o nkulyanga.

⁴ Henga chilo kabla vakambilala, valume vammalele va muimanga ya ku Sodoma, vijana na vasele vammalele, nkuidinguka ing'ande yanga Lutu.

⁵ Nkunchema Lutu nkummuja kuchidoni, “Valume avala vaidile kwakuwe vavele kwachi? Vahumye pawelu, hwetu tulembela tuvalale.”

⁶ Lutu nkuhuma pawelu, akuno wachima nnango wa ing'ande yake,

⁷ nkuvahaulila kuchidoni, “Chonde mmalanga-vangu, nannyuwanga munatende chinu anecho chihakalenge.

⁸ Lola, nangu apano ngwele na vana vangu vavili vachimahe, vakammaite nnume. Nangu ninyuwanga nimwing'ange vali anevo uchinga muvatendele muchi chimulembela. Henga valume avano ninyuwanga munavatendele chinu chohecho, kwa kuva vaidile paing'ande yangu na ngulembelewa nivachunge.”

⁹ Henga anevo vanu nkuchidoni, “Uka wako!

Wako paunaidile apano wavele mmidi, na hambi ùlitenda kuva nkúhukumu! Bahi tùmbeikutenda vibaya kupunda chitumbevatenda anevo vayeni vako.” Bahi vanu anevo nkuntukuha Lutu, nkuhengelekelanga muyo uchinga vatutumule nnango wa ing'ande yake.

¹⁰ Henga avala vayeni nkuchimula nnango, nkunyalodya makono lavo, nkummutangila Lutu nng'ande, nkuchima nnango.

¹¹ Anepo nkuvaputaja meho valume vammalele vanavele pannango, vijana na vasele, bahi nkusindwa kuuhwikila nnango.

Lutu àuka ku Sodoma

¹² Avala vanu vavili nkunnyaulila Lutu kuchidoni, “Dachi, ùvele na munu yunji apano, ikàva vana vako au vaposi va vana vako au alangavako vanji vaikâla muimanga aino? Vause apano upehi,

¹³ kwa kuva, tumbeyondonganga mwalehu imanga aino. Chitangelo chimmwikilidîle Yahwe kwamba venedi va apano ni chikulungwa namene, nanang'e ànitutuma tuide tukayondongange.”

¹⁴ Bahi Lutu nkuvahwenela vaposi va vana vake nkuvahaulila kuchidoni, “Ukananga pachinu apano, kwa kuva, Yahwe àmbeiondonganga imanga aino!” Henga vanang'o nkumwona chihi kuva àtenda mang'wanyu.

¹⁵ Bahi uhiku pauchele, malaika nkunkulumisa Lutu uvachidoni, “Takatuka ntwale n'jalo na vana vako vavili uyopa munaondongwa paimbeondongwa imanga aino.”

¹⁶ Lutu nkuva walidoha-doha, bahi avala malaika vavili nkunkamula nkono Lutu na n'jawe

na vana vake vavili, nkuvahumya panda imanga, kwa kuva Yahwe ámmikidile chididi.

¹⁷ Pavavausije muimanga aneyo, malaika yumo nkuvahaulila kuchidoni, “Tukutanga mupohe umi wenu! Munalole nnyuma na wala munaimile pachinu pohepo nnuhunde aluno! Tukutilangila aneko kuchilambo cha machinga uyopa munaondongwa.”

¹⁸ Lutu nkunnyaaulila kuchidoni, “Chonde nang'olo wangu ngúyuwa inààve uchocho!

¹⁹ Wako ngwòna ùnikatapaliwa na nangu, na ùngutendeledile lambone namene kwa kuupoha umi wangu. Henga aneko kuchilambo cha machinga nni kulehu namene. Na kwondongwa anekwo kumbeng'oja chihi kabla nikànambihwika aneko, nanangu nguchinguhwe.

²⁰ Lola, akula kùvele imanga inyoko, nangu nahulula chihi kutukutula aneko kwa kuva ìvele pepi. Bahi nguluhusu ngutukutule aneko. Aila nni imanga chihi inyoko, na aneko nguchingupohe umi wangu.”

²¹ Nang'e nkunnyang'ula kuchidoni, “Haya, ùnikubali chiuyuwite. Nangu nikambeyondonganga imanga aneyo.

²² Bahi tukutula aneko upehi, nangu nikambetenda chinu chohecho mpaka paumbewhika aneko.” Na aneyo njo ing'anya inatendile imanga aneyo ichemwe Soali, mana lake “pachinu pajoko.”

Kwondongwa kwa imanga ya Sodoma na Gomola

²³ Lutu pahwikile kuimanga ya Soali liduva lívele lihumìlè tayali.

24 Bahi Yahwe nkutonya moto wa baluti kuhaloka kumahunde muimanga ya ku Sodoma na ku Gomola,

25 nkudyondonganga dimanga anedyo na luhunde lwammalele na vanu vammalele na mimeya yammalele nchilambo anecho.

26 Henga n'jawe Lutu ánavele nnyuma mwanga Lutu, nkulauka kulola nnyuma, nkujuka sanamu ya munyu.

27 Bahi nniduva ulyolyo, Iblahimu átakatwike ulyamba na mambumbu, nkupiyanya kuhwena pachinu apala pánaimidilè walonjela nawi Yahwe.

28 Iblahimu pahwikile pachinu anepo, nkulola kuluhunde mpata wa ku Sodoma na ku Gomola na eneo lyammalele lya luhunde, nkukangana palyonite lyohi ulitutuma mueneo lyammalele lya luhunde, muchi lyohi lihalôka nnitanuli likulungwa.

29 Henga Nnungu áninkumbukila Iblahimu kwa kummusa Lutu n'dimanga dya nnuhunde, dyachiikala uchinga anaondongwe pamo na anedyo dimanga muuhiku aula Nnungu padyondongenge dimanga anedyo.

Kutandilika kwa Vamoabu na Vaamoni

30 Lutu nkuyopa kuikala muimanga ya ku Soali, bahi nang'e pamo na vana vake vavili nkuhama muimanga aneyo, nkuhwena unaikala nnipanga, aneko kuchilambo cha machinga.

31 Lutu na vana vake pavanavele aneko, mwali wake nkulungwa nkunnyaaulila nnung'une kuchi-doni, "Atata wetu vino ànikongopala, na wala nanga nnume nchilambo achino wa kulala na

hwetu uchinga tupate vavana muchi chiivele kwa vanu vammalele va pachilambo.

³² Bahi tunkelewehe atata wetu wala uchinga tupate kulala nawe. Kwa kutenda uchocho, tuchi-tuhwenehe lukolo lwetu kupitila atata wetu.”

³³ Chilo cha liduva anelyo, nkunkeleweha atata wao wala, na ayula mwali wake ntandi nkuhwena unalala nawe. Henga atatake nanga panakameke uhiku wainjidile mwanawe unalala nawe, wala uhiku waukile.

³⁴ Liduva lipapête, ayula mwali nkulungwa nkunnyautila nnung'une kuchidoni, “Chilo cha nelo nangu ñnilala na atata. Uchocho na nelo tunkelewehe, koka na wako uhwene ukalale nawe uchinga tuhwehe lukolo lwetu kupitila atata wetu.

³⁵ Bahi chilo chipapête nkunkeleweha wala atata wao, na ayula mwali n'joko nkuhwena unalala nawe. Henga atatake nanga panakameke uhiku wainjidile mwanawe unalala nawe, wala uhiku waukile.

³⁶ Bahi avala vali vanga Lutu vammalele nkuva na vitumbo vya atata wao.

³⁷ Ayula mwali ntandi nkummaleka mwana wachilume, nkunchema Moabu.* Aneyo njo anakulwao Vamoabu mpaka nelo.

³⁸ Na ayula mwali n'joko nanang'e nkummaleka mwana wachilume, nkunchema Benami.† Aneyo njo anakulwao Vaamoni mpaka nelo.

* **19:37** Lidi Iya lina Moabu, lipilikanika muchi lilove Iya Chieblaniya livêle na mana ya “atata.” † **19:38** Benami mana lake mwana wa vanu vangu.

20

Iblahimu na Abimeleki

¹ Bahi Iblahimu nkuuka, nkuloja maeneo la kulilanga lya Negebu, livêle mpata wa kusini, nkunaikala ching'ati Kadeshi na ku Shuli. Anepo nkuuka nkuhwena unaikala kwa mahiku kadiki aneko ku Gelali.

² Iblahimu panavele aneko ku Gelali áhawile kuva, Sala n'jawe nni nnumbuwe. Bahi nfalume Abimeleki wa ku Gelali nkuntwala Sala.

³ Henga Nnungu nkumwidila Abimeleki muindoto nkunnyaaulila kuchidoni, “Wako ùmbekuhwa ing'anya ya mmahe untwete, kwa kuva ávele na ntwave.”

⁴ Abimeleki ávele akànambilala nawe, bahi nkunnyang'ula Nang'olo kuchidoni, “Nang'olo, ùmbevawalala dachi vanu vakávele na likosa?”

⁵ Iblahimu mwene tenda njo ahawîle kuva ayu mmahe nni nnumbuwe? Tena ata Sala mwene áhawile kuva Iblahimu ni nkuluwe. Alano langútendilè nangu, ngùlatendile chihi bila kuhukumika muntima na wala nikee na likosa.”

⁶ Bahi Nnungu nkunnyaaulila Abimeleki muindoto aneyo kuchidoni, “Elo, nangu ñnimala kuva ùtendile chihi bila kuhukumika muntima, na nangu njo nikudividîle unangutende masambi, njo mana nangu nanga pannakulekile un'guse aneyo mmahe.

⁷ Hambu nnudise aneyo mmahe kwa ntwave. Iblahimu ni nabii, nang'e achiakuyuwile na wako uchiulame. Henga ukànannudise, uikale umala kuva wako pamo na vanu vako vammalele mùmbekuhwa.”

⁸ Bahi ulyamba namambumbu, Abimeleki nku-takatuka, nkuvachema maafisa vake vammalele na kuvahaulila mambo lalalotile, vanang'o nkuy-opa namene.

⁹ Anepo Abimeleki nkunchema Iblahimu nkummuja kuchidoni, “Ututendeledile chani wako? Nangu nikukosedile chani mpaka ukudungile kungutenda ngùùve na likosa ling'ulungwa malinga ali, nangu na ufalume wangu? Wako ùngutendeledile mambo lakálembelewa kutendwa.

¹⁰ Dachi, chinu ntwani chikutendîle utende uchocho?”

¹¹ Iblahimu nkunyang'ula kuchidoni, “Nangu ngùtendile uchocho ing'anya ngútenda kuva apano nanga munu annyôpa Nnungu, na ngúyopa mu-nanguwalala nkuntwala n'jangu.

¹² Pamo na anelo, ni muhiu kuva aneyo mmahe nnumbwangu, kwa kuva atata wetu yumo, henga tûtindene kumama, njo mana àjukile kuva n'jangu.

¹³ Nnungu pananguhaulidile niileke ing'ande ya atatangu koka nguhwene kumidi, nangu nínnyaulidile n'jangu kuva, “Pachinu pohepo patumbehwena, wako haula kuva nangu ninkululo. Ukátenda uchocho njo paumbelanguja kuva unangutamwa.”

¹⁴ Bahi Abimeleki nkunnudisija Iblahimu n'jawe, nkumwing'a na dingandolo na ding'ombe na vatumwa va chilume na vachimahe.

¹⁵ Abimeleki nkunnyautila Iblahimu kavila kuchidoni, “Lola, chilambo achino chammalele chang'une! Bahi tandola pachinu pohepo paulambela, uikale.”

¹⁶ Abimeleki nkunnyaaulila Sala kuchidoni, “Nangu nìmwìng'a nkululo vipande alufu moja vya madini la dihela. Ngùtenda uchocho uchinga nnààve na likosa, na ilanguje kuva wako nanga pauvêle na likosa.”

¹⁷ Anepo Iblahimu nkunnyuwa Nnungu, na Nnungu nkunnamya Abimeleki chalumo na n'jawe na vatumwa vake, na kuvahululiha kuveleka kavila vana.

¹⁸ Kwa kuva, anepo patandi Yahwe ánilahunga matumbo la vanu va nng'ande mwa Abimeleki ing'anya ya Sala, n'jawe Iblahimu.

21

Sala àmmelekela mwana Iblahimu

¹ Yahwe nkum'baliki Sala kwa kuntendela muchi chanamwahidite.

² Bahi Sala nkwikuta chitumbo, nkummalekela Iblahimu mwana wachilume akuno Iblahimu avèlè nsele namene. Na anelo láhumidile mmahiku ulala lanahawile Nnungu.

³ Mwana ayula, Sala wammelekedile Iblahimu, Iblahimu nkunchema lina Isaka.

⁴ Isaka panavele na changa cha maduva nane, Iblahimu nkunnyaalula malinga chanalaijijwe nawi Nnungu.

⁵ Pavelekwejije Isaka, Iblahimu ávele na vyaka myamoja.

⁶ Bahi Sala nkuchidoni, “Nnungu àngutendile nguheke, na munu woheyo ambepilikâna habali adino, àmbelihekela chalumo na nangu.

⁷ Dachì, nnani achichiahulule kunnyaaulila Iblahimu kuva, nangu Sala nguchinguyong'eje

vavana? Tena nìmmekedile mwana wachilume muusele wake!”

⁸ Isaka nkuhweneha kukulumuka, na liduva alila livanannekehije kuyong'a, Iblahimu nkuntendela Isaka ing'ole ing'ulungwa.

Kuvingangwa kwa Isumaili na Hajili

⁹ Liduva limo Sala ámmwene Isumaili, mwana wanga Iblahimu wammelekedile Hajili, nkongwe wa ku Misili, wannembula Isaka mwanawe.

¹⁰ Bahi Sala nkunnyaaulila Iblahimu kuchidoni, “Mmingange ayu ntumwa chalumo na mwanawe, kwa kuva ikáhululika mwana wanga ntumwa kupata mapala pamo na mwanangu Isaka.”

¹¹ Chinu anecho chíninnyundaja namene Iblahimu, kwa kuva Isumaili nanang'e nni mwanawe.

¹² Henga Nnungu nkunnyaaulila Iblahimu kuchidoni, “Unayundale ing'anya ya aneyo mwana, wala aneyo ntumwa wako. Chinu chohecho chambekuhaulila Sala wako chitende, kwa kuva, vanu va nnukolo lwako vàmbehalokana na Isaka.

¹³ Na kwamba aneyo mwana wanga ntumwa wako, nanang'e nìmbentenda kuva atata wa chilambo chikulungwa, kwa kuva, nanang'e nni mwanalo.”

¹⁴ Bahi ulyamba namambumbu, Iblahimu nkutwala chakulya na medi, nkunnyaakuja Hajili mmavala, nkumminganga chalumo na mwanawe. Hajili nkuuka, nkuva wadumbadumba nnilanga lya ku Beli-sheba.

¹⁵ Àlalá medi palannyilidile, Hajili nkunnaja mwanawe pachihole.

16 Anepo Hajili nkuhwena kunyenje kadiki, malinga mita myamoja uvila, walitangolela chimunda-munda kuchidoni, “Nikátamwa nimwone mwanangu pámbekùvâ wahwa.” Hajili panaikele anepo, nkukuta kwa uchungu.

17 Nnungu nkumpilikana mwana wakuta, malaika wanga Nnungu nkunchema Hajili kuhaloka kulihunde nkunnyaaulila kuchidoni, “Chikutendile chani Hajili? Bahi unayope, ing’anya Nnungu ânipilikana chitangelo chake kuhaloka apala pávèlè.

18 Imila uhwene ukampembeje mwana kwa kuva, nìmbentenda kuva chilambo chikulungwa.”

19 Bahi Nnungu nkunkusumbula Hajili meho, nkuchona chihima cha medi. Nang’e nkuhwena unateka medi, nkunankumbija mwanawe.

20 Bahi Nnungu nkunchunga ayula mwana, na aneyo mwana nkuhweneha kukulumuka. Nkuikala kulilanga, na nkuva munu amaîte kutemelela saana upinde.

21 Mwana aneyo áikala kulilanga lya Palani, na anyokwe nkunnembelela mmahe kuhaloka nchil-ambo cha ku Misili.

Lilailano lya Iblahimu na Nfalume Abimeleki

22 Bahi mmahiku ulolo, Nfalume Abimeleki pamo na Fikoli, nkulungwa wa matiyala lake, nkummwenela Iblahimu, nkunnyaaulila kuchidoni, “Nnungu ávele pamo na wako kwa kila chinu chiutenda.

23 Bahi ngwapilile kwa lina lya Nnungu kuva nanga paumbengulambila nangu wala vana vangu wala vanu va nnukolo lwangu. Malinga chinikutendedile nangu lambone, na wako

uchocho ngutendele nangu lambone chalumo na vanu va chilambo achino chuwikala.

²⁴ Iblahimu nkuchidoni, “Mbènkwapila kuva nguchingutende uchocho.”

²⁵ Mmahiku anelo Iblahimu nkunhinginikila Abimeleki kwamba chihima cha medi chivanam-pakanywele vatumwa vanga Abimeleki.

²⁶ Henga Abimeleki nkunnyaaulila Iblahimu kuchidoni, “Nangu nikánkameke atendîle uchocho, na nanga paunanguhaulidile. Nangu nelo njo kupilikana habali anedyo.”

²⁷ Bahi Iblahimu nkutwala dingandolo na dimbudi na ding'ombe, nkumwing'a Abimeleki, vammalele vavili nkutenda lilailano.

²⁸ Iblahimu nkudihapula dingandolo saba dya chimahe.

²⁹ Abimeleki nkummuja Iblahimu kuchidoni, “Ing'anya ntwani ùvahapula anevo angandolo saba va chimahe?”

³⁰ Iblahimu nkunnyang'ula kuchidoni, “Avano angandolo saba vachimahe ngùyuwa uvapwechelele kuhaloka kwang'une, uchinga ùùve ushahidi kuva nangu njo nguhimbîle chihima achino.”

³¹ Bahi apala pachinu nkupachema Beli-sheba,* kwa kuva vammalele vavili váníapilanila pachinu anepo.

³² Bada ya kutenda lilailano anelyo aneko ku Beli-sheba, Abimeleki na Fikoli, nkulu wa matiyala lake nkuuyang'ana kwavo, chilambo cha Vafilisti.

* **21:31** Lilove “Beli-sheba,” kwa Chieblaniya línahululika kuva na mana dimbili, yani “chihima cha kwapila” au “chihima cha saba,” ing'anya ya adila dingandolo saba.

³³ Iblahimu nkupanda nnandi wa nkwaju akula ku Beli-sheba, nkunnyuwa Yahwe, Nnungu wa vyaka na vyaka.

³⁴ Bahi Iblahimu nkuikala nchilambo cha Vafil-isti kwa vyaka vyohe malinga mmidi.

22

Kulingwa kwanga Iblahimu

¹ Bada ya myaka fulani, Nnungu nkuilinga ing'ulupa yanga Iblahimu. Nnungu nkunchema Iblahimu wachidoni, "Iblahimu!" Iblahimu nkunyang'ula kuchidoni, "Nangu apano."

² Nnungu nkuchidoni, "Ntwale mwanalo Isaka, mwana uyoyo yumo, untâmwa namene, uhwene nawe mpaka chilambo cha ku Moliya, unhumye kuva sadaka ya kupija moto nnichinga linimbekulanguja."

³ Bahi liduva lipapête, Iblahimu nkutakatuka ulyamba namambumbu, nkuntayalisha saana punda wake, nkuvatwala vatumishi vake vavili pamo na Isaka mwanawe. Nkutayalisha ding'uni kwajili ya sadaka ya kupija moto, anepo nkutandilika mwanda kuhwena pachinu pannyaulidile Nnungu ahwene.

⁴ Nniduva lya tatu lya mwanda wavo, Iblahimu palolite meho muyo, nkupona anepo pachinu kwa kulehu uvila.

⁵ Iblahimu nkuvahaulila vatumishi vake kuchidoni, "Mwenu chalumo na ayu punda ngulindange upano, nangu pamo na mwanangu tumbewena akula, tukamwabudu Nnungu, koka tunkojange."

6 Bahi Iblahimu nkuditwala adila ding'uni, nkunnyakuja Isaka mwanawe, mwene nkunyakula moto na chipula, nkuukananga.

7 Isaka nkummuja atatake kuchidoni, “Eti atata!” Atatake nkuyambukila kuchidoni, “Nangu apano mwanangu!” Isaka nkuchidoni, “Moto na ding'uni tunivanadyo, hambi ungandolo wa sadaka ya kupija moto ayele kwachi?”

8 Iblahimu nkunnyang'ula kuchidoni, “Mwanangu, Nnungu mwene achiatwing'e.” Bahi nkuhwenaha na mwanda wavo.

9 Pavakamwele pachinu pannyaulidile Nnungu ahwene, Iblahimu nkudenga chitala, nkupanga ding'uni muha mwake. Anepo nkunnyunga Isaka mwanawe, nkunnaja n'ding'uni, divêle muha chitala.

10 Iblahimu nkunyaloja nkono wake, nkutwala chipula uchinga ansinje mwanawe.

11 Henga malaika wanga Yahwe nkunchema Iblahimu kuhaloka kulihunde wachidoni, “Iblahimu! Iblahimu!” Nang'e nkwitika, “Nangu apano!”

12 Malaika nkunnyaulila Iblahimu kuchidoni, “Unansinje mwana na wala unantende chinu chohecho! Hambi ñnimala kuva unamweshimu Nnungu, kwa kuva nanga paungwimile kananga mwanalo uyoyo yumo.”

13 Iblahimu nkunyamula meho lake, nkumwona ungandolo nannume nnyuma mwake ahavikwìjè dimembe dyake nchihole. Bahi nkuhwena, nkuntwala ayula ungandolo, nkunhumya sadaka ya kupija moto badala ya mwanawe.

¹⁴ Bahi Iblahimu nkupachema anepo pachinu “Yahwe-Yile,” yani, Yahwe ànajalila,” malinga chi-ihaulika mpaka nelo kuva, “Palichinga lyanga Yahwe, vanu vànajaliwa.”

¹⁵ Bahi malaika wanga Yahwe nkunchema Iblahimu mwanda wavili kuhaloka kulihunde,

¹⁶ nkunnyaaulila kuchidoni, “Yahwe àhaua uvila, ‘Nangu ñniapila kwa lina lyangu nimwene kuva, ing’anya ùtendile uvila, na wala nanga pungwimile mwanalo uyoyo uyumo,

¹⁷ muhiu nìmbekubaliki, na vanu va nnukolo lwako nìmbevatenda kuva vohe malinga dinondwa dya kumahunde na nnyangi uvèle nnyenje bahali. Vanu va nnukolo lwako vàmbevalema amongo vao na kuditwala litwala dimanga dyavo.

¹⁸ Kupitila vanu va nnukolo lwako, nìmbevabaliki vanu va vilambo vyammalele vya pachilambo ing’anya wako ùniipilikana amuli yangu.”

¹⁹ Bahi Iblahimu nkuuya kwa avala vatumishi vake akuno alongènè na mwanawe Isaka, vamalele nkuukananga, nkuuya ku Beli-sheba. Na Iblahimu nkuikala aneko ku Beli-sheba.

Vana vanga Naholi

²⁰ Bada ya anelo, munu fulani nkunnyaaulila Iblahimu kuchidoni, “Milika, nkongwe wa Naholi nnung’uno, nanang’e àvaveleke vana nane vachilume.

²¹ Mwanawao ntandi vànchema Uzi, na wavili vànchema Buzi na yunji vànchema Kemueli, atatake Alamu.

²² Na vana vanji nni, Kesedi, na Hazo, na Pil-dashi na Idilafu na Besueli.

²³ Besueli nkummaleka Labeka. Milika ámmelekedile Naholi, nnung'une Iblahimu vana anevo nane.

²⁴ Uchocho, Naholi ávele na n'jawe ntumwa uvanchema Leuma, nanang'e nkummelekela Naholi vana ncheche, yani Teba na Gahamu na Tahashi na Maaka.

23

Kuhwa kwanga Sala

¹ Sala pahwikihije vyaka myamoja ishilini na saba,

² nkuhila aneko kuimanga ya Kiliasi-Alba, yani Hebloni, nchilambo cha ku Kanaani. Iblahimu nkunkutangila namene Sala n'jawe.

³ Iblahimu nkuuleka mmili wa n'jawe, nkuh-wena unatangola na Vahiti, nkuvahaulila kuchidoni,

⁴ “Apano nangu ni mmidi. Bahi ngùyuwa pachinu pakukatapaja nsati, uchinga ngupate kunsika n'jangu.”

⁵ Vahiti nkunnyang'ula Iblahimu kuchidoni,

⁶ “Tupilikanile nang'olo wetu! Wako nni munu nkulu namene kwetu hwetu. Wako tandola chihi pachinu pohepo pambone pakunsika n'jalo, na wala nanga munu woheyo muhwetu ambekwîma kukusumisa pachinu pakunsika n'jalo.”

⁷ Bahi Iblahimu nkuimila na kutepa kwa eshima muyo mwa avala Vahiti, vene chilambo,

⁸ nkuvahaulila kuchidoni, “Bahi kwa kuva mùninguluhusu kunsika n'jangu, hambi ngùyuwa mukannyuwe Efuloni, mwana wanga Sohali kwajili yangu,

9 uchinga angusumise lipanga lyake lya ku Makipela livêle nnipalu lya welu wake. Nnyuwange namene angusumise pachinu anepo uchinga nipajuhe kuva pachinu pangu pakusikila. Na nangu nguchingulipe bei yoheyo ilinganâna na pachinu anepo, muyo mwenu.”

10 Mwene Efuloni ávele nnikuwa anelyo lya Vahiti vanakojene pannango wa imanga. Bahi Efuloni, Mhiti nkunnyang'ula Iblahimu muyo mwa Vahiti vammalele apala pannango kuchidoni,

11 “Nanga nang'olo. Chonde nangu ngùyuwa ungupilikanile. Nangu nìkwing'a aula welu wammalele na lipanga alila livêle mmwelu anewo, na nìkwing'a muyo mwa Vahiti avangu, unsike anemwo n'jalo.”

12 Bahi Iblahimu nkutepa kavila kwa eshima muyo mwa venedi va chilambo anecho,

13 nkunnyaaulila Efuloni akuno Vahiti vammalele uvapilikànà kuchidoni, “Chonde nangu ngùyuwa ungupilikane. Ngùyuwa ungusumise welu wako, na upwechele malipo anelo uchinga ngupate kunsika n'jangu.”

14 Efuloni nkunnyang'ula Iblahimu kuchidoni,

15 “Ngupilikanile, nang'olo. Anewo welu ùvele na samani ya vipande myanne vya madini la dihela, henga anecho chikee chinu chikulu kati yangu na wako. Wako nsike chihi n'jalo.”

16 Iblahimu nkwelewana na Efuloni, nkumwing'a avila vipande vya dihela vyanatambulenge muyo mwa Vahiti vammalele, yani vipande myanne vya madini la dihela

vivanapimile kulinganana na vipimo vya akúchuusa va mahiku anelo.

¹⁷ Bahi welu wanga Efuloni wa aneko ku Makipela, pepi na ku Mamle, chalumo na lipanga na milandi yammalele inavele mmwelu anewo, vyammalele nkupewa Iblahimu kuva vyake,

¹⁸ muyo mwa Vahiti vammalele vanakojene pannango wa imanga.

¹⁹ Bada ya anelo, Iblahimu nkunsika Sala n'jawe nnipanga alila livêle amula mmwelu wa ku Makipela, pepi na ku Mamle, yani Hebloni, nchilambo cha ku Kanaani.

²⁰ Bahi kwa indila aneyo njo Vahiti chivananka-mujije Iblahimu welu na lipanga livêle mmwelu anewo, uchinga apate kuvasikila vanu vake.

24

Kulomba kwanga Isaka

¹ Mmahiku anelo Iblahimu ávele nsele wa vyaka vyohe, na Yahwe ánim'baliki kwa kila chinu chachitendile.

² Liduva limo Iblahimu nkunnyautila ntumishi wake anantumikidile kwa vyaka vyohe kupunda vanji, nkwímilila wa dimali dyake dyammalele kuchidoni, “Ngwapilile kwa kutaya nkono wako munnyonga mwanangu.

³ Apila kwa Yahwe, Nnungu aumbîle kumahunde na chilambo kuva, ukambemposija mwanangu, mwali woheyo wa Chikanaani, unguikala navo nchilambo achino.

⁴ Unguapile kuva ùmbehwena mpaka nchilambo changu, kwa alangavangu, untahije mmahe, mwanangu Isaka.”

⁵ Ayula ntumishi nkunnyaaulila Iblahimu kuchidoni, “Aneyo mmahe akàhita kulangana na nangu kwida akuno, dachi lasima nimpelekeje mwanalo nchilambo chiu haleke?”

⁶ Iblahimu nkunnyang'ula kuchidoni, “Nanga! Chonde ngùyuwa unampelekeje mwanangu aneko.

⁷ Yahwe, Nnungu aumbîle kumahunde, anguusîje nng'ande mwa atatangu, na nchilambo changu chinguvelekwejije, Nnungu anatongwêle na nangu, áninguapilila kuva, àmbeveng'a vanu va nnukolo lwangu chilambo achino. Nang'e àmbentuma malaika wake muyo mwako uchinga wako umpelekejije mwanangu mmahe kuhaloka aneko.

⁸ Ikàva mmahe aneyo akambetamwa kulangana na wako mpaka akuno, bahi chiapilo changu chikambekuhunga, henga kwa namuna yoheyo, unampelekeje mwanangu aneko.”

⁹ Bahi ayula ntumishi nkutaya nkono wake munnyonga mwanga Iblahimu nang'olo wake, nkwapila kwamba chinu anecho.

¹⁰ Anepo ayula ntumishi nkuvatwala angamila kumi va nang'olo wake, nkutandilika mwanda akuno anyakwìlè dinudyo dikatapêle dya kila namuna kuhaloka kwa nang'olo wake. Nkuhwena mpaka imanga yachiikala Naholi, nchilambo cha ku Mesopotamiya.*

¹¹ Pahwikile, nkuvatindivaja malundi angamila vake nnyenje chihima cha medi chivêle kunyenje imanga uchinga asulupuke. Na anewo wavele

* **24:10** Mesopotamiya, nni eneo livêle mpata wa kaskazini nchilambo cha Siliya.

uhiku wa chinalyulo, uhiku uvahwena vakongwe unateka medi.

¹² Aneyo ntumishi nkuyuwa wachidoni, “Yahwe, Nnungu wa nang'olo wangu Iblahimu, nelo nangu ngũyuwa ungujalile kuchipata achila chinguidilidile, na untendele lambone nang'olo wangu Iblahimu kwa ikulupiki yako yammalele.

¹³ Lola, nangu ngũvele apano pepi na chihima achino cha medi chivaida vali, venedi va imanga unateka medi.

¹⁴ Bahi mwali unimbennyaulila kuva tula chitumba chako cha medi uning'e medi ngukumbile, nanang'e nkuning'a medi na kuvakumbija angamila vangu, bahi aneyo njo ààve nkongwe untandoledile ntumishi wako Isaka. Na chinu anecho chichichingumaihe kuva ùntendeledile lambone nang'olo wangu Iblahimu kwa ikulupiki yako yammalele.”

¹⁵ Bahi kabla akànambimalila kuyuwa, upala nkuhaloka Labeka akuno anyakwìlè chitumba chake nnivala lyake. Labeka ávele mwali wanga Besueli, na Besueli ávele mwana wanga Milika, anavele mmahe wa Naholi, nnung'une Iblahimu.

¹⁶ Ayula mwali ánikatapala namene kumeho na ávele akànambimmala nnume. Bahi ayula mwali nkuhelelekela kuchihima, nkuumbaja chitumba chake medi, nkuyamboka.

¹⁷ Anepo ayula ntumishi nkuhwena unakojana nawe upehi, nkunnyaaulila kuchidoni, “Chonde mbeyele medi la kukumbila kuhaloka nchitumba chako.”

¹⁸ Ayula mwali nkunnyang'ula kuchidoni, “Aya kumbila nang'olo wangu.” Upala nkusulupusa

chitumba chake nnivala, nkukamulila mmakono, nkunkumbija.

¹⁹ Bada ya kunkumbija, ayula mwali nkuchidoni, “Nguchinguvatekele medi na angamila vako, vakumbile mpaka vatolele.”

²⁰ Bahi ayula mwali nkupiyanya kumiminila medi nchombo cha kuvakumbijija anyama medi, nkupeya kuhwena kuchihima unateka medi lanji, nkuvakumbija angamila vake vammalele.

²¹ Bahi ayula ntumishi nkuva wannoleha saana bila kutangola chinu chohecho, uchinga apate kumala ikàva Yahwe àniujalila mwanda wake au nanga.

²² Angamila pavatoledile medi, ayula ntumishi nkumwing'a ayula mwali chipini cha zahabu cha samani ing'ulu na dibangili dimbili dya zahabu dya samani ing'ulu.

²³ Nkummuja kuchidoni, “Chonde nguhaulile, wako nni mwali wanga nnani? Dachi, pànipwawa pachinu pakulala nng'ande mwa atatako kwajili yetu?”

²⁴ Labeka nkunyang'ula kuchidoni, “Nangu nni mwali wanga Besueli, mwana wanga Milika, mmahe wanga Naholi.

²⁵ Kwetu hwetu kùvele mahahi na vyakulya vinji vya kutosha kuvalisha anyama vohe, na pachinu pakulala vayeni.”

²⁶ Bahi ayula ntumishi nkuhunama mpaka pahi, nkumwabudu Yahwe,

²⁷ wachidoni, “Atumbyangwe Yahwe, Nnangu wanga nang'olo wangu Iblahimu. Nang'e àvechinkuva wambone na wakukulupilika kwa

nang'olo wangu. Yahwe àningulodya nangu mpaka kwa alangavake nang'olo wangu!”

²⁸ Bahi ayula mwali nkutukuta uhwena un-avahaulila habali anedyo vanu vammalele va nng'ande mwa anyokwe.

²⁹⁻³⁰ Labeka ávele na nkuluwe uvanchema Labani. Labani pachiwene achila chipini na adila dibangili mmakono mwa nnumbuwe na kupilikana malove àlálá lanatangwele ayula munu kunnyaulila Labeka, bahi nkuuka watukuta uhwena unakojana na aneyo munu akula kuchihima. Pahwikile, nkunkoja ayula ntumishi aimidilè pepi na angamila vake nnyenje chihima.

³¹ Labani nkunnyaaulila kuchidoni, “Kalibu kukaya, wako ubalikiwîje nawi Yahwe. Mwadachi ùimidile chihi akuno panda imanga? Nangu ñnitayalisha ing'ande kwajili yako na pachinu pakuvavika anevo angamila vako!”

³² Bahi ayula ntumishi nkuhwena nawe kukaya kwavo. Labani nkuvalaija vanu vavahungule angamila misigo, na kuveng'a mahahi na vyakulya vinji. Uchocho, nkumwing'a ayula ntumishi medi la kukalava mmadodo, nang'e chalumo na vanu vake.

³³ Bahi nkumwing'a chakulya, henga nang'e nkuchidoni, “Nikambekulya mpaka ninnyaaulilange àlálá langulembela kuhaula.” Labani nkunnyaaulila kuchidoni, “Bahi haula nano.”

³⁴ Ayula munu nkuchidoni, “Nangu ni ntumishi wanga Iblahimu.

³⁵ Yahwe ànim'baliki namene nang'olo wangu, na

vino àjukile kuva munu nkulu. Yahwe ànimwing'a dingandolo na ding'ombe na angamila na punda vohe na madini la dihela na zahabu na vatumwa vachilume na vachimahe.

³⁶ Na Sala, anavele mmahe wa nang'olo wangu, ata kama ánikongopala, henga ámmelekedile nang'olo wangu mwana wachilume, na nang'olo wangu àmpele aneyo mwana vitukutuku vyammalele vyavenavyo.

³⁷ Na nang'olo wangu àningwapilila wachidoni, 'Unamposije mwanangu mmahe woheyo muvali va Chikanaani, chilambo achino chinguikala.

³⁸ Henga hwena mpaka kwa alangavake atatangu, yani kulitawa lyangu nimwene uchinga ukantahije mwanangu Isaka mmahe.'

³⁹ Nangu nkummuja nang'olo wangu kuchidoni, 'Ìmbekuva dachi mmahe aneyo akàhita kwida akuno?'

⁴⁰ Henga nang'e nkunguyang'ula kuchidoni, 'Yahwe angulôja nangu mmaisha langu, achi-annaije malaika wake ahwene pamo na wako na kuujaalila mwanda wako uchinga untwalile mwanangu, mmahe kuhaloka kwa alangavake atatangu na kulitawa lyangu nimwene.

⁴¹ Paumbehwika kwa alangavangu, na vakànakwing'e aneyo mwali, anepo wako nanga paumbehungwa na chiapilo chinikuapishije.'

⁴² Na nelo panguhwikile kuchihima, nangu nkuyuwa kuchidoni, 'Wako Yahwe, Nnangu wa nang'olo wangu Iblahimu, nelo nakuyuwa uu-jalile mwanda wangu na untendele lambone nang'olo wangu.

⁴³ Lola, nangu ngùvele apano nnyenje chihima

achino cha medi. Mwali ambeîda unateka medi, unimbennyuwa medi kadiki la kukumbila la nchitumba chake,

⁴⁴ nanang'e nkuning'a na kuvatekela angamila vangu medi, bahi aneyo ààve mmahe untandwêle kuva mmahe wa mwana wa nang'olo wangu.'

⁴⁵ Kabla nikànambimalila kuyuwa muntima mwangu, upala Labeka nkukamola akuno anyakwilè chitumba chake nnivala, nkuhelelekela kuchihima unateka medi. Nangu nkunnyaulila kuchidoni, 'Chonde mbeyele medi ngukumbile.'

⁴⁶ Upala nang'e nkupiyanya kuchisulupusa chitumba chake cha medi nnivala nkuhula kuchidoni, 'Kumbila. Na nguchinguhwene nikavatekele angamila vako medi.' Bahi nangu nkukumbila, na nang'e nkuveng'a na angamila vangu medi.

⁴⁷ Anepo nangu nkummuja kuchidoni, 'Wako nni mwali wanga nnani?' Nang'e nkunguyang'ula kuchidoni, 'Nangu ni mwali wanga Besueli, mwana wanga Milika, mmahe wanga Naholi.' Nangu nkummika chipini mwimula yake na kummwaja dibangili mmakono mwake.

⁴⁸ Anepo nangu nkuhunama mpaka pahi, nkumwabudu Yahwe. Nkuntumbyanga Yahwe, Nnungu wa nang'olo wangu Iblahimu, angulojîje mwalehu mpaka kwanga mwali, udukulu wanga nnung'une mwene nang'olo wangu uchinga nintwale kwajili ya mwanawe.

⁴⁹ Hambi nguhaulilange ikàva mùvele tayali kuntendela nang'olo wangu uwambone na kwa ikulupiki. Na ikànave uchocho, bahi nguhaulile

uchinga ngumale chakutenda.”

⁵⁰ Labani na Besueli pavapilikene uchocho, nkunyang'ula kuchidoni, “Chinu achino chihaleke kwa Yahwe, na hwetu nanga patumbehulula kuhita.

⁵¹ Labeka ayuno apano, wako ntwale uhwene nawe, ààve mmahe wa mwana wa nang'olo wako malinga chahawile Yahwe.”

⁵² Ayula ntumishi wanga Iblahimu papilikene uchocho, nkuhunama mpaka pahi, nkumwabudu Yahwe.

⁵³ Anepo nkuhumya vitukutuku vikatapajîjwe kwa zahabu na kwa madini la dihela pamo na dingwo, nkumwing'a Labeka. Uchocho, nkumwing'a nnumbuwe Labeka na anyokwe, dinujo digalîka namene.

⁵⁴ Bahi ayula ntumishi wanga Iblahimu chalumo na vanu avala vanalongêne nawe, nkulyanga, nkukumbila na kulala aneko. Ulyamba pavatakatwike, ayula ntumishi nkuchidoni, “Nangu ngùyuwa nguuye kwa nang'olo wangu.”

⁵⁵ Henga nnumbuwe Labeka na anyokwe nkuchidoni, “Nneke ayuno mwali aikale na hwetu kadiki, malinga maduva kumi uvila, koka uhwene nawe.

⁵⁶ Henga ayula ntumishi nkuchidoni, “Chonde munangutimye, kwa kuva Yahwe àniujalila mwanda wangu, bahi ngùyuwa munguluhusu nguuye kwa nang'olo wangu.”

⁵⁷ Vanang'o nkuchidoni, “Hoti tuncheme mwali mwene, tummuje.”

58 Nkunchema Labeka nkummuja kuchidoni, “Uchiuhwene na ayuno munu?” Nang’e nkuyang’ula kuchidoni, “Nguchinguhwene nawe.”

59 Bahi nkunnailanga Labeka, nkunneka ahwene na ayula ntumishi wanga Iblahimu na vanu vake pamo na yaya annedîle Labeka.

60 Bahi nkum’baliki Labeka, nkunnyaulila kuchidoni, “Wako nnumbwetu Labeka, ùùve mama wa maelufu kwa maelufu la vanu, na vanu va nnukolo lwako vaditwale dimanga dya amongo vao kuva dyavo.”

61 Bahi Labeka na vatumishi vake vachimahe nkuvakwela angamila nkupapatana na ayula ntumishi wanga Iblahimu, vammalele nkuhweng’ana.

62 Uhiku aula ntumishi wanga Iblahimu panavele mmwanda, Isaka áidile kukaya kwa Iblahimu atatake, kuhaloka ku Beli-Lahai-Loi nchilambo cha Negebu kwachiikala.

63 Liduva limo chinalyulo, Isaka nkuuka nkuh-wena kumawelu unachionga. Bahi palolite meho lake muyo, nkuvona angamila uvaida.

64 Labeka nanang’e palolite meho lake muyo nkumwona Isaka, nkusulupuka pahi,

65 nkummuja ntumishi wanga Iblahimu kuchidoni, “Ayula avêle mmwelu nnani âida unatupwechela?” Ayula ntumishi nkuchidoni, “Ayula nni nang’olo wangu.” Bahi Labeka nkutwala inguwo yake, nkulihunika kumeho.

66 Ayula ntumishi nkunnyaulila Isaka lammalele lalatendile.

⁶⁷ Bahi Isaka nkuntwala Labeka kuva n'jawe, nkuikala nawe mun'gongwe wa Sala, anyokwe. Isaka nkuntamwa namene Labeka, na kutujwa ntima wake ing'anya ya kuhwa kwa anyokwe.

25

Vana vanji vanga Iblahimu (1 Mahiku 1:32-33)

¹ Iblahimu ánnombile nkongwe yunji uvanchema Ketula.

² Nkongwe aneyo nkummalekela Iblahimu vana sita vachilume, yani Zimlani na Yokishani na Medani na Midiani na Ishibaki na Shua.

³ Yokishani nkummaleka Sheba na Dedani. Na vanu va nnukolo lwanga Dedani ni Vaashulu na Valetushi na Valeumi.

⁴ Vana vachilume vanga Midiani vávele Efa na Efeli na Hanoki na Abida na Elida. Anevo vam-malele njo vanavele vanu va nnukolo lwanga Ketula.

⁵ Iblahimu nkumwing'a Isaka dimali dyake dyammalele kuva mapala lake.

⁶ Henga Iblahimu kabla akàambikuhwa, nku-veng'a dinudyo vana va ajavake vatumwa, nku-vausa anevo vana nkuvapelekeja m'bali wa kumashaliki, kulehu na Isaka, mwanawe.

Kuhwa kwanga Iblahimu

⁷⁻⁸ Iblahimu áhidile akongopèlè namene, avèlè na vyaka vyohe namene, vyaka myamoja sabini na tano. Na bada ya kuhwa, nkuhwena unaikala pamo na anyakala vake, vanahidile kala.

⁹ Isaka na Isumaili, vana vake Iblahimu, nkun-sika atatawao nnipanga lya ku Makipela, pepi

na ku Mamle, mmwelu unavele wanga Efuloni, mwana wanga Sohali, Mhiti.

¹⁰ Welu anewo njo wanasumile mwene Iblahimu kwa Vahiti. Na anepo njo panasikwiye Iblahimu na Sala n'jawe.

¹¹ Bada ya kuhwa Iblahimu, Nnungu nkum'baliki Isaka, mwana wanga Iblahimu. Na uhiku anewo Isaka áíkala pepi na chihima cha Beli-Lahai-Loi.

Vana vanga Isumaili

¹² Aino njo histoliya ya vana vachilume vanga Isumaili, mwanawe Iblahimu, mwana wanammelekedile Hajili, Mmisili anavele ntumwa wanga Sala.

¹³ Na alano njo malina lavo kupapatana na chivavelekwejiye. Mwana ntandi ni Nebayosi nkwiwa Kedali nkwiwa Adibeli nkwiwa Mibisamu,

¹⁴ nkwiwa Mishima nkwiwa Duma nkwiwa Masha,

¹⁵ nkwiwa Hadadi nkwiwa Tema nkwiwa Yetuli nkwiwa Nafishi nkumalilikila Kedema.

¹⁶ Anelo njo malina la vana kumi na mbili vanga Isumaili, na vana anevo vávele vatawâla va matawa lavo kumi na mbili. Na vanu vao váchemile malina la kaya dyavo na vijiji vyao kupapatana na malina la vana anevo.

¹⁷ Isumaili áhidile avèlè na vyaka myamoja salasini na saba, nkuhwena unaikala pamo na anyakala vake, vanahidile kala.

¹⁸ Vanu va nnukolo lwanga Isumaili váíkala eneo livèle ching'ati Havila na Shuli, mpata wa kumanga wa ku Misili, kulodya ku Ashulu.

Vanu anevo váníhapukana na udukulu unji wanga Iblahimu.

Kuvelekwa kwanga Esau na Yakobo

¹⁹ Aino njo histoliya ya Isaka, mwana wanga Iblahimu, na vanu va nnukolo lwake.

²⁰ Isaka panavele na vyaka alubaini nkun-nomba Labeka, mwali wanga Besueli, Mwalamu wa ku Padani-Alamu. Labeka ávele nnumbuwe Labani.

²¹ Labeka ávele ntonga, bahi Isaka nkunnyuwa Yahwe. Na Yahwe nkun'jalila, Labeka nkupata chitumbo.

²² Chitumbo chívele cha vana mavila. Vana anevo nkuva uvatukuhana nnitumbo lyanga Labeka, nang'e nkuchidoni, “Mwadachi làng'oja alano?” Bahi nkuhwena unammuja Yahwe.

²³ Yahwe nkunnyautila kuchidoni,
“Vana vavili vavêle nnitumbo lyako vàmbekuva vilambo vivili,
na matawa mavili lambehalokâna na vana umbe-
vavelêka wako, làmbehapukana.

Litawa limo lîmbekuva na dimongo kupunda linji,
na mwana nkulungwa àmbentumikila n'joko.”

²⁴ Mahiku lake la kuveleka palakamwele, Labeka nkuvaveleka vana mavila.

²⁵ Mwana ntandi ávele wanahuvi, anavele na maleha mmili wammalele, nkunchema lina Esau.*

* **25:25** Esau, kwa Chieblaniya ívele na mana ya “kuva na maleha lohe mummili.” Na lina lyake linji vánchema Edomu, lina livêle na mana ya wanahuvi.

²⁶ Wavili nkuvelekwa akuno ankamwilè Esau chihing'ino, nkunchema lina Yakobo.[†] Pavelek-wejije Esau na Yakobo, Isaka ávele na vyaka sitini.

Esau àsumisa haki yake

²⁷ Anevo vavana nkukulumuka, Esau nkuva munu akamêke saana kulumbata, na átamwa namene maisha la kwilanga. Henga Yakobo nkuva munu wakutungamana, na átamwa namene maisha la kuikala pakaya.

²⁸ Bahi Isaka nkuntamwa namene Esau, ing'anya Isaka ánatamwa namene kulya dinyama dyachilumbata, na Labeka nkuntamwa namene Yakobo.

²⁹ Liduva limo Yakobo pachitaleka susa ya dengu, Esau nkuuya kuhaloka kwilanga akuno avèlè na indala namene.

³⁰ Bahi Esau nkunnyaulila Yakobo kuchidoni, “Nangu ngùvele na indala. Chonde ngùyuwa ungu-mayele aneyo susa yanahuvi ngulye.” Aneyo njo ing'anya inantendile Esau achemwe Edomu, lina livèle na mana ya “wanahuvi.”

³¹ Yakobo nkunnyaulila kuchidoni, “Ukàlembela ngusumise haki yako ya kuva umwana ntandi kuvelekwa.”

³² Esau nkuchidoni, “Sawa! Nangu ngùvele pepi na kuhwa. Haki yangu ya kuva mwana ntandi kuvelekwa ìmbengufala chamani?”

³³ Yakobo nkunnyaulila kuchidoni, “Ngwapilile hoti.” Bahi Esau nkumwapilila na kunsumisa

[†] **25:26** Yakobo, kwa Chieblaniya ìvele na mana ya, “ànkamwile chihing'ino.” Na kuhaula kuva, ànkamwile chihing'ino, aneyo nni itangodi ivèle na mana ya kunnambila munu.

Yakobo haki yake ya kuva mwana ntandi kuvelekwa.

³⁴ Anepo Yakobo nkumwing'a Esau nkate na aila susa ya dengu. Esau nkulya na kukumbila, nkuuka nkulihwenela. Bahi uvila njo Esau chanaihebwile haki yake ya kuva mwana ntandi kuvelekwa.

26

Isaka àhamila ku Gelali

¹ Bahi nkukamola indala inji nchilambo achila, tofauti na indala aila inahumidile mmahiku langa Iblahimu. Bahi Isaka nkuhwena ku Gelali kwanga Abimeleki nfalume wa Vafilisti.

² Yahwe nkunhumila Isaka nkunnyautila kuchidoni, “Unahwene ku Misili, ila wako hwena ukaikale nchilambo chinimbekuhaulila.

³ Ikala nchilambo anecho malinga mmidi, nanangu nguchinguve pamo na wako na kukubaliki. Nangu nguchingutimise ahadi inimwahidite atatako Iblahimu, kwa kuva vilambo avino vyammalele nimbekwing'a wako chalumo na vanu va nnukolo lwako.

⁴ Vanu va nnukolo lwako nimbavatenda kuva vohe namene malinga dinondwa dya kumahunde, na nimbaveng'a vilambo avino vyammalele. Kupitila vanu va nnukolo lwako, nimbavabaliki vanu va vilambo vyammalele vya pachilambo,

⁵ kwa kuva Iblahimu áningupilikana nangu na kulakamuliha malaijo langu na amuli dyangu na mashaliti langu na Sheliya dyangu.”

⁶ Bahi Isaka nkuikala aneko ku Gelali.

7 Valume va aneko pavammujije kwamba n'jawe, nang'e nkuvayang'ula kuchidoni, "Ayuno nnumbwangu." Áhawile uchocho kwa kuva, áyopile venedi va chilambo anecho vanammwalala ing'anya ya Labeka, kwa kuva Labeka ávele nkongwe akatapêle namene.

8 Bahi Isaka bada ya kuikala aneko maduva lohe, Abimeleki, nfalume wa Vafilisti, nkupenekela palidilisha lyake kulola pahi, nkumwona Isaka ankumbatidilè Labeka, n'jawe.

9 Abimeleki nkunchema Isaka nkunnyaaulila kuchidoni, "Muhiu ayu n'jalo! Ing'anya ntwani úhawile kuva nnumbulo?" Isaka nkunnyang'ula kuchidoni, "Ngúyopa nawalalwa ing'anya yanga nang'e."

10 Abimeleki nkunnyang'ula kuchidoni, "Chinu ntwani achino chiututendeledile? Kwikave munu yumo muvanu vangu walàlà na n'jalo, wako ukan-itutenda tùùve na likosa."

11 Bahi Abimeleki nkuhumya amuli kwa vanu vake vammalele kuva, "Munu woheyo ambentênda chinu chohecho chibaya munu ayu au n'jawe, achiawalalwe."

12 Mwaka anewo Isaka nkupanda dimbeyu nchilambo anecho, nkuvuna mafuno lohe namene, kwa kuva Yahwe ánim'baliki.

13 Isaka nkutajilika, nkuhalija kupata dimali mpaka nkuva tajili nkulungwa namene.

14 Isaka ávele na matunji la dingandolo na ding'ombe dyohe na vatumwa vohe, mpaka Vafilisti kumwanela wiu.

15 Bahi Vafilisti nkuvihuhulila vihima vyam-malele vya medi, vivanahimbile vatumwa vanga

Iblahimu atatake, panavele mumi.

¹⁶ Bahi Abimeleki nkunnyaaulila Isaka kuchidoni, “Uka apano, kwa kuva wako ùvele na dimongo kutupunda hwetu.”

¹⁷ Bahi Isaka nkuuka aneko, nkunaikala nnuhunde lwa Gelali.

¹⁸ Isaka nkuvihukula kavila avila vihimu vya medi vivanahuhulidile Vafilisti bada ya kuhwa kwanga Iblahimu. Isaka nkuvichema malina ulala lanachemile atatake.

¹⁹ Henga vatumishi vanga Isaka pavachihimba vihimu amula nnuhunde, nkudawola medi lachikulula pahi kwa pahi,

²⁰ Henga vachunga va apala pa Gelali nkupwatana na vachunga vanga Isaka uvachidoni, “Alano medi letu.” Bahi Isaka nkuchichema achila chihima, “Eseki”^{*} kwa kuva vánipwatana nawe.

²¹ Vatumishi vanga Isaka nkuhimba chihima chinji, nachinang'o uchocho nkuchipwatanila, Isaka nkuchichema chihima anecho Sitina, mana lake “umongo.”

²² Bahi Isaka nkuhwena pachinu panji nkunahimba chihima chinji. Henga anecho nanga pavanapwatanidile. Isaka nkuchichema chihima anecho, “Lehobosi,”[†] kwa kuva áhawile kuchidoni, “Yahwe ànitwing'a nafasi, na hwetu tuchitujaliwe nchilambo achino.”

²³ Isaka nkuuka anepo nkuhwena ku Beli-Sheba.

²⁴ Chilo uchila Yahwe nkunhumila nkunnyaaulila kuchidoni, “Nangu nni Nnungu

^{*} **26:20** Eseki mana lake “kupwatana.” [†] **26:22** Lehobosi mana lake “nafasi.”

wa atatako Iblahimu. Unayope, kwa kuva ngùvele pamo na wako. Nimbekubaliki na kuvatenda kuva vohe namene vanu va nnukolo lwako kwajili ya Iblahimu, ntumishi wangu.”

²⁵ Bahi aneko, Isaka nkun'dengela Yahwe chitala cha kunhumija sadaka, nkunnyuwa kwa lina lyake. Nkudenga n'gongwe wake, na vatumishi vake nkuhimba chihima.

Kupatana kwa Isaka na Abimeleki

²⁶ Mmahiku anelo, Abimeleki nkuuka ku Gelali nkummwenela Isaka akuno alongènè na Ahuzati nshauli wake na Fikoli, nkulu wa matiyala lake.

²⁷ Isaka nkuvauja kuchidoni, “Mwadachi mùidile kwang'une wakati mwenu mùnanguvenga na mùninguvinganga kwenu?”

²⁸ Nkunnyang'ula kuchidoni, “Muhiu hwetu tùwene kuva Yahwe àvele pamo na wako. Bahi hwetu nkwona kuva inafala twapilanile,

²⁹ kuva, ukambetutendela mabaya malinga hwetu chitukakutendeledile mabaya. Hwetu túkutendeledile lambone na kukuleka uhwene kwa amani bila kukutendela ubaya wohewo. Na wako vino nni munu ubalikiwîje na Yahwe.”

³⁰ Bahi Isaka nkuvatendela ing'ole, vanang'o nkulya na kukumbila.

³¹ Liduva lipapête vammalele nkutakatukanga ulyamba namambumbu nkwapilanila. Bahi Isaka nkuvapelekela, nkulekana kwa amani.

³² Liduva ulila vatumishi vanga Isaka nkummwenela Isaka nkunnyaulila habali dya achila chihima chivanahimbile, kuchidoni, “Tùnidowola medi!”

³³ Isaka nkuchichema chihima anecho “Sheba,”[‡] Bahi imanga ivêle anepo mpaka nelo ìchemwa Beli-Sheba.[§]

Vajavake Esau

³⁴ Esau panavele na vyaka alubaini, nkuvalomba amahe vavili va litawa lya Vahiti, Yudisi mwali wanga Beeli na Basemasi mwali wanga Eloni.

³⁵ Amahe anevo nkulatendiha maisha langa Isaka na Labeka kuva na uchungu.

27

Isaka àm'baliki Yakobo

¹ Isaka panakongopele namene na meho lake kuputala, anahulule kuchona chinu chohecho, nkunchema Esau mwanawe nkulungwa, nkunnyaulila kuchidoni, “Mwanangu!” Nang'e nkuyambukila, “Nangu apano atata!”

² Isaka nkuhula kuchidoni, “Lola, nangu vino ñnikongopala namene na liduva lya kuhwa kwangu wala nikálikameke.

³ Bahi twala myumba na upinde wako, uhwene kwilanga ukalumbate anyama kwajili yangu,

⁴ koka ungutelekele chakulya chinowa, achila chinichitamwa namene, ungupelekejeje ngulye, uchinga ngupate kukubaliki kabla nikànambikuhwa.”

⁵ Uhiku aula Isaka pachilonjela na Esau, kumbe Labeka ávenkupilikanila. Bahi Esau papite kwilanga unalumbata,

[‡] **26:33** Sheba mana lake “chiapilo” au “saba.” **§ 26:33** Beli-Sheba mana lake “chihima cha chiapilo” au “chihima cha saba” Lola Ntandiliko 21:31.

⁶ Labeka nkunnyaaulila Yakobo mwanawe kuchidoni, “Nnimpilikana atatako wannyaaulila nkululo Esau kuva,

⁷ ampelekejije nnyama wannumbete na kunkatapajija chakulya chinôwa alye, uchinga apate kum'baliki muyo mwanga Yahwe, kabla akànambikuhwa.

⁸ Hambi mwanangu, pilikanila malove langu, na utende chinikulaija.

⁹ Hwena mpaka kulikuwa lya ambudi ukangutwalile ambudi vavili vavana vanunile namene, uchinga ngunkatapajije atatako chakulya chinôwa, cháchitàmwa namene.

¹⁰ Nikàteleka, koka ukamwing'e atatako alye, uchinga apate kukubaliki kabla akànambikuhwa.”

¹¹ Henga Yakobo nkunnyaaulila Labeka anyokwe kuchidoni, “ Nkulwangu Esau àvele na maleha mummili wammalele, henga nangu mmili wangu ukee na maleha.

¹² Panjika atata achiangupame-pame, dachi nikambekwonekana kuva nkúlambila, nkulitaya chihi dinumbu badala ya balaka?”

¹³ Anyokwe nkuchidoni, “Mwanangu, dinumbu dyako dingupate nangu, wako tenda chinikuhaulidile, hwena ukangutwalile anevo ambudi uide navo.”

¹⁴ Bahi Yakobo nkuhwena unavatwala ambudi vavili, nkumpelekejija anyokwe, na anyokwe nkukatapaja chakulya chinôwa, cháchitàmwa namene atatake.

¹⁵ Anepo Labeka nkutwala dinguvo dyambone dyanga Esau, mwanawe nkulungwa,

dyanavenadyo kukaya kwake, nkummwaja Yakobo, mwanawe n'joko.

¹⁶ Nkutwala mambende la ambudi nkunhwinika mmakono na muukoti wake.

¹⁷ Bahi nkumwing'a Yakobo achila chakulya chinôwa na nkate wanakatapajije.

¹⁸ Bahi Yakobo nkumpelekejija atatake, nkunchema kuchidoni, “Atata.” Na nang'e nkwitika, “Nangu apano! Wako nnani mwanangu, Esau au Yakobo?”

¹⁹ Yakobo nkunnyang'ula atatake kuchidoni, “Nangu Esau, nimwanalo ntandi. Ngûtendile muchi chungulaijije. Chonde atata, takatuka ulye inyama inikulumbatidile, koka ungubaliki.”

²⁰ Henga Isaka nkummuja kuchidoni, “Mwanangu, ihululike dachi nelo kupata inyama upehi namuna ai?” Yakobo nkunnyang'ula kuchidoni, “Yahwe, Nnangu wako, àningujalila.”

²¹ Anepo Isaka nkunnyaulila Yakobo kuchidoni, “Bahi mwanangu hengelekela apano uchinga nikupame-pame ngumale ikàva wako ni muhiu mwanangu Esau au nanga.”

²² Yakobo nkunhengelekela Isaka atatake, nanang'e nkumpama-pama nkuchidoni, “Lidi lyanga Yakobo, henga makono langa Esau.”

²³ Bahi Isaka nanga panammaite ing'anya makono lake lávele na maleha lohe muchi makono langa Esau, nkuluwe. Henga kabla akànambim'baliki,

²⁴ Isaka nkummuja kavila Yakobo kuchidoni, “Ivi muhiu kuva wako mwanangu Esau?” Nang'e nkunnyang'ula kuchidoni, “Elo, unene.”

25 Atatake nkuchidoni, “Idanayo aneyo inyama yumbwalalidile, niilye koka nikubaliki.” Bahi Yakobo nkumpelekejija, nang'e nkulya, nkumpelekejija na divayi, nkukumbila.

26 Anepo atatake nkunnyaaulila kuchidoni, “Hengelekela pepi mwanangu ungubusu.”

27 Bahi Yakobo nkunnyaengelekela atatake, nkum'busu, na atatake papilikene liumba lya dinguwu dyake, nkum'baliki wachidoni,

“Enhee! Alino nni liumba likatapele lya mwanangu,

livêle muchi liumba lya welu waubalikite Yahwe!

28 Nnungu akung'unile lime lya kulihunde mmawelu lako,

na akwing'e ulongo wa matapata,
na vilyo vyohe na divayi dyohe.

29 Matawa la vanu lakutumikile,
na vanu va vilambo vakuhunamile.

Ûûve ntawala wa alangavako,
na vana va anyoko vakuhunamile.

Kila munu ambekulâni wako, nanang'e alaniwe,
na kila munu ambekubalîki wako, nanang'e abalikiwe!”

Esau àyuwa balaka

30 Isaka pamalidile kum'baliki Yakobo, na Yakobo paukile chihi kwa atatake, Esau nkuluwe Yakobo, nkuuya kuhaloka unalumbata.

31 Esau na nang'e nkwandaa chakulya chinôwa, nkumpelekejija atatake, nkunnyaaulila kuchidoni, “Atata, takatuka ulye inyama inikuwalalidile, koka ungubaliki!”

³² Isaka nkummuja kuchidoni, “Wako nnani?” Nang’e nkunyang’ula kuchidoni, “Nangu Esau, mwanalo ntandi kuvelekwa.”

³³ Anepo Isaka nkutetemela namene, nkuchidoni, “Vino ayula aidîle unaning’a inyama ya munnyitu nnani? Nangu ñnilya kabla wako ukànambikamola, na ñnim’baliki tayali. Na nni muhiu kuva achiabalikiwe!”

³⁴ Esau papilikene malove la atatake, nkutumbula chitengelo kwa uchungu. Bahi nkunnyaulila atatake kuchidoni, “Chonde atata, nanani ngùbàlikì!”

³⁵ Henga Isaka nkuchidoni, “Nnung’uno ániida kwa kulilambilila, nanang’e ànitwala balaka yako.”

³⁶ Esau nkuchidoni, “Njo mana àchemwa Yakobo!* Nang’e àtwete nafasi yangu myanda mivili. Mwanda ntandi àtwete haki yangu ya kuva nimwana ntandi kuvelekwa, na vino àtwete balaka yangu.” Bahi Esau nkummuja atatake kuchidoni, “Dachi, ukánde kedile balaka yoheyo?”

³⁷ Isaka nkunyang’ula kuchidoni, “Nangu tayali ñnintenda Yakobo kuva ntawala wako, uchocho, ñvatendile alangavake vammalele kuva vatumishi vake. Ñnim’baliki apate vilyo vyohe na divayi dyohe. Hambì nangu nikutendele chani mwanangu?”

³⁸ Esau nkunnyaulila atatake kuchidoni, “Atata, kwani wako ùvele chihi na balaka imo bahi? Nanani ngùbàlikì atata!” Bahi Esau nkutumbula chitengelo.

* **27:36** Yakobo, kwa Chieblaniya ìvele na mana ya, “ànkamwile chihing’ino.” Na kuhaula kuva, ànkamwile chihing’ino, aneyo nni itangodi ivêle na mana ya kunnambila munu.

³⁹ Isaka nkunnyaaulila kuchidoni,
“Wako ùmbeikala kulehu na ulongo wa matapata,
kulehu na mawelu làkung'uniwa lime lya kuli-
hunde.

⁴⁰ Ùmbelamila chihi upanga wako wa ing'ondo,
na ùmbentumikila nnung'uno,
henga paumbekwamula kuuka mmakono lake,
uchiulihungulange kuhaloka nnikongwa lyake
lya utawala.”

⁴¹ Bahi Esau nkunvisija Yakobo ing'anya ya bal-
aka yapewije na atatake. Esau nkulitangolela
chimunda-munda kuchidoni, “Kwa kuva atata
àvele pepi na kuhwa, bahi akàhwa, na palambe-
malilika maduva la kunkutangila, anepo njo pan-
imbemmwalala nnung'unwangu Yakobo.”

⁴² Henga Labeka palamaite àlalá
lalakudungidile mwanawe nkulungwa,
nkunchema Yakobo mwanawe n'joko,
nkunnyaaulila kuchidoni, “Lyongolele, nkululo
Esau àvenkulituja ntima kwa kukudungila
kukuwalala wako.

⁴³ Hambí mwanangu, tenda chinim-
bekuhaulila. Apano uka, tukutila ku Halani
kwanga Labani, nkulwangu.

⁴⁴ Uikale nawe kwa mahiku kadiki mpaka asila
ya nkululo paimbehila.

⁴⁵ Asila yake paimbehila, na kulaluvalila àlalá
luntendeledile, nguchinintume munu akakutahe
aneko. Mwadachi nguhiliwe na mmanavangu
mmammalele nniduva limo?”

Yakobo àlajjwa kwanga Labani

⁴⁶ Labeka nkunnyaaulila Isaka kuchidoni,
“Nangu munda nkánowa ing'anya ya amahe avano

va Chihiti vanga Esau. Ikàva Yakobo nanang'e àmbennomba mmahe wa Chihiti, nangu ngwòna kuva nanga faida ya kuhwenaha kuva nimomi.”

28

¹ Bahi Isaka nkunchema Yakobo, nkum'baliki, nkunnaija wachidoni, “Unannombe mmahe woheyo wa Chikanaani.

² Wako hwena ku Padani-Alamu, kuing'ande ya anakululo Besueli, ukannombe mwali yumo muvali va anang'alavako Labani.

³ Nnungu Avêle Na Dimongo Dyammalele* akubaliki uchinga vanu va nnukolo lwako vâàve vohe na kuyenjejeka mpaka kuhwikila kuva matawa lohe.

⁴ Uchocho, Nnungu akubaliki wako chalumo na vanu va nnukolo lwako kwa kukuhululiha kuchimiliki chilambo chuwikala vino muchi mmidi, chilambo chanaahidite Nnungu kumwing'a atatangu Iblahimu chalumo na vanu va nnukolo lwake!”

⁵ Bahi Isaka nkuntuma Yakobo kuhwena ku Padani-Alamu kwanga Labani, mwana wanga Besueli, Mwalamu. Labani ávele nkuluwe Labeka, anyokwe Yakobo na Esau.

Esau ànnomba mmahe watatu

⁶ Esau nkumala kuva Isaka ànim'baliki Yakobo na kuntuma ahwene ku Padani-Alamu, uchinga akannombe mmahe aneko, na ánimala kuva Isaka pam'balikite Yakobo, áninnimbija anannombe mmahe wa Chikanaani.

* **28:3** Apano pàlembwije “El-Shadai.” Mana la El-Shadai lola chitabu cha Ntandiliko 17:1.

⁷ Na ánimala kuva Yakobo ànivapilikanila anyokwe na atatake, nkuhwena ku Padani-Alamu.

⁸ Uchocho, ánimala kuva atatake nanga pakata-paliwa na amahe va Chikanaani.

⁹ Bahi Esau nkuhwena kwanga Isumaili, mwana wanga Iblahimu, nkunannomba Mahalati mwali wanga Isumaili, nnumbuwe Nebayosi.

Indoto yanga Yakobo aneko ku Beseli

¹⁰ Bahi Yakobo nkuuka ku Beli-Sheba, nkulodya ya ku Halani.

¹¹ Pahwikile pachinu fulani, nkulala anepo, kwa kuva liduva líniswa. Nkutwala liyanga lya pachinu anepo, nkuyamya muti wake, nkulala.

¹² Yakobo nkulota indoto, na muindoto aneyo, áiwene ingasi iimijijwè nchilambo na chisweswe chake chihwikilè kumahunde, na malaika va Nnungu uvakwela na kusulupuka muingasi aneyo.

¹³ Ámmwene na Yahwe aimidilè kuchisweswe ingasi aneyo, nkunnyaaulila Yakobo kuchidoni, “Nangu nni Yahwe, Nnungu wanga Iblahimu anakululo, na Nnungu wanga Isaka. Chilambo achino chulele, nimbekwing'a wako na vanu va nnukolo lwako.

¹⁴ Vanu va nnukolo lwako vàmbekuva vohe muchi litutunga lya pachilambo, na kuyanjala kila mpata, mpata wa mangalibi na mashaliki na kaskazini na kusini. Na kupitila wako na vanu va nnukolo lwako, vanu vammalele va pachilambo vàmbebalikiwa.

15 Nangu ngùvele pamo na wako, nguchinikuchunge kila pachinu paumbewena na nguchinikuuihe nchilambo achino. Nangu nikambekuleka mwiko, na nguchinikutendele anelo lanikuahidite.

16 Yakobo patakatwike nnuwono nkutangola chimunda-munda kuchidoni, “Muhiu Yahwe àvele apano, na nangu nikanamaite!”

17 Yakobo nkuyopa namene, nkuchidoni, “Apano pachinu pànayoha namene! Muhiu pachinu apano nni paing'ande ya Nnungu na nnango wa kulihunde.”

18 Bahi ulyamba na mambumbu, Yakobo nkutakutaka, nkutwala alila liyanga liyanayamije muti wake, nkuliimija uchinga liìve ukumbuso, nkulitenda kuva lyanga Nnungu kwa kuliminihila mahuta.

19 Yakobo nkupachema pachinu anepo “Beseli,” mana lake, “ing'ande ya Nnungu.” Henga lina litandi lya pachinu anepo lívele Luzu.

20 Bahi Yakobo nkuvika nasili wachidoni, “Ikàva wako Nnungu, ùmbekuva pamo na nangu na kunguchunga mmwanda wangu, unìng'à chakulya na dinguwu,

21 uchinga nguuye kukaya kwa atatangu salama, bahi wako Yahwe ùmbekuva Nnungu wangu.

22 Na pachinu apano panguimijije liyanga alino lya ukumbuso pàmbekuva pachinu pakukuabudu wako Nnungu, na nangu nguchinikwing'e wako asilimiya kumi ya vitukutuku vyammalele vyumbening'a.”

29

Yakobo àhwika kwanga Labani

¹ Bahi Yakobo nkuhweneha na mwanda wake, nkunahwika nchilambo cha vanu vaikâla mpata wa kumashaliki wa chilambo cha Kanaani.

² Pahwikile aneko, liduva limo nkuchona chihima aneko kulilanga, na matunji matatu la angandolo lapumulidilè pepi na chihima anecho. Angandolo vákumbijwa medi la chihima anecho chinahinikwije liyanga likulungwa.

³ Kwa kawaida, makuwa lammalele la angandolo lakàkojana anepo, vachunga vânakumilana kulihingiliha alila liyanga lya pachihima na kuvakumbija angandolo medi. Na vakàmalila kuvakumbija, nkuchihinika kavila kwa liyanga anelyo.

⁴ Yakobo nkuvauja vachunga anevo kuchidoni, “Mmalangavangu, mwenu kwenu kwachi?” Nkunnyang'ula kuchidoni, “Hwetu kwetu ku Halani.”

⁵ Nang'e nkuvauja kuchidoni, “Dachi, mùnimmla Labani n'dukuluwe Naholi?” Nkunnyang'ula kuchidoni, “Elo tùnimmla.”

⁶ Nkuhweneha kuvauja kuchidoni, “Dachi, mumi?” Vanang'o nkunnyang'ula kuchidoni, “Nang'e mumi, na Laheli mwali wake ayula apala, àvenkwida na angandolo vake.”

⁷ Bahi Yakobo nkuvahaulila kuchidoni, “Lola, vino nni muhi namene, na auno ukee uhiku wa kuvapelekeja anyama unalala. Vakumbijange anyama medi koka muhwene mukavachunge.”

⁸ Henga vanang'o nkunnyaaulila kuchidoni, “Tukáhulula kutenda uchocho mpaka makuwa

lammalele laide, na liyanga lihingilihwe, koka tuvakumbije medi angandolo.”

⁹ Bahi Yakobo pachitangola na anevo vachunga, nkukamola Laheli na angandolo va atatake, kwa kuva nang'e njo achivachunga.

¹⁰ Yakobo pammwene Laheli, mwali wanga Labani anang'alavake na angandolo vake, nkuh-wena unalihingiliha alila liyanga pachihima, nku-vakumbija angandolo va anang'alavake.

¹¹ Bahi Yakobo nkusalimila Laheli kwa kum'busu, na kukuta chitangelo kwa kuhangalala.

¹² Yakobo nkunnyaulila Laheli kuva, atatake Laheli nang'e ànchema nnang'alavake, na kuva, nang'e ni mwana wanga Labeka amatiye Laheli. Laheli nkutukuta chimbamba kuhwena kukaya unannyaulila atatake.

¹³ Labani papilikene chihi habali dya Yakobo mwipwave, nkutukuta upehi uhwena unanchingamila. Pammwene, nkunkumbatila na kum'busu, nkunkalibisha kukaya kwake. Yakobo nkunnyaulila Labani mambo lammalele lahumidile.

¹⁴ Labani nkuchidoni, “Muhiu, wako ni nnan-gawangu, na myadi yangu!” Yakobo nkuikala kwanga Labani mwedi umo.

Yakobo àvalomba vali vanga Labani

¹⁵ Paumalilike mwedi anewo umo, Labani nkunnyaulila Yakobo kuchidoni, “Wako kuva unnangawangu ikee na mana kuva ùlembelewa ungutumikile bila kukwing'a chinu chohecho. Bahi nguhaulila, ùlembela nikulipe chamani.”

¹⁶ Hambi Labani ávele na vana vavili vachimahe, ntandi vánchema Leya na n'joko vánchema Laheli.

¹⁷ Leya ávele na meho lakukakula,* henga Laheli ávele na liumbo lyambone na kumeho kwake kúnikatapala namene.

¹⁸ Yakobo nkuntamwa namene Laheli, bahi nkunnyaulila Labani kuchidoni, “Nangu ngu-chinikutumikile kwa vyaka saba uchinga uning'e Laheli, mwali wako n'joko.”

¹⁹ Labani nkunnyaulila kuchidoni, “Wasa nikwing'e wako Laheli kuliko umwing'a munu yunji. Bahi hwenaha kuikala na nangu.”

²⁰ Bahi Yakobo nkuntumikila Labani vyaka saba kwajili yanga Laheli, henga Yakobo áwene chihi maduva anelo kuva kadiki, kwa kuva ánintamwa namene Laheli.

²¹ Anepo Yakobo nkunnyaulila Labani kuchidoni, “Maduva langu lànitimila, bahi ning'e n'jangu, ngwende nawe ulombi.”

²² Bahi Labani nkwandaa ing'ole na kuvakumbula vanu vammalele va pachinu anepo.

²³ Henga pachikamwele chinalyulo, Labani nkuntwala Leya mwanawe nkulungwa, nkumpelekeja kwanga Yakobo, na Yakobo nkulala nawe.

²⁴ Na Labani nkunhumya ntumwa wake wa pachimahe uvanchema Zilipa, ààve ntumwa wanga Leya.

* **29:17** Apano kwa Chieblaniya pàlembwije kuva “meho laini.” Vatalamu vanji vátenda kuva inahululika kuva mana yake ivele, meho lake lánikatapala na vanji vâhaua kuva meho lake lávele na ihonjela na vanji vâhaua kuva nanga pachiutila.

25 Ulyamba wake, Yakobo nkumala kuva vàmwing'ile Leya! Bahi Yakobo nkummuja Labani kuchidoni, “Üngutendeledile chinu ntwani? Dachi, tenda ñikutumikidile kwajili yanga Laheli? Ing'anya ntwani ùningulambila?”

26 Labani nkunnyang'ula kuchidoni, “Nchil-ambo chetu nanga patutenda uchocho. Akee nnyambo wetu kulongoleta kulombwa mwali n'joko kabla ya nkulungwa.

27 Bahi malila lijuma limo lya kuhangalalila ing'ole ya ulombi, koka tukwing'e Laheli utumikile vyaka vinji saba.”

28 Yakobo nkukubali. Bahi Yakobo pamalidile anelyo lijuma limo, Labani nkunhumya Laheli, mwali wake n'joko ààve n'jawe Yakobo.

29 Labani nkunhumya ntumwa wake wa pachimahe uvanchema Biliha, uchinga ààve ntumwa wanga Laheli.

30 Uchocho, Yakobo nkulala na Laheli. Yakobo nkuntamwa namene Laheli kupunda Leya. Nkuntumikila Labani vyaka vinji saba.

Vana vanga Yakobo

31 Yahwe pawene kuva Yakobo nanga pantamwa namene Leya, bahi nkun'jalila Leya kupata vana, henga Laheli nkuva ntonga.

32 Leya nkupata chitumbo, nkummeleka mwana wachilume, nkunchema Lubeni,[†] kwa kuva áhawile kuchidoni, “Yahwe ànikwona kubanika kwangu, muhiu kuva ntwangu vino achiangutamwe.”

[†] 29:32 Lidi lya lina Lubeni lipilikanika muchi lilove lya Chieblaniya livèle na mana ya “ànikwona kubanika kwangu.”

³³ Leya nkupata chitumbo kavila, nkummeleka mwana wachilume, nkunchema lina Simeoni,[‡] kwa kuva áhawile kuchidoni, “Yahwe ànining’a mwana yunji wachilume, kwa kuva ànipilikana namuna chakangutamwa.”

³⁴ Leya nkupata chitumbo chinji, nkummeleka mwana wachilume, nkunchema lina Lawi,[§] kwa kuva áhawile kuchidoni, “Vino ntwangu achialundane na nangu, kwa kuva nìmmelekedile vana vatatu vachilume.”

³⁵ Leya nkupata chitumbo kavila, nkummeleka mwana wachilume, nkunchema lina Yuda,** kwa kuva áhawile kuchidoni, “Mwanda auno nìmbennombolela Yahwe.” Bahi Leya nkuimija kuvaleka kwa vyaka fulani.

30

¹ Laheli pawene kuva nanga pammelekedile Yakobo vavana, nkummikila wiu adadaye, nkunnyaaulila Yakobo kuchidoni, “Nguvelekele vana. Ikà nave uchocho, bahi nìmbekuhwa.”

² Yakobo nkunsunalila Laheli, nkunnyaaulila kuchidoni, “Kwani nangu ngùjukile kuva Nnungu akutendîle unààve na vana?”

³ Laheli nkunnyang’ula kuchidoni, “Biliha ntumwa wangu wachimahe ànipwawa. Bahi lala nawe uchinga unguvelekele vana, nanangu ngupate vana kupitila nang’e.”

[‡] **29:33** Lina Simeoni, ìnahululika kuva na mana ya “ayula apilikâna.” [§] **29:34** Lidi lya lina Lawi lipilikanika muchi lilove lya Chieblaniya livêle na mana ya “kulundana.” ** **29:35** Lidi lya lina Yuda lipilikanika muchi lilove lya Chieblaniya livêle na mana ya “kulombolela.”

⁴ Bahi Laheli nkumwing'a Yakobo Biliha ntumwa wake, uchinga ààve n'jawe, na Yakobo nkulala nawe.

⁵ Biliha nkupata chitumbo, nkummelekela Yakobo mwana wachilume.

⁶ Laheli nkuchema lina Dani,* kwa kuva áhawile kuchidoni, “Nnungu ànining'a haki yangu, ànipilikana kuyuwa kwangu na kuning'a mwana wachilume.”

⁷ Biliha ntumwa wanga Laheli, nkupata kavila chitumbo, nkummelekela Yakobo mwana wavili wachilume.

⁸ Laheli nkunchema lina Nafutali,† kwa kuva áhawile kuchidoni, “Ngùpanyene ing'ondo ing'ulungwa na nkulwangu, nanangu ñninnema.”

⁹ Bahi Leya pawene kuva lutumbo lwake lùninyalalika kuveleka, nkuntwala Zilipa ntumwa wake, nkumwing'a Yakobo uchinga ààve n'jawe.

¹⁰ Zilipa nkummelekela Yakobo mwana wachilume.

¹¹ Leya nkunchema lina Gadi,‡ kwa kuva áhawile kuchidoni, “Ñnibahatika.”

¹² Zilipa, ntumwa wanga Leya, nkummelekela Yakobo mwana wavili wachilume.

¹³ Leya nkunchema lina Asheli,§ kwa kuva áhawile kuchidoni, “Ñnihangalala! Vino vakongwe vàmbuguchema ihangaladi.”

¹⁴ Bahi mahiku la lichela lya ngano, Lubeni

* **30:6** Lidi lya lina Dani, lìpìlikanika muchi lilove lya Chieblaniya livêle na mana ya “àamwile kwa haki.” † **30:8** Lidi lya lina Nafutali lìpìlikanika muchi lilove lya Chieblaniya livêle na mana ya “kupanyana.” ‡ **30:11** Lina Gadi, livele na mana ya “bahati.” § **30:13** Lina Asheli, livele na mana ya “ihangaladi.”

nkuhwena kumawelu, na aneko nkuyona mimeya fulani innyululîha munu kupata chitumbo, nang'e nkuitwala nkunamwing'a Leya, anyokwe. Laheli nkunnyaaulila Leya kuchidoni, “Chonde ngûyuwa ungumayeile kadiki mimeya yakupele mwanalo!”

¹⁵ Henga Leya nkunkalipila wachidoni, “Wako ùtenda chinu chijoko ungupakanyola ntwangu? Dachì, na vino ùlembela uitwale mimeya yaning'ile mwanangu?” Laheli nkunnyang'ula kuchidoni, “Ukàning'a mimeya yakwing'ile mwanalo, bahi nelo Yakobo achialale kwakuwe.”

¹⁶ Bahi chinalyulo Yakobo pachiuya kumawelu, Leya nkuhwena unanchingamila, nkunnyaaulila kuchidoni, “Nelo ùlembelwa ulale kwang'une, kwa kuva ùnikusuma kwa mimeya yaning'ile mwanangu.” Bahi chilo anecho Yakobo nkulala kwanga Leya.

¹⁷ Nnungu nkupilikana kuyuwa kwanga Leya, na Leya nkupata chitumbo, nkummelekela Yakobo mwana wa nnyano wachilume.

¹⁸ Leya nkunchema lina Isakali,** kwa kuva áhawile kuchidoni, “Nnungu àning'ile inudyo, ing'anya nímwing'ile ntwangu ntumwa wangu wachimahé.”

¹⁹ Leya nkupata kavila chitumbo, nkummelekela Yakobo mwana wa sita wa chilume.

²⁰ Leya nkunchema lina Zabuloni,†† kwa kuva áhawile kuchidoni, “Nnungu àning'ile inudyo yam-

** **30:18** Lidi lya lina Isakali lipilikanika muchi lilove lya Chieblaniya livêle na mana ya “inudyo.” †† **30:20** Lidi lya lina Zabuloni, lipilikanika muchi lilove lya Chieblaniya livêle na mana ya “kutumbyanga.”

bone. Vino ntwangu achiangutumbyange, kwa kuva nìmmekedile vana sita vachilume.”

²¹ Mmyaka ipapête, Leya nkummaleka mwana wachimahe, nkunchema lina Dina.

²² Bahi Nnungu nanga panannuvalidile Laheli, nkupilikana kuyuwa kwanga Laheli, nkunnyungula litumbo lyake.

²³ Laheli nkupata chitumbo, nkummaleka mwana wachilume. Laheli nkuchidoni, “Nnungu àninguusija dihoni dyangu.”

²⁴ Bahi mwana aneyo nkunchema lina Yusufu,†† kwa kuva áhawile kuchidoni, “Yahwe anguyenjeje mwana yunji wachilume.”

Yakobo àvenkutajilika

²⁵ Bahi Laheli pammaleke Yusufu, Yakobo nkunnyaaulila Labani kuchidoni, “Ndeke vino nguuye kukaya, kuchilambo changu.

²⁶ Uning'e ajavangu na anavangu, unguvapete kwa kukutumikila wako, uchinga nguhwene navo. Kwa kuva ùnimala namuna chinikutumikidile saana.”

²⁷ Henga Labani nkunnyaaulila kuchidoni, “Ikàva ùnikatapaliwa na nangu, ngùyuwa uikale upano. Nangu ònipata kumala kwa indila ya kulauja kuva, ing'anya yakuwe, Yahwe àningubaliki namene.

²⁸ Bahi tambulanga nshahala ulambêla nikulipe, nanangu nguchinikulipe.”

²⁹ Yakobo nkunnyaaulila kuchidoni, “Wako umwene ùnimala namuna chinikutumikidile

†† **30:24** Lidi lya lina Yusufu, lipilikanika muchi lilove lya Chieblaniya livêle na mana ya “ayenjeje.”

saana, na namuna anyama vako chivahalijije kuva vohe.

³⁰ Kabla nikànambikwida, wako wavele chihi na dimali kadiki, henga kutandikila panguidile nangu, dimali dyako dìnienjejeke namene, na Yahwe ànikubaliki kwa lammalele langulatendile. Henga vino ngùlambela nguvakambikambile vanu va nng'ande mwangu nimwene.”

³¹ Labani nkummuja Yakobo kuchidoni, “Vino ùlambela nikulipe chinu ntwani?” Yakobo nkunyang'ula kuchidoni, “Wala unaning'e chinu chohecho. Nangu nguchinguhwenehe kuvachunga anyama vako,

³² ikàva nelo uchiunguluhusu ngupite mmatunji la anyama vako vammalele, na kila litunji nivatwale angandolo na ambudi vavêle na madolidoli au malemba, na kila ungandolo wanapi. Anevo njo vambekûva nshahala wangu.

³³ Paumbeida unalola nshahala wangu mmaduva laîda, anepo njo paimbekwonekana ikulupiki yangu. Umbudi woheyo akávele na madolidoli au malemba, au ungandolo woheyo akávele wa langi-langi au wanapi akàonekana nnitunji lyangu, aneyo àmbekuva ñnimwiva.”

³⁴ Labani nkuchidoni, “Sawa! Bahi ììve muchi chuhawile.”

³⁵ Henga nniduva ulyolyo, Labani nkuhwena unalatwala magogoma lammalele la ambudi vavêle na misitali na madolidoli, na makolo lammalele la ambudi vavêle na madolidoli au malemba lanahe, na kila ungandolo wa langi-langi, nkuvakamuja vana vake uchinga vavalolihije.

³⁶ Labani na vana vake nkuhapukana na Yakobo, nkuvapelekeja anyama anevo ulehu wa mwanda wa maduva matatu, henga Yakobo nkwisalila wavachunga anyama vanji vanga Labani vaisalidîle.

³⁷ Bahi Yakobo nkutwala dinavi dimbihi dya milandi fulani, nkudiwaula vipande-vipande uchinga yonekane misitali yanahe n'dinavi anedyo.

³⁸ Yakobo nkuva wadiimija dinavi anedyo dyadiwawile, muvyombo vivavakumbijija anyama medi. Na kwa kuva anyama anevo pavachiida unakumbila medi vánakwelana,

³⁹ bahi nkupata vitumbo muyo dinavi anedyo, bahi nkuvaveleka anyama vavêle na misitali na malemba na madolidoli.

⁴⁰ Bahi Yakobo nkuvahapula anevo angandolo vajoko vavelekwejje, kuva vake. Na angandolo vanji vanga Labani pavachikwelana, Yakobo nkuvalodya meho kuvavele anyama vanji vanga Labani. Bahi kwa kutenda uchocho, Yakobo nkupata kuvayenjeja anyama nnitunji lyake mwene, na wala nanga panalikundanije na alila lyanga Labani.

⁴¹ Na kila palachikamola mahiku la anyama vanyetîle kuhamula, Yakobo nkuva waimija adila dinavi muvyombo anevyo vya kuvakumbijija anyama uchinga vapate vitumbo muyo mwa dinavi anedyo.

⁴² Henga Yakobo nanga panadivikile dinavi anedyo muyo mwa vanyama vayandîle pavachipata vitumbo. Bahi anyama vanyetîle nkuva vanga Yakobo na vayandîle nkuva vanga

Labani.

⁴³ Bahi Yakobo nkutajilika namene, nkuva na matunji makulungwa la anyama na vatumwa vachimahe na vachilume na angamila na punda.

31

Yakobo àntaloka Labani

¹ Bahi Yakobo nkupilikana kuva vana vachilume vanga Labani vánatangola kuva, “Yakobo ànitwala kila chinu cha atatawetu, na ànipata utajili kupitila dimali dya atatawetu.”

² Uchocho, Yakobo ánimala kuva Labani vino akán'jali muchi chachin'jali patandi.

³ Bahi Yahwe nkunnyaaulila Yakobo kuchidoni, “Uya nchilambo cha vasele vako na alangavako, nanangu nguchinguve pamo na wako.”

⁴ Bahi Yakobo nkuvatuma vanu vakancheme Laheli na Leya uchinga vaide kumawelu kwachivachunga angandolo na ambudi vake.

⁵ Pavakamwele, Yakobo nkuvahaulila kuchidoni, “Nangu ngwòna kuva atatawenu vino nanga pangujali muchi patandi. Henga Nnungu wa atatangu àvele pamo na nangu.

⁶ Mwenu mmene mùnimala kuva nìntumikidile atatawenu kwa dimongo dyangu dyammalele.

⁷ Pamo na anelo, atatawenu àningulambila kwa kupindikulanya nshahala wangu myanda yohe,* henga Nnungu nanga pannampele wasa wa kungutenda mabaya.

* **31:7** Kwa Chieblaniya apano vàlembile myanda kumi, henga aneyo yávele chihi namuna ya kuhaulisa, kulanguja kuva átendile myanda yohe.

⁸ Atatawenu kila pahawile kuva, ‘Anyama vavêle na malemba njo vambekûva nshahala wako,’ bahi litunji lyammalele nkuveleka anyama vavêle na malemba. Na kila pahawile kuva, ‘Anyama vavêle na misitali njo vambekûva nshahala wako,’ bahi litunji lyammalele nkuveleka anyama vavêle na misitali.

⁹ Bahi uvila njo Nnungu chavatwete anyama va atatawenu, nkuning'a nangu.”

¹⁰ Mmahiku la anyama kuhamula, nangu ñnilota, na muindoto aneyo ngúlawene magogoma lanavakwedile makolo. Na magogoma anelo lammalele lávele na misitali na madolidoli na malemba.

¹¹ Malaika wanga Nnungu nkulonjela na nangu muindoto aneyo, nkunguchema wachidoni, ‘Yakobo,’ nangu nkwitika, ‘Nangu apano!’

¹² Nang'e nkunguhaulila kuchidoni, ‘Lola magogoma lammalele lavakwêla makolo làvele na misitali na madolidoli na malemba. Ìvele uchocho ing'anya ñnilona àlalá lakutendeledîle Labani.

¹³ Nangu njo Nnungu nnakuhumidile ku Beseli, pachinu apala paunalimiminidile mahuta liyanga alila lya ukumbuso lyunaimijije, na kunguvikila nasili. Vino uka nchilambo achino uuye nchilambo chuvelekwejije.’ ”

¹⁴ Laheli na Leya nkunyang'ula Yakobo kuchidoni, “Hwetu nanga patuvele na chinu wala mapala lohelo kwa atatawetu!

¹⁵ Na hwetu vino àtwona chihi muchi tuvamidi, kwa kuva ànitusumisa, na dimali dyapete kwa kutusumisa hwetu àneditumila tayali.

16 Dimali dyammalele dyaditwete Nnungu kuhaloka kwa atatawetu, anedyo njo dimali dyetu chalumo na vavana vetu. Bahi wako tenda chihi chinu chohecho chakulaijije Nnungu!”

17 Bahi Yakobo nkupanganika kuuka, nkuvakweja vana vake na ajavake muangamila.

18 Nkuvatwala anyama vake vammalele na dimali dyake dyammalele dyadipete aneko ku Padani-Alamu, nkutandilika mwanda wa kuuya nchilambo cha ku Kanaani, kwa Isaka atatake.

19 Uhiku anewo Labani ápite unavahenga maleha angandolo vake, bahi Laheli nkupata wasa wa kwiva disanamu dya milungu ya atatake.

20 Pamo na anelo, Yakobo nanang'e nkunnambila Labani, Mwalamu kwa kuuka bila kunnaila.

21 Bahi Yakobo nkutwala dimali dyake dyammalele, nkutaloka. Nkuyamboka muto wa Efulati, nkulodya ya ku Gileadi, chilambo cha machinga-machinga.

Labani ànnondola Yakobo

22 Liduva lya tatu, vanu vanji nkunnyaaulila Labani kuva Yakobo ànitaloka.

23 Bahi Labani nkuvatwala alangavake, nkunnonndola Yakobo kwa maduva saba, nkunkoja ku Gileadi, chilambo cha machinga-machinga.

24 Henga chilo, Nnungu nkunhumila Labani, Mwalamu muindoto, nkunnyaaulila kuchidoni, “Lichunge! Unannyohe Yakobo kwa namuna yoheyo.”

25 Labani ánkøjije Yakobo adengilè n'gongwe aneko ku Gileadi, nchilambo cha machinga-machinga. Labani pamo na alangavake, nanang'e nkudenga n'gongwe upopo.

26 Labani nkummuja Yakobo kuchidoni, “Wako ùtendile chamani? Mwadachi ùningulambila, nkuvatwala vali vangu muchi matwala la kuing'ondo?”

27 Mwadachi ùningutaloka na kungulambila? Mwadachi ukanangulaidile uchinga ngupate kukulaila kwa ihangaladi akuno ungwimba dihimu na ungwomba likungwa na libangu?

28 Mwadachi ukaning'ile wasa wa kuvabusu anavangu na adukuluvangu? Muhiu ùtendile uvelu!

29 Nangu ngùvele na dimongo dya kukutendela chinu chibaya, henga chilo cha kwimukila nelo, Nnungu wa atatako áninguhumila, nkunguhaulila kuchidoni, ‘Lichunge! Unannyohe Yakobo kwa namuna yoheyo.’

30 Nangu ñnimala kuva ùnitaloka ing'anya ya kuva na hamu ing'ulungwa ya kuuya kukaya kwa atatako. Henga ing'anya ntwani ùivite disanamu dya milungu yangu?”

31 Yakobo nkunnyang'ula kuchidoni, “Nangu nnayopa, ing'anya ngútenda kuva uchiungupakanyole vali vako.

32 Henga ukàkoja munu woheyo avêle na disanamu dya milungu yako muhwetu, bahi analame. Muyo mwa alangavetu avano, chilanguje chinu chako chohecho, na ikàva chìnipwawa, bahi chitwale.” Yakobo átangwele uchocho ing'anya nanga panamaite kuva Laheli njo adiivîte disanamu dya milungu yanga Labani.

33 Bahi Labani nkwinjila mun'gongwe wanga Yakobo, na mun'gongwe wa Leya, na mmigongwe ya avala vatumwa vavili vanavajuhije Yakobo

kuva ajavake, wataha disanamu dyake dya milungu, henga nanga panadipete. Kuntululilo nkunainjila mun'gongwe wa Laheli.

³⁴ Na Laheli átwete adila disanamu nkudivika nnitandiko livavavika angamila pamongo, nang'e nkuliikalila. Labani nkutaha mun'gongwe wammalele, henga nanga panadipete.

³⁵ Laheli nkunnyaulila atatake kuchidoni, “Chonde atatangu unasunale, kwa kuva nikáhulula kwimila muyo mwako kwa kuva ngùvele mmaduva langu.” Bahi Labani ánitaha namene disanamu dya milungu yake, henga nanga panadipete.

³⁶ Bahi Yakobo nkusunala, nkupwatana na Labani nkummuja wachidoni, “Nangu ngùtendile likosa ntwani? Nangu ngùtendile sambi ntwani mpaka ungupapatilile uvila?”

³⁷ Dachi, ùwene chinu ntwani chako pupalahanyije vitukutuku vyangu? Ikàva chìnipwawa, bahi chivike muyo mwa alangavangu na alangavako, uchinga vanang'o vatwamulile cha kutenda hwetu tuvavili!

³⁸ Nangu ngùikele na wako kwa vyaka ishilini vino. Na uhiku anewo wammalele, angandolo vako na ambudi vako vakánambiwahi kwondonganga vitumbo, wala nikánambiwahi kutang'una ligogoma lya ungandolo wa nnikuwa lyako.

³⁹ Nangu wala nikánambiwahi kukupelekejija nnyama wako awalêlwe na anyama va kunnyitu, henga aneyo asala yavele chihi yangu nimwene. Wako úningudayi nnyama aivíjwe chilo au muhi.

⁴⁰ Na aino njo inavele hali yangu, muhi ínipililila liduva likalipa namene na chilo imepo ínanguputa.

Na wala nanga panichipata luwono kananga kadiki.

⁴¹ Anelo njo maisha languikele kwa uhiku wa vyaka ishilini, panichiikala na wako. Vyaka kumi na nne ñnikutumikila uchinga nivapate vali vako vavili, na vyaka sita ñnikutumikila uchinga nivapate anyama vambekûva vangu. Henga wako nkupindikulanya nshahala wangu myanda yohe.

⁴² Na kwikavele Nnungu wa anakulwangu Iblahimu, Nnungu wa kuyoha namene wa atatangu Isaka, akààva mpata wangu, muhiu ukaninguleka nguuke chihi makono weka. Henga Nnungu ànikwona kubanika kwangu na madengo langukodile kwa makono langu, nkukuduma chilo cha kuyumukila nelo.”

⁴³ Labani nkunnyang'ula Yakobo kuchidoni, “Ava vali vang'une, na ava vana nni vadukulu vangu, na ava anyama vang'une, na vyamalele vyuvyona apano vyang'une. Henga nangu ñmbetenda chani nelo kwamba ava vali vangu na vana vao uvavaveleke?

⁴⁴ Bahi tutende lilailano nangu na wako uchinga liìve ushahidi kati yangu nangu na wako.”

⁴⁵ Bahi Yakobo nkutwala liyanga nkuliimija uchinga liìve ukumbuso.

⁴⁶ Nkuvahaulila alangavake kuchidoni, “Kunganya mayanga.” Na vanang'o nkukunganya, nkuvika chisulu. Bahi nkulyanga chakulya pepi na chisulu anecho cha mayanga.

⁴⁷ Labani nkuchichema chisulu anecho cha mayanga kwa Chialamu, Yegali-Sahaduta, mana lake “chisulu cha ushahidi.” Henga Yakobo

nkuchichema chisulu anecho kwa Chieblaniya Galedi, mana lake “chisulu cha ushahidi.”

⁴⁸ Labani nkuchidoni, “Chisulu achino ni ushahidi kati yako na nangu nelo.” Njo mana chisulu anecho chíchemwa Galedi.

⁴⁹ Anecho chisulu nkuchichema Mizipa,[†] kwa kuva áhawile kuchidoni, “Yahwe atulolihiye nangu na wako kwa uhiku aula utumbelekana na kuva kulehu uchinga ààve shahidi wa lilailano lyetu.

⁵⁰ Ukàvabaniha vali vangu au ukàvatwala amahe vanji tafauti na avano, na ata kama munu yunji anamale, ila umale kuva Nnungu njo shahidi kati yangu na wako.

⁵¹ Lola chisulu achino cha mayanga na alino liyanga lya ukumbuso linguimijije kati yako na nangu.

⁵² Chisulu achino na liyanga alino nni ushahidi kuva, nangu nikambepulung'anya chisulu achino kwida kwakuwe unakutendela mabaya, na wako ukambepulung'anya chisulu achino na liyanga alino kwida kwang'une unangutendela mabaya.

⁵³ Nangu nìiyuwa milungu ya anyakala vetu, yani milungu ya anakululo Iblahimu na anakulwangu Naholi, vatuamulile nangu na wako.” Bahi Yakobo nkwapila kwa kuntambulanga Nnungu ayôha, Nnungu wanga Isaka, atatake Yakobo.

⁵⁴ Bahi Yakobo nkuhumya sadaka aneko kuchilambo cha machinga-machinga, na nkuvakumbula alangavake valye chakulya. Pavamalidile kulya, nkwisalila ukoko chilo chammalele.

⁵⁵ Ulyamba na mambumbu, Labani nkuvabusu adukulu vake na vali vake, nkuvabaliki. Anepo

[†] **31:49** Mizipa, mana lake “nnala wa kuchungila.”

Labani nkuuka, nkuuya kukaya kwake.

32

Yakobo àlipanganiha ukojana na Esau

¹ Yakobo nkuuka nkuhwena mwanda wake, na malaika va Nnungu nkukojana nawe.

² Yakobo pavonite, nkuhaua kuchidoni, “Alino nni likambi lya jeshi lya Nnungu!” Apala pachinu nkupachema Mahanaimu.*

³ Bahi Yakobo nkuvatuma vajumbe vannon-golele kuhwena kwanga Esau nkuluwe aneko ku Seili nchilambo cha Edomu.

⁴ Nkuvalaija wachidoni, “Nnyaulile nkulwangu Esau kuchidoni, ‘Ntumishi wako Yakobo atedoni, ‘Nangu ngúíkala kumidi kwanga Labani mpaka vino.

⁵ Na vino ngùvele na ding'ombe na punda na angandolo na ambudi na vatumwa vachilume na vachimahe. Na vino ngùtuma ujumbe auno kwa nkulwangu, uchinga ngupate kuyambukilwa muyo mwako.’ ”

⁶ Anevo vajumbe nkuhwena, pavauite kwanga Yakobo nkunnyaulila kuchidoni, “Tùnihwika kwa nkululo Esau, na nang'e vino àvenkwida unakuchingamila, na àlongene na valume myanne.”

⁷ Bahi Yakobo nkuyopa namene na kulipwalela. Nkuvayavanya vanu vanalongene navo matunji mavili, uchocho nkuvayavanya angandolo na ambudi, na ang'ombe na angamila.

* 32:2 Mahanaimu, mana lake “makambi mavili.”

⁸ Yakobo nkulitangoleta chimunda-munda wachidoni, “Esau akàida nkulyondonganga litunji limo, bahi litunji limbeisalîla, lichililame.”

⁹ Bahi Yakobo nkunyuwa Nnungu wachidoni, “Wako Nnungu wa anakulwangu Iblahimu na wa atatangu Isaka! Wako Yahwe unguhaulidîle nguuye nchilambo changu kwa alangavangu, na kunguahidi kungutendela lambone,

¹⁰ nangu wala nikáfala kananga kadiki kupwechela uwambone ungutendedile na ikulupiki yundangujije nangu ntumishi wako. Panguyombweke muto wa Yoludani, nangu ngúvele chihi nanga chinu ila isimbo weka, henga vino ngúvele na matunji mavili la vanu vohe na anyama.

¹¹ Vino ngúyuwa ungupohe kuhaloka mmakono la nkulwangu Esau, kwa kuva, ngúyopa kuva achi-aide unanguwalala nangu na ajavangu pamo na anavangu.

¹² Wako úninguahidi kuva uchiungutendele lambone, na kuvatenda vanu va nnukolo lwangu kuva vohe namene muchi nnyangi wa kubahali, ukáhululika kuvalangika!”

¹³ Bahi chilo anecho Yakobo nkulala pachinu anepo. Bahi nkutwala dimali dyake fulani uchinga diive dinudyo kwa Esau nkuluwe.

¹⁴ Yakobo álatwete magogoma la dimbudi ishilini na makolo myambili, na angandolo ishilini anamilume na makolo myambili,

¹⁵ angamila salasini vayong'êja chalumo na anavao, na makolo la ding'ombe alubaini na maluchi la ding'ombe kumi, na makolo ishilini la punda na anamilume kumi.

¹⁶ Nkuvakamuja vatumishi vake, kila munu na litunji lyake, nkuvahaulila kuchidoni, “Ngulon-golele, na mulekane kadiki kati ya litunji limo na linji.”

¹⁷ Nkunnaija ayula alongoledile kuchidoni, “Nkulwangu Esau pambekojana na wako na kukuuja kuva, ‘Wako ntumishi wanga nnani? Uhwena kwachi? Na vanyama ava vammalele vanga nnani?’

¹⁸ Wako nnyang'ule kuchidoni, ‘Adino nni dimali dya ntumishi wako Yakobo. Na dyammalele adino ni dinudyo kwajili yako wako nkulu. Na Yakobo mwene àvenkwida nnyuma mwetu.’ ”

¹⁹ Na ntumishi wa litunji lya vili na lya tatu na vanji vammalele nkuvalaija uchocho, wava-haulila kuchidoni, “Pamumbekojana na Esau nnyaulile malove ulolo.

²⁰ Pamo na anelo, munaluvalile kunnyaulila kuva, ‘Ntumishi wako Yakobo àvenkwida nnyuma mwetu.’ ” Yakobo átendile uchocho kwa kuva álitangoledile chimunda-munda kuva, “Nímbentungamaniha kwa dinudyo adino dingúlongolèjà, na panimbekojana nawe, panjika achiangupwachele.”

²¹ Bahi nkulongoledya dinudyo dyake, henga mwene nkulala upopo palipanda chilo achila.

Yakobo àyalahana na Nnungu

²² Chilo uchocho Yakobo nkutakatuka, nkunt-wala Leya na Laheli na avala ajavake vanji vavili vatumwa, na vana vake kumi na moja, nkuyam-boka muto wa Yaboki.

23 Pávayombohìjè avala vanalongene navo na di-mali dyake dyammalele,

24 Yakobo nkwisalila chihi weka. Bahi nkvida munu yumo, nkuyalahana na Yakobo mpaka kulyamba.

25 Ayula munu pawene kuva nanga pahu-lula kunnema Yakobo, bahi pavachiyalahana ayula munu nkukwaha inyonga yanga Yakobo, na aneyo inyonga nkuteneng'uka.

26 Anepo ayula munu nkunnyaulila Yakobo kuchidoni, “Ndeka nguuke, kwa kuva uhiku ùvenkucha.” Henga Yakobo nkunnyang'ula kuchidoni, “Nikambekuleka mwiko, mpaka ungubali.”

27 Ayula munu nkummuja Yakobo kuchidoni, “Wako lina lyako nnani?” Yakobo nkunnyang'ula kuchidoni, “Yakobo.”

28 Ayula munu nkunnyaulila Yakobo kuchidoni, “Wako ukambechemwa kavila Yakobo,[†] ila ùmbechemwa Isilaeli,[‡] kwa kuva ùnishindana na Nnungu na vanu, na wako ùnivalema.”

29 Bahi Yakobo nkuchidoni, “Chonde ngùyuwa unguhaulile lina lyako.” Henga nang'e nkummuja kuchidoni, “Ing'anya ntwani ùnguujja lina lyangu?” Bahi nkum'baliki Yakobo.

30 Yakobo nkupachema pachinu anepo “Penueli,”[§] kwa kuva áhawile kuchidoni, “Nangu nìmmwene Nnungu meho kwa meho, henga umi wangu nanga pautwaliwije.”

[†] 32:28 Mana ya lina Yakobo lola, Ntandiliko 25:26. [‡] 32:28 Lidi lya lina Isilaeli, lìpilikanika muchi lilove lya Chieblaniya livêle na mana ya “àshindana na Nnungu.” [§] 32:30 Penueli, mana lake “kumeho kwanga Nnungu.”

³¹ Yakobo nkuuka ku Penueli liduva lihumilè akuno wahumbaila ing'anya ya kupwateka inyonga.

³² Njo mana mpaka nelo Vaisilaeli nanga pavalya nnanga wa muinyonga, kwa kuva, ayula munu ánkwahije Yakobo pamalundilo la chiya, munnanga wa inyonga yake.

33

Kukojana kwanga Yakobo na Esau

¹ Bahi Yakobo nkulola meho lake muyo, nkumwona Esau waida na vanu vake, valume myanne. Anepo Yakobo nkuvayavanya vana vake, kila mwana nkumpelekeja kwa anyokwe, vana va Leya nkumwing'a Leya, na va Laheli nkumwing'a Laheli, na vana va avala ajavake vavili vatumwa navanang'o nkuvapelekeja kwa ayuvao.

² Yakobo nkuvalongoleja muyo avala ajavake vatumwa na vanavao, nkupapatila Leya na vana vake, na kuntululilo nkwiwa Laheli na Yusufu, mwanawe.

³ Yakobo mwene nkuvalongolela muyo, na pachinnyengelekela Esau nkuluwe, nkuva wanyunamila kwa eshima mpaka pahi myanda saba, mpaka pammwikidile.

⁴ Henga Esau nkutukuta uhweni unanchingamila Yakobo nnung'une. Pahwikile nkunkumbatila na kum'busu. Vammalele vavili nkukuta.

⁵ Esau palolite meho lake muyo nkuvona avala vamahe na vavana, nkuuja kuchidoni, “Ava vanu vupapatene navo vanga nnani?” Yakobo nkunyang'ula kuchidoni, “Ava nni vavana

vángujalidìlè Nnungu kwa inema yake, nangu nintumishi wako.”

⁶ Bahi avala ajavake Yakobo vatumwa na vana vao nkuhengelekela, nkuhunama muyo mwanga Esau kwa eshima mpaka pahi.

⁷ Leya nanang'e nkwida chalumo na anavake, navanang'o nkuhunama muyo mwanga Esau kwa eshima mpaka pahi. Kuntululilo, nkwida Laheli chalumo na Yusufu, navanang'o nkuhunama muyo mwanga Esau kwa eshima mpaka pahi.

⁸ Bahi Esau nkuuja kuchidoni, “Matunji la anyama lanilawene nndila lachani?” Yakobo nkunyang'ula kuchidoni, “Nangu ngùlembela njambukilwe na wako, nang'olo wangu.”

⁹ Henga Esau nkuchidoni, “Nangu ngùvele na dimali dyohe nnung'unwangu, dimali dyako diìve chihi dyako umwene.”

¹⁰ Yakobo nkunnyaaulila kuchidoni, “Nanga! Ikàva muhiu ùninguyambukila, bahi nakuyuwa upwechelele dinudyo dyangu. Kwa kuva, kukwona kumeho kwako ìvele muchi nìkuwene kumeho kwanga Nnungu, ing'anya ùngupwechedile saana.

¹¹ Chonde nakuyuwa udipwechele dinujo dinikupelekejije, kwa kuva nanani Nnungu àningwing'a dinema, ngùvele na dimali dyohe.” Bahi uvila njo Yakobo chanankolokohije Esau, na Esau nkupwechelela dinudyo dyake.

¹² Bahi Esau nkuhula kuchidoni, “Panganika mwanda tuhweneng'ane. Na nangu nguchingu-longolele muyo.”

¹³ Henga Yakobo nkunnyaaulila kuchidoni, “Nang'olo wangu, wako ùnimala kuva ava vavana ni vajoko. Uchocho, ùnimala kuva ava anyama

vànyong'eja, nanangu ngùlembelewa nivaongolele. Avano anyama vakàtukutihwa kwa liduva limo, vammalele vachivahwe.

¹⁴ Bahi nang'olo wangu, nangu nìkuyuwa ungulongolele nangu nintumishi wako, akuno ungwida kadiki-kadiki kupapatana na mwanda wa anyama na vavana vangu, mpaka panimbekukoja aneko ku Seili.”

¹⁵ Esau nkunnyaulila Yakobo kuchidoni, “Nangu ngwòna kuva wasa nikulekele vanu vangu kadiki uchinga vakuchunge na kukulodya.” Henga Yakobo nkuchidoni, “Mwadachi utende uchocho? Nang'olo wangu, nangu kuyambukilwa na wako inatosha.”

¹⁶ Bahi liduva ulila Esau nkutandilika mwanda wa kuuya ku Seili.

¹⁷ Henga Yakobo nkuhwena ya ku Sukosi, na aneko nkulidengela ing'ande na vitundu kwajili ya anyama vake. Njo mana pachinu anepo pàchemwa Sukosi.*

¹⁸ Na bada ya kupita mahiku fulani, Yakobo nkuhwena ku Shekemu, nchilambo cha ku Kanaani. Bahi anepo njo panamalilidile mwanda wake wa kuhaloka ku Padani-Alamu, na kuhwika salama nchilambo cha ku Kanaani, nkuvika lipanda pepi na imanga aneyo ya Shekemu.

¹⁹ Na pachinu anepo panaikele, Yakobo ánipasuma kuhaloka kwa vanu va nnukolo lwa Hamoli, atatake Shekemu, kwa vipande myamoja vya madini la dihela.

²⁰ Bahi Yakobo nkudenga chitala pachinu anepo nkupachema, “Eli-Elohe-Isilaeli,” mana

* **33:17** Sukosi, mana lake “vitundu.”

lake “Nnungu ni Nnungu wa Isilaeli.”

34

Kupindikula kwa Simoni na Lawi kwajili ya nnumbwao

¹ Liduva limo, Dina, mwali wanga Yakobo wammelekedile Leya, nkuhwena unavaongela vamahe va chilambo anecho cha Vahivi.

² Na Hamoli njo anavele nkulungwa wa chilambo anecho. Bahi Shekemu mwana wanga Hamoli pammwene Dina, nkunkamula nkuntula na kunnala.

³ Henga Shekemu nkunowelwa namene na ayula mwali, nkuntamwa namene na kutandilika kulonjela nawe saana uchinga antamwe.

⁴ Bahi Shekemu nkunnyaulila Hamoli atatake kuchidoni, “Chonde atata, ngùyuwa uning'e ayu mwali ààve n'jangu.”

⁵ Yakobo nkupilikana kuva Dina mwali wake àtaijwe dihoni na Shekemu, henga kwa kuva vana vake vávele kumachungani, nang'e nkunyalalila chihi mpaka pavauite kukaya.

⁶ Bahi Hamoli, atatake Shekemu, nkuhwena kwanga Yakobo unalonjela nawe.

⁷ Na vana vachilume vanga Yakobo pavapilikene chihi habali anedyo, nkuuyang'ana kuhaloka kumachungani. Vijana anevo dínivapwateka namene disungu, na kutunuuka namene, kwa kuva kwa kulala na mwali wanga Yakobo, Shekemu átendile chitendo chivachona Vaisilaeli kuva chitendo cha dihoni namene, chitendo chikáchilembelewa kutendwa.

⁸ Henga Hamoli nkuvahaulila kuchidoni, “Mwanangu Shekemu ànantamwa namene mwali wenu. Chonde ngùyuwa munnuhusu aende nawe ulombi.

⁹ Leka tulombane, mwenu mutulombese vali venu na hwetu tunnombesange vali vetu.

¹⁰ Na mwenu muchimuikale pamo na hwetu, na kuva hulu nchilambo achino. Ikalanga nchilambo achino na kuchuusa na kupata dimali.”

¹¹ Uchocho, Shekemu nkunnyaaulila atatake Dina na alangavake Dina kuchidoni, “Chonde, ngùyuwa ngukubaliwe pameho penu, nanangu nguchinimwing'ange chinu chohecho chimumbehaula.

¹² Mwenu nguhaulile chihi nkaka umulembela na dinudyo, ata kudiva dyohe namuna ntwani, nangu nguchinguhumye kupapatana na namuna chimumbenguhaulila. Mwenu ning'e chihi ayu mwali ààve n'jangu.”

¹³ Bahi vana vachilume vanga Yakobo nkunyang'ula Shekemu na Hamoli atatake kwa hila, kwa kuva nnumbwao Dina átaijwe dihoni.

¹⁴ Nkuvahaulila kuchidoni, “Hwetu tukáhulula kuntwala nnumbwetu nkumwing'a munu akáyalwike. Kutenda uchocho ni dihoni kwetuhwe.

¹⁵ Hwetu tuchitukubaliane na mwenu mukátenda chinu chimo. Chinu anecho nni mwenu kuva muchi chituvele hwetu, kwa kunnyalula kila nnume mmwenu.

¹⁶ Anepo njo pamumbevalomba vali vetu na hwetu kuvalomba vali venu. Tuchituikale pamo na kuva utuvamo.

¹⁷ Henga mukàhita kukubaliana na hwetu na kuyalulwa, bahi hwetu tumbentwala nnumbwetu na kuuka nawe.”

¹⁸ Malove anelo nkuva lambone pameho panga Hamoli na Shekemu mwanawe.

¹⁹ Bahi Shekemu, kijana achieshimika namene kupunda vanu vammalele vachiikala nng'ande mwa atatake, nang'e nanga panatimile kuhwena unalatenda àlálá lavavahaulidile, kwa kuva áníntamwa namene mwali wanga Yakobo.

²⁰ Bahi Hamoli na Shekemu mwanawe, nkuhwena pannango wa kuinjilila muimanga yavo, pachinu pavakojana vanu, nkulonjela na vanu vao,

²¹ uvachidoni, “Ava vanu nni ayanjavetu. Bahi tuvakalibishe vaikale nchilambo chetu na kuchu-
usa, kwa kuva tùvele na chilambo cha kututosha hwetu na vanang'o, koka hwetu tualombe vali vao na vanang'o vavalombe vali vetu.

²² Henga vanang'o vambekubali kuikala na hwetu na kuva utuvamo tukàtenda chinu chimo. Kila nnume muhwetu àlembelewa ayalulwe muchi chivayalwike vanang'o.

²³ Dachi, mwenu nanga pamwona kuva anyama vao vammalele na dimali dyao òimbekuva dyetu? Bahi tukubaliane navo uchinga vaikale pamo na hwetu.”

²⁴ Bahi alume vammalele vanakojène pannango wa kuinjilila muimanga nkuyambukilana na Hamoli na Shekemu mwanawe. Bahi alume vammalele va imanga aneyo nkuyalulwa.

²⁵ Nniduva lya tatu lya kuyalulwa kwavo, wakati vammalele vilonda vivenkuukùtà namene, vana vavili vanga Yakobo, yani Simeoni

na Lawi, alumbuvake Dina, nkutwala mapanga lavo, nkuhweni unaihavila aila imanga bila vene kumala na kuvawalala alume vammalele.

²⁶ Nkummwalala kwa upanga Hamoli na Shekemu mwanawe, nkunhumya Dina nng'ande mwanga Shekemu, nkuukananga.

²⁷ Anepo vana vanji vachilume vanga Yakobo nkuinjila muimanga aneyo nkutwala litwala dimali dyammalele ing'anya nnumbwao Dina átaijwe dihoni.

²⁸ Vátwete dingandolo na dimbudi na ding'ombe na punda na kila chinu chinavele muimanga na kumawelu,

²⁹ na kuvatwala litwala vavana na amahe vammalele na dimali dyavo dyammalele dinavele n'ding'ande dyavo.

³⁰ Bahi Yakobo nkunnyaaulila Simeoni na Lawi kuchidoni, “Mwenu mungupelekejijije ibaniki kwa kungutenda ngunung'e kwa venedi va chilambo achino cha Vakanaani na Vapelizi. Nangu nikávele na vanu vohe, na kama vakàlundana na kwida unanguhavila, vachivanguwalale nangu chalumo na alangavetu.”

³¹ Anevo vana vavili nkuchidoni, “Dachi, wako úlembela tunneke nnumbwetu wantendela muchi malaya?”

35

Yakobo àhamila ku Beseli

¹ Liduva limo Nnugu nkunnyaaulila Yakobo kuchidoni, “Panganika mwanda uhwene ukaikale ku Beseli na ukangudengele chitala.

Nangu njo Nnungu nnakuhumidile puchintukuta nkululo Esau.”

² Bahi Yakobo nkuvahaulila alangavake na vanu vammalele vanavenavo kuchidoni, “Yahilangila kulehu disanamu dya milungu dimuvenadyo, lihahulange na muwalange dingwo dinji kulanguja kuva mūnilihahula muyo mwanga Nnungu,

³ koka tuhwene ku Beseli uchinga nikan'dengele Nnungu chitala, Nnungu ayula anayang'wile maombi langu muuhiku wa kubanika kwangu na kuva pamo na nangu kila pachinu panichihwena.”

⁴ Bahi anevo vanu nkumwing'anga Yakobo disanamu dyammalele dya milungu divanavenadyo pamo na diheleni divanawete mmakutu lavo. Yakobo nkudihuhulila pahi nnandi wa mwaloni unavele pepi na ku Shekemu.

⁵ Yakobo na vana vake pavanavele mmwanda, Nnungu nkuvayopeha namene venedi va dimanga dyammalele dichivadinguka, na wala nanga pavanalingile kuvapapatilila.

⁶ Bahi Yakobo pamo na vanu vammalele vana-longene navo nkuhwika ku Luzu, yani ku Beseli, nchilambo cha ku Kanaani.

⁷ Yakobo nkudenga chitala pachinu anepo, nkupachema “El-Beseli,”* kwa kuva, pachinu anepo njo panalilangujije Nnungu kwanga Yakobo uhiku wachintukuta Esau, nkuluwe.

⁸ Bahi Debola, anavele yaya wanga Labeka,

* **35:7** El-Beseli, mana lake “Nnungu wa ku Beseli” au “Nnungu wa ing'ande ya Nnungu.” Kwa kuva, Beseli ivelye na mana ya “Ing'ande ya Nnungu.”

nkuhila, nkunansika pannandi wa mwaloni unavele mpata wa kusini wa imanga ya Beseli. Bahi Yakobo nkupachema pachinu anepo Aloni-Bakusi, mana lake “Mwaloni wa Maomboleso.”

⁹ Yakobo pauyite kuhaloka ku Padani-Alamu, Nnungu nkunhumila kavila na kum'baliki.

¹⁰ Nnungu nkunnyaulila kuchidoni, “Wako lina lyako Yakobo, henga ukambechemwa kavila lina anelyo, vino lina lyako limbekuva Isilaeli.”[†] Bahi anepo njo Nnungu panchemile Yakobo[‡] lina, Isilaeli.

¹¹ Nnungu nkunnyaulila Yakobo kuchidoni, “Nangu ni Nnungu Nguvêle Na Dimongo Dyam-malele. § Veleka, na vanu va nnukolo lwako vayenjejeke. Vanu va nnukolo lwako vâmbekuva chilambo chikulungwa, na vâmbekuva vilambo vy-ohe na vanji vâmbekuva vafalume.

¹² Chilambo chinnamwing'ile Iblahimu na Isaka, nîmbekwing'a na wako na vanu va nnukolo lwako.”

¹³ Bahi Nnungu pamalidile kulonjela na Yakobo, nkunneka.

¹⁴ Na pachinu anepo Nnungu pachitangola na Yakobo, Yakobo nkuliimija liyanga uchinga liive ukumbuso, nkulijuha kuva lyanga Nnungu kwa kulimiminila mahuta na sadaka ya chikimbilo.

¹⁵ Bahi Yakobo nkupachema anepo pachinu panalonjedile na Nnungu, Beseli.

Kuvelekwa kwanga Benjamini na kuhwa

[†] **35:10** Mana ya lina Isilaeli, lola Ntandiliko 32:28. [‡] **35:10** Mana ya lina Yakobo, lola Ntandiliko 25:26. § **35:11** Apano pâlembwije “El-Shadai.” Mana la El-Shadai lola chitabu cha Ntandiliko 17:1.

kwanga Laheli

¹⁶ Bahi Yakobo pamo na alangavake vammalele nkuuka pa Beseli, nkulodya ku Efulata. Henga pavanavele nndila, kulehu kadiki na ku Efulata, Laheli nkulindamuka uchungu wa kuveleka, na áníbanika namene pachiveleka.

¹⁷ Laheli bada ya kuveleka kwa ibaniki ing'ulu, nkunga nkunnyaulila kuchidoni, “Unayope, kwa kuva ùmpete mwana yunji wachilume.”

¹⁸ Laheli panavele pepi na kuhwa, nkunchema aneyo mwana lina, Ben-Oni, mana lake “mwana wa ibaniki yangu.” Henga atatake nkunchema lina, Benjamini, mana lake “mwana wa kunkono kwangu.”

¹⁹ Bahi Laheli nkuhila, nkunansika nnyenje indila ilôja ya ku Efulata, yani Beselehemu.

²⁰ Yakobo nkuliimija liyanga lya ukumbuso muha nsati wa Laheli, na liyanga anelyo linipwawa mpaka nelo. **

²¹ Bahi Isilaeli, yani Yakobo nkuuka anepo chalumo na alangavake nkuhwena unadenga n'gongwe wake mpata wavili wa nnala wa valinzi aneko ku Edeli.

²² Isilaeli pachiikala nchilambo anecho, Lubeni mwanawe, nkulala na Biliha, ntumwa anavele n'jawe atatake, Isilaeli nkupilikana habali aneyo.

*Vana vanga Yakobo**(1 Mahiku 2:1-2)*

Yakobo ávele na vana kumi na mbili vachilume.

** **35:20** Musa pálembilè kuva “mpaka nelo,” ávele na mana kuva mpaka uhiku aula wachilemba chitabu achino.

²³ Vana vachilume vammelekedile Leya ni avano, Lubeni mwana ntandi wanga Yakobo na Simeoni na Lawi na Yuda na Isakali na Zabuloni.

²⁴ Na vana vachilume vammelekedile Laheli ni avano, Yusufu na Benjamini.

²⁵ Na vana vachilume vammelekedile Biliha, ntumwa wanga Laheli ni avano, Dani na Nafutali.

²⁶ Na vana vachilume vammelekedile Zilipa, ntumwa wanga Leya ni avano, Gadi na Asheli. Anevo njo vana vachilume vanga Yakobo, vanavelekweji aneko ku Padani-Alamu.

Kuhwa kwanga Isaka

²⁷ Bahi Yakobo nkuuka anepo, nkunahwika kukaya kwa Isaka atatake aneko ku Mamle, pepi na Kiliasi-Alba, yani Hebloni, pachinu pavachilikala Iblahimu na Isaka muchi amidi.

²⁸⁻²⁹ Isaka ahidile akongopèlè namene, avèlè na vyaka vyohe namene, vyaka myamoja samanini. Na bada ya kuhwa nkuhwena unaikala pamo na anyakala vake, vanahidile kala. Bahi vana vake, yani Esau na Yakobo, nkunsika.

36

Vanu va nnukolo lwanga Esau

¹ Aino njo histoliya yanga Esau, yani Edomu.

² Esau ávalombile amahe vavili va Chikanaani, yani Ada mwali wanga Eloni, Mhiti na Oholibama mwali wanga Anahi, n'dukuluwe Zibeoni, Mhivi.

³ Uchocho, nkunnomba na Basemasi mwali wanga Isumaili, nnumbuwe Nebayosi.

⁴ Ada nkummelekela Esau mwana uvananchemile lina Elifazi, na Basemasi nkummelekela Esau mwana uvananchemile lina Leuweli.

⁵ Na Oholibama nanang'e nkummaleka Esau vana vatatu, yani Yeushi na Yalamu na Kola. Anevo njo vana vanga Esau vanavelekwejiye nchilambo cha ku Kanaani.

⁶ Bahi Esau nkuvatwala ajavahe na vana vake vachilume na vachimahe na vanu vammalele va nng'ande mwake na ang'ombe vake na anyama vake vanji vammalele pamo na dimali dyake dyammalele dyanapete nchilambo cha Kanaani, nkuhamila pachinu panji, kulehu na Yakobo nnung'une.

⁷ Esau átendile uchocho ing'anya dimali dyao dívele dyohe namene mpaka nanga kuhululika kuikala pamo. Chilambo chivachiikala muchi amidi chikáchivatosha ing'anya vávele na anyama vohe namene.

⁸ Bahi Esau, yani Edomu nkuhwena unaikala nchilambo cha machinga-machinga cha ku Seili.

⁹ Aino njo histoliya ya vanu va nnukolo lwanga Esau, anakulwao Vaedomu vaikâla nchilambo cha machinga-machinga cha ku Seili.

¹⁰ Vana vachilume vanga Esau nni, Elifazi wanammelekedile Ada n'jawe, na Leuweli wanammelekedile Basemasi n'jawe yunji.

¹¹ Na vana vachilume vanga Elifazi nni, Temani na Omali na Sefo na Gatamu na Kenazi.

¹² Elifazi mwana wanga Esau ávele na ntumwa wanan'juhiye kuva n'jawe, uvachinchema Timna. Mmahe aneyo ámmelekedile Elifazi mwana uvachinchema Amaleki. Bahi anevo njo vanavele adukuluvake Ada, n'jawe Esau.

¹³ Na vana vachilume vanga Leuweli nni Nahasi na Zela na Shama na Miza. Bahi anevo

njo vanavele adukuluvake Basemasi n'jawe Esau.

¹⁴ Na Oholibama mmahe yunji wanga Esau, mwali wanga Anahi, n'dukuluwe Zibeoni, ámmelekedile Esau vana vatatu vachilume, yani Yeushi na Yalamu na Kola.

¹⁵ Avano njo vanu va nnukolo lwanga Esau, vana-jukile kuva vakulu va ding'olo.

Vana vachilume vanga Elifazi, mwana ntandi wanga Esau vanajukile kuva vakulu va ding'olo nni Temani na Omali na Sefo na Kenazi,

¹⁶ na Kola na Gatamu na Amaleki. Anevo njo vakulu va ding'olo vanahalokene na Elifazi, nchilambo cha Edomu. Na anevo vammalele njo vanavele adukuluvake Ada, n'jawe Esau.

¹⁷ Vana va chilume vanga Leuweli, mwana wanga Esau, vanajukile kuva vakulu va ding'olo nni Nahasi na Zela na Shama na Miza. Anevo njo vakulu va ding'olo vanahalokene na Leuweli, nchilambo cha Edomu. Na anevo vammalele njo vanavele adukuluvake Basemasi, n'jawe Esau.

¹⁸ Vana vachilume vanga Oholibama n'jawe Esau vanajukile kuva vakulu va ding'olo nni Yeushi na Yalamu na Kola. Anevo njo vanavele vakulu va ding'olo vanahalokene na Oholibama, n'jawe Esau, mwali wanga Anahi.

¹⁹ Bahi anevo njo vanavele vanu va nnukolo lwanga Esau, yani Edomu, na kila munu muanevo ávele nkulu wa lukolo lwake.

*Vanu va nnukolo lwa Seili
(1 Mahiku 1:38-42)*

²⁰ Vana vachilume vanga Seili, Muholi, vachiikala nchilambo cha Edomu nni Lotani na Shobali na Zibeoni na Anahi,

²¹ na Dishoni na Eseli na Dishani. Anevo njo vanajukile kuva vakulu va ding'olo dya Vaholi nchilambo cha Edomu.

²² Vana va chilume vanga Lotani nni Holi na Hemamu, na nnumbuwe Lotani vánchema Timna.

²³ Vana vachilume vanga Shobali nni Aluvani na Manahasi na Ebali na Shefo na Onamu.

²⁴ Vana vachilume vanga Zibeoni nni Aiya na Anahi. Anahi njo anaviwene vimb-wimbwi vya medi la moto aneko kulilanga pachivachunga punda va Zibeoni atatake.

²⁵ Vana vanga Anahi nni Dishoni na Oholibama nnumbuwe Dishoni.

²⁶ Vana vachilume vanga Dishoni nni Hemdani na Eshibani na Isilani na Kelani.

²⁷ Vana vachilume vanga Eseli nni Biluhani na Zawani na Akani.

²⁸ Na vana vachilume vanga Dishani nni Uzi na Alani.

²⁹ Bahi vakulu va ding'olo dya Vaholi nni Lotani na Shobali na Zibeoni na Anahi,

³⁰ na Dishoni na Eseli na Dishani. Ding'olo dya Vaholi díchemwije malina kupapatana na malina la vakulu anevo, vachiikala nchilambo cha Seili.

Vafalume va chilambo cha Edomu

(1 Mahiku 1:43-54)

³¹⁻³² Malina la vafalume vanatawalite chilambo cha Edomu nni Bela, mwana wanga Beoli, ana-

juhije imanga ya Dinihaba kuva imanga yake ing'ulu.

³³ Bada ya kuhila Bela, nkutawala Yobabu mwana wanga Zela kuhaloka ku Bosila.

³⁴ Na bada ya kuhila Yobabu, nkutawala Hushamu wa chilambo cha Vatemani.

³⁵ Na pahidile Hushamu, nkutawala Hadadi mwana wanga Bedadi anajuhije imanga ya Avisi kuva imanga yake ing'ulu. Nfalume aneyo njo anavapanyile na kuvalema Vamid-iani nchilambo cha ku Moabu.

³⁶ Bada ya kuhila Hadadi, nkutawala Samula kuhaloka ku Masileka.

³⁷ Samula pahidile, nkutawala Shauli kuhaloka imanga ya ku Lehobosi, imanga ivêle pepi na muto.*

³⁸ Bada ya kuhila Shauli, nkutawala Baali-Hanani, mwana wanga Akiboli.

³⁹ Na bada ya kuhila Baali-Hanani mwana wanga Akiboli, nkutawala Hadadi anajuhije imanga ya Pau kuva imanga yake ing'ulu. N'jawe Hadadi vâchema Mehetabeli, mwali wanga Matiledi, n'dukuluwe Mezahabu.

⁴⁰⁻⁴³ Malina la vakulu va ding'olo dihalokêne na Esau nni Timna na Aluva na Yasesi na Oholibama na Ela na Pinoni, na Kenazi na Temani na Mibisali na Magidieli na Ilamu. Anevo vammalele váikalanga nchilambo cha Edomu. Na kila pachinu pavachiikala vanu va lukolo fulani, páchemwije lina lya nkulu wa lukolo anelwo.

* **36:37** Apano kwa Chieblaniya pàlembwije “Lehobosi ya muto,” henga vanu vanji vâtenda kuva muto anewo ni Efulati.

37

Yusufu na akuluvake

¹ Yakobo nkuhweneha kuikala nchilambo cha ku Kanaani, chilambo chachiikala atatake muchi mmidi.

² Aino njo histoliya ya Yakobo na vanu va nnukolo lwake.

Yusufu mwana wanga Yakobo panavele na vyaka kumi na saba, nang'e ávachunga angandolo na ambudi chalumo na akuluvake va ayuvake vanji. Anevo akuluvake nni vana va atatake vavavelekedile kwa avala ajavake vatumwa, yani Biliha na Zilipa. Na Yusufu nkuva wannyaulila atatake habali dikee dyambone kwamba anevo akuluvake.

³ Bahi Isilaeli, yani Yakobo nkuntamwa namene Yusufu kupunda vana vake vanji vammalele ing'anya ávele mwana wanammeleke muusele wake. Yakobo nkulaija vantotele Yusufu lijoho likatapele namene.

⁴ Henga avala akuluvake pavawene kuva atatawao àntamwa namene Yusufu kupunda vavana vanji vammalele, vanang'o nkunsunalila Yusufu na nanga pavanalonjedile nawe kwa amani.

Indoto yanga Yusufu

⁵ Liduva limo Yusufu nkulota indoto. Nang'e nkuvahaulila akuluvake kwamba aneyo indoto, vanang'o nkuhalija kunsunalila.

⁶ Yusufu ávahaulidile kuchidoni, “Pilikanila indoto ingulotile.

⁷ Ngúlotile tuvammalele tuvèlè kumawelu utuhunganga visa vya ngano. Upala chisa changu

nkuimila, na visa vyenu nkuchidinguka chisa changu na kuchihunamila mpaka pahi kwa eshima.”

⁸ Akuluvake nkummuja kuchidoni, “Dachi, wako ùlembela ututawale hwetu? Dachi, muhiu kuva wako uchiututawale hwetu?” Bahi vanang’o nkuhalija kunsunalila ing’anya ya indoto na malove lake lavahaulidile.

⁹ Bahi Yusufu nkulota kavila indoto inji, nkuvasimulila akuluvake wachidoni, “Mwenu pilikanila! Ngùlotile indoto inji. Muindoto aneyo ngúliwene liduva na mwedi na dinondwa kumi na moja udinguhunamila mpaka pahi kwa eshima.”

¹⁰ Na pachivasimulila akuluvake indoto aneyo, atatake nanang’e ánipwawa. Henga atatake nkunkalipila wachidoni, “Indoto ntwani aneyo yulotile? Ìmbehululika dachi nangu na anyoko na akuluvako tukuhunamile wako mpaka pahi kwa eshima?”

¹¹ Akuluvake nkummikila wiu, henga atatake nkulavika munda malove anelo.

Kusumiswa kwanga Yusufu

¹² Bahi liduva limo akuluvake Yusufu vápite unavachunga anyama va atatawao pepi na ku Shekemu.

¹³ Isilaeli nkunnyaaulila Yusufu kuchidoni, “Akuluvako vávachunga anyama aneko ku Shekemu. Bahi nangu ngùlembela nikutume ukavalole.” Yusufu nkuyang’ula kuchidoni, “Nangu ngùvele chihi tayali.”

¹⁴ Atatake nkunnyaaulila kuchidoni, “Hwena ukavalole akuluvako na anyama kama vàvele salama, koka uuye unguhaulile.” Bahi Yakobo

nkuntuma Yusufu kuuka anepo paluhunde lwa Hebloni, pachinu pavachiikala, ahwene ku Shekemu. Yusufu panavele pepi kuhwika ku Shekemu,

¹⁵ wanachidumba-dumba mwilanga, nkukojana na munu yumo. Aneyo munu nkummuja Yusufu kuchidoni, “Utaha chamani?”

¹⁶ Yusufu nkunnyang'ula kuchidoni, “Ngùvataha akuluvangu. Chonde nguhaulile pachinu pavavachungila anyama.”

¹⁷ Ayula munu nkunnyang'ula kuchidoni, “Anevo vanu apano vâniuka, kwa kuva nívapilikene uvahaula kuva vâhwena ku Dosani.” Bahi Yusufu nkuvalondola akuluvake, nkuvakoja aneko ku Dosani.

¹⁸ Bahi akuluvake pavammwene avèlè kwa kulehu, kabla akànambihwika, vanang'o nkutenda ntemelo wa kummwalala.

¹⁹ Nkuhulanila kuchidoni, “Lola, nkúlota àvenkwida.

²⁰ Bahi tummwalale na kuntaya nchihima chimo muavi, koka tukahaule kuva àliwije na nnyama wa kuyoha wa munnyitu, koka tulole anedyo dindoto dyake dìmbekuva dachi.”

²¹ Henga Lubeni papilikene anelo malove, nkulembela ampohe mmakono mwavo wachidoni, “Chonde, tunammwalale.

²² Ing'anya ntwani tumwadile myadi kwa makono letu? Tuntaye chihi nchihima achino cha apano palilanga koka tunneke ahwe chihi mwene.” Lubeni áhawile uchocho uchinga ampohe Yusufu mmakono mwavo, koka ammuihe kukaya kwa atatake.

²³ Yusufu pahwikile kwa akuluvake, vanang'o nkunkudumbula alila lijoho likatapêle lyanawete.

²⁴ Bahi nkunkamula na kuntaya nchihima chikavele na medi.

²⁵ Akuluvake Yusufu pavachilya chakulya, nkuvona Vaisumaili vavêle mmwanda uvahaloka ku Gileadi uvahwena ku Misili. Na angamila vao ványakuhijwe misigo ya samani ing'ulu, yani ubani na manemane na aina dinji dya ulimbo wa kunung'ila.

²⁶ Anepo Yuda nkuvahaulila anung'unuvake kuchidoni, “Tumbepata chamani tukàmmwalala nnung'unwetu na kupiha chitendo anecho?”

²⁷ Kwa kuva, ayu ni nnung'unwetu, na nni myadi imo na hwetu, bahi tunammwalale, wasa tunsumise chihi kwa ava Vaisumaili.” Bahi akuluvake na anung'unuvake nkukubali.

²⁸ Bahi Vaisumaili,* yani vakúchuusa va Chimidiani pavakamwele pachinu apala, akuluvake Yusufu nkunhumya Yusufu nchihima, nkunsumisa kwa vipande ishilini vya madini la dihela. Na anevo vakúchuusa nkunnyakula Yusufu mpaka ku Misili.

²⁹ Bahi Lubeni paupyite apala pachihima, nanga panammwene kavila Yusufu, nang'e nkupapula dinguwu dyake, ing'anya ánihinginika namene,

³⁰ nkuvahwenela anung'unuvake nkuvahaulila kuchidoni, “Nnung'unwetu akapali nchihima! Vino nangu nìmbetenda dachi?”

³¹ Bahi vanang'o nkunsinja umbudi, nkulitwala alila lijoho lyanga Yusufu, nkulichuvika mmyadi

* **37:28** Apano pàlembwije Vamidiani. Vaisumaili njo Vamidiani.

ya umbudi.

³² Nkulitwala alila lijoho nkumpelekejija atatawao, nkunnyaaulila kuchidoni, “Alino lijoho tūnilalakota. Lilole ikàva lya mwanalo au nanga.”

³³ Atatawao palilolite nkulimala, nkuchidoni, “Alino lijoho lya mwanangu! Muhiu nnyama wa kuyoha àninkamula na kuntang'una. Muhiu Yusufu ànihalangwa vipande-vipande.”

³⁴ Bahi Yakobo nkupapulanga dingwo dyake ing'anya ánihinginika namene, nkuwala ingwo ya ligunila nchikundu, nkunkutangila mwanawe kwa maduva lohe.

³⁵ Vana vake vachilume na vachimahe nkwidá unantuja ntimá, henga nang'e nkuhita kutujwa ntimá wachidoni, “Ngulekange. Nangu nguchinguhwenehe kunkutangila mwanangu mpaka panimbekuhwa.” Bahi atatake nkuhweneha kunkutangila.

³⁶ Mmahiku ulolo, Vaisumaili nkunsumisa Yusufu aneko ku Misili kwa munu yumo uvanchema Potifa, afisa yumo wa Falao, nfalume wa ku Misili. Potifa ávele nkulu wa valinzi va paing'ande ya nfalume.

38

Yuda na Tamali

¹ Mmahiku ulolo, Yuda nkuhapukana na akulu-vake na anung'unuvake, nkuhwena kuimanga ya ku Adulami unaikala na munu yumo uvanchema Hila.

² Yuda panavele aneko nkumwona mwali yumo wa Chikanaani, nang'e nkunnomba. Mwali aneyo atatake vánchema Shuwa.

³ Aneyo mwali nkwikuta chitumbo, nkummaleka mwana wachilume nkunchema lina Eli.

⁴ Nkwikuta kavila chitumbo, nkummaleka mwana wa chilume nkunchema lina Onani.

⁵ Nkwikuta kavila chitumbo nkummaleka mwana yunji wachilume nkunchema lina Shela. Pavelekwejije Shela, mahiku anelo Yuda áíkala ku Kezibu.

⁶ Yuda nkuntwalila Eli, mwanawe ntandi, mmahe uvanchema Tamali.

⁷ Henga Eli, ávele munu atênda lahakalenge pameho panga Yahwe, bahi Yahwe nkummwalala.

⁸ Bahi Yuda nkunnyaaulila Onani kuchidoni, “Ntwale mmahe wa nkululo ahidîle, kwa kuva nni chulembelewa kutenda uchinga ummalekele nkululo vana.”

⁹ Henga Onani, áimala kuva anevo vana vakambekuva vake, bahi Onani kila pachilala na aneyo mmahe, nkuva wahumula uchinga anammelekela nkuluwe vana.

¹⁰ Yahwe nkwona kuva chitendo anecho chinihakalanga pameho pake, bahi nanang'e nkummwalala.

¹¹ Bahi Yuda nkunnyaaulila Tamali, mmahe wa mwanawe kuchidoni, “Uya kukaya kwa atatako, ukahwenehe kuva nannidi mpaka pambekulumuka mwanangu Shela.” Yuda átangwele uchocho wayopa Shela nanang'e anahwa muchi aku-luvake. Bahi Tamali nkuuya kukaya kwa atatake.

¹² Bada ya kupita vyaka fulani, n'jawe Yuda, mwali wanga Shuwa, nkuhila. Yuda pamalidile kunkutangila nkuuka chalumo na nnyanjawake uvanchema Hila, Mmwadulami, nkuhwena ku

Timna kwa vanu vachivacheketa angandolo vake maleha.

¹³ Tamali papilikene kuva nkawake àvele nndila kuhwena ku Timna unavacheketa angandolo vake maleha,

¹⁴ nang'e nkuula dinguvo dyake dya unanidi, nkulivimba inguvo kumeho uchinga ana-maikane. Nkuikala pannango wa kuinjilila nchijiji cha Enaimu, chijiji chivêle nndila ihwêna ku Timna. Tamali átendile uchocho ing'anya áwene kuva Shela ànikulumuka, henga nanga pavanant-walidile uchinga ààve ntwave.

¹⁵ Yuda pammwene Tamali, nang'e ántenda khaba, ing'anya Tamali álivimbile inguvo kumeho kwake.

¹⁶ Bila kummala, Yuda nkummmwenela Tamali apala panyenje indila panavele, nkunnyaaulila kuchidoni, “ Nangu ngùlembela ngulale na wako.” Tamali nkummuja kuchidoni, “Ùmbening'a chamani nikàlala na wako?”

¹⁷ Yuda nkunnyaaulila kuchidoni, “Ngu-chinikwing'e umbudi yumo wamwana kuhaloka nnikuwa lyangu.” Tamali nkuchidoni, “Ngùvikile chinu chimbemaîha kuva uchiuning'e aneyo umbudi.”

¹⁸ Yuda nkummuja kuchidoni, “Wako ùlembela nikuvikile chinu ntwani?” Nang'e nkunnyang'ula kuchidoni, “Ning'e pete ivêle na inembo yako na luvoi lwake lwa kuwalila pang'ulo na isimbo yunyakwile.” Bahi Yuda nkumwing'a anevyo vitukutuku vyammalele, nkulala nawe. Tamali nkwikuta chitumbo cha Yuda.

¹⁹ Anepo Tamali nkuuya kukaya kwake, nkuula

aila inguwo yanalivimbile kumeho, nkuwala kav-
ila dinguwu dyake dya unannidi.

²⁰ Mmahiku ulolo, Yuda nkuntuma ayula nnyanjawake, Mmwadulami ampelekeje umbudi uchinga agambole vitukutuku vyanannekedile ayula kahaba, henga Hila nnyanjawake nanga panankojije ayula mmahe.

²¹ Hila nkuvauja venedi va ku Enaimu kuchidoni, “Ayula kahaba wa pachinu pakuabudila milungu achiikala pannango wa kuinjilila nchijiji, nnyenje indila àvele kwachi?” Nkunnyang’ula kuchidoni, “Apano akánambiwahi kupwawa kahaba malinga aneyo.”

²² Bahi ayula nnyanjawake nkuuya kwanga Yuda, nkunnyaaulila kuchidoni, “Nanga panimmwene! Na venedi va apala vânguhaulidile kuva, pachinu apala pakanambiwahi kupwawa kahaba wa pachinu pakuabudila milungu.

²³ Yuda nkuchidoni, “Nneke aikale navyo uyopa tunahekwa. Nangu nímpелекејјіјіе umbudi, henga wako nanga paunkojije.”

²⁴ Bada ya myedi mitatu, munu fulani nkunnyaaulila Yuda kuchidoni, “Nkawako Tamali vino àjukile kuva kahaba, na àikwite chitumbo kupitila anewo ukahaba.” Yuda nkuchidoni, “Nnyumye panda munnyoche moto mpaka ahwe!”

²⁵ Bahi pavachinnyumya panda, Tamali nkuntuma munu kwa nkawake wachidoni, “Mwene vitukutuku avino njo aning’île chitumbo. Vino nìkuyuwa ummale mwene pete aino na luvoi lwake na isimbo aino.”

²⁶ Yuda nkuvimala avila vitukutuku, nkuchidoni, “Tamali njo avêle na haki upunda nangu,

kwa kuva nikanampele Shela ààve ntwave.” Bahi kutandikila liduva anelyo Yuda nanga panalele kavila na Tamali.

²⁷ Palakamwele mahiku la Tamali kuveleka, nkumaikana kuva nnitumbo lyake mùvele vana mavila.

²⁸ Bahi papete uchungu wa kuvaleka, mwana yumo nkuhumya nkono pawelu, nkunga nkuuhunga uzi wanahuvi anewo nkono wachidoni, “Ayuno njo ambekûva ntandi kuvelekwa.”

²⁹ Henga ayula mwana pauhije nkono wake nkati, nnyake nkuva ntandi kuvelekwa. Nkunga nkuchidoni, “Mmaa! Uvila njo chuhumile kwa dimongo!” Bahi aneyo mwana nkuchemwa lina Pelesi.*

³⁰ Lukoto nkuvelekwa ayula anahungwije uzi wanahuvi munkono, nang'e nkuchemwa lina Zela.†

39

N'jawe Potifa na Yusufu

¹ Bahi Yusufu patwaliwije kupelekejwa ku Misili, Mmisili yumo uvanchema Potifa anavele afisa nkulu wa valinzi va paing'ande ya Falao, nfalume wa Misili, nkunsuma Yusufu kuhaloka kwa Vaisumaili vanampelekejije Yusufu ku Misili.

² Na Yahwe ávele pamo na Yusufu, na kun'jalila namene. Na Yusufu nkuva waikala nng'ande mwa Potifa, nang'olo wake Mmisili.

* **38:29** Pelesi, mana lake “kuhuma kwa dimongo.” † **38:30** Zela, inahululika kuva na mana la “yanahuvi.”

³ Nang'olo wake nkumala kuva Yahwe ávele pamo na Yusufu, na kumala kuva Yahwe njo achi-jalîla kila chinu cháchitenda Yusufu.

⁴ Bahi Potifa nkukatapaliwa namene nawi Yusufu, mpaka kuva ntumishi wake mwene Potifa. Potifa nkun'juha Yusufu kuva nkwímilila wa ing'ande yake na dimali dyake dyammalele.

⁵ Bahi kutandikila uhiku aula Potifa wanan-tendile Yusufu kuva nkwímilila wa ing'ande yake na dimali dyake dyammalele, Yahwe nkuibaliki ing'ande ya aneyo Mmisili ing'anya yanga Yusufu. Yahwe nkuchibaliki kila chinu chanavenacho Potifa, nng'ande na kumawelu.

⁶ Bahi ing'anya ya anelyo, Potifa nkumwing'a Yusufu mamulaka la kwimilila mambo lake lammalele, na mwene Potifa nkuva chihi walyamulila chakulya chambekulya.

Yusufu ávele kijana avêle na mmili wambone na ánikatapala namene.

⁷ Bahi bada ya muda fulani, n'jawe Potifa nkum-milangila mata Yusufu, nkunnyaaulila kuchidoni, “Lala na nangu!”

⁸ Henga Yusufu nkuhita, nkunnyaaulila kuchidoni, “Pilikanila! Nang'olo wangu àning'ile mamulaka la kwimilila kila chinu amuno nng'ande, na mwene vino nanga pakambikambila kavila chinu chohecho.

⁹ Na amuno nng'ande, nang'olo wangu àngupele mamulaka lammalele. Nang'e nanga pangulimbijije kuchikamula chinu chohecho, ikà nave chihi wako bahi, ing'anya wako n'jawe. Vino nangu nimbahulula dachi kutenda chinu chihakalenge malinga achi na kunkosela Nnungu?”

¹⁰ Ayula mmahe nkuhweneha kunkumba Yusufu kila liduva, henga Yusufu nanga panampilikanidile na wala panayambukidile kulala nawe.

¹¹ Liduva limo Yusufu nkwinjila nng'ande unakola madengo lake malinga cháchitenda, na amadengo vanji nanga pavanapwawije anemwo nng'ande.

¹² N'jawe Potifa nkukamula inguwo ya Yusufu, nkunnyaaulila kuchidoni, “Lala na nangu!” Henga Yusufu nkunnekela aneyo inguwo nkutukutula pawelu.

¹³ Bahi ayula mmahe pawene kuva Yusufu àilekile inguwo yake mmakono mwake na kutukutula pawelu,

¹⁴ nang'e nkuvachema vatumishi va nng'ande mwake nkuvahaulila kuchidoni, “Lola! Ayu Mweblaniya ntumwa waidile nawe ntwangu àidile unatutaya dihoni. Nang'e áidile kwang'une walembela angutule, henga nangu nkukuta ding'uto.

¹⁵ Papilikene ungukuta ding'uto, nkuleka inguwo yake, nkutukutula pawelu.”

¹⁶ Bahi ayula mmahe nkuiungula aila inguwo mpaka pauite ntwave.

¹⁷ Nkunnyaaulila ntwave habali aneyo wachidoni, “Ayula ntumwa Mweblaniya uwidile nawe apano pakaya ámbengutula.

¹⁸ Henga pangukutile chihi ding'uto, nang'e nkuileka inguwo yake nkutukutula pawelu.”

¹⁹ Bahi Potifa papilikene malove lannyaaulidile n'jawe kwamba chatendile Yusufu, nkuvisa namene.

20 Potifa nkuntwala Yusufu nkunantaya nnilungu, pachinu pavachihungwa vafungwa vanga nfalume. Henga Yusufu panavele nnilungu,

21 Yahwe ávele pamo na Yusufu na kuntendela lambone na kuntenda akatapaliwe na nkulu wa lilungu.

22 Bahi ayula nkulu wa lilungu nkun'juha Yusufu kuva nkulu wa vafungwa, na kila chinu chichitendêka nnilungu chítendeka kwa mamulaka la Yusufu.

23 Ayula nkulu wa lilungu nanga pachikam-bikambila chinu chohecho chachiimilila Yusufu, kwa kuva Yahwe ávele pamo na Yusufu na kun'jalila kila chinu cháchitenda.

40

Yusufu àhaula mana la indoto

1 Mahiku fulani bada ya mambo anelo, maafisa vavili vachintumikila Falao, nfalume wa Misili, nkunkosela Falao, nang'olo wao. Maafisa anevo yumo ávele nkwímilila nkulu wa vikimbilo vya nfalume na yunji ávele nkútaleka nkulu wa mikate ya nfalume.

2 Falao nkuvavisija anevo maafisa,

3 nkuvahungila muing'ande ya chitawala yanga Potifa, nkulu wa valinzi va paing'ande ya Falao, pachinu panahungwije Yusufu.

4 Ayula nkulu wa valinzi nkuntandola Yusufu uchinga avatumikile anevo maafisa. Na anevo vanu nkuhungwa nnilungu kwa mahiku fulani.

5 Bahi liduva limo chilo, ayula nkwímilila nkulu wa vikimbilo vya nfalume na ayula nkútaleka

nkulu wa mikate ya nfalume, nkulota dindoto anemwo nnilungu, na kila munu álotile indoto yake ivêle na mana tofauti na ya nnyake.

⁶ Yusufu papite ulyamba unavalola, ávakojije vammalele vavili vavèlè nnihindambi.

⁷ Yusufu nkuvauja anevo maafisa vanahungwîje pamo nanang'e muing'ande ya chitawala ya nang'olo wake kuchidoni, “Mwadachi nelo mùikele nnihindambi?”

⁸ Vanang'o nkunyang'ula kuchidoni, “Tùvele na lipamba ing'anya tùlotile dindoto na nanga munu ahulûla kutuhaulila mana lake.” Yusufu nkuvahaulila kuchidoni, “Kuhaula mana la indoto tenda madengo la Nnungu? Bahi njaulile nangu dindoto dyenu.”

⁹ Bahi ayula nkúwímilila nkulu wa vikimbilo vya nfalume nkunsimulila Yusufu indoto yake wachidoni, “Muindoto yangu ngúuwene nzabibu muyo mwangu,

¹⁰ unavele na dinavi dinatu. Kwa mwanda umo, anewo nzabibu nkuhipuka mahamba, na din-duva dyake nkulikusumbula na kuhumila zabibu, na anedyo zabibu nkuula upala.

¹¹ Munkono mwangu ngúnyakwile chikombe changa nfalume, bahi nangu nkuditwala adila zabibu, nkudiminyila nchikombe anecho, nkumwing'a nfalume.”

¹² Yusufu nkunnyaaulila kuchidoni, “Mana la indoto yako nni aino, anedyo dinavi dinatu ni maduva matatu.

¹³ Nniduva lyatatu, Falao achiakuhumye nnilungu na kukuuija kavila mmadengo lako. Uchiumwing'e kavila Falao chikombe chake

muchu chúchitenda anepo patandi.

¹⁴ Henga paumbejaliwa mmambo lako, chonde ngúyuwa unanguluvalile. Ungutendele lambone na kungulonjelela kwanga nfalume uchinga ngupate kuhuma nnilungu amuno.

¹⁵ Kwa kuva, nangu ngútwaliwije kwa dimongo kuhaloka nchilambo cha Vaebhaniya, na apano pa Misili nanga chinu chohecho chingútendile chakungutenda nguhungwe nnilungu.”

¹⁶ Ayula nkútaleka nkulu wa mikate pawene kuva mana la indoto yahumije Yusufu ni ya mambo lambone nkunnyaaulila Yusufu kuchidoni, “Ata nanangu ngùlotile indoto! Muindoto yangu ngùlotile ngunyakwile vikapu vitatu vya mikate mmuti mwangu.

¹⁷ Nchikapu cha muha, múvele aina dyohe dya mikate kwajili ya Falao. Henga vyuni nkuva uvadadola mikate inavele nchikapu cha muha chingúnyakwile pamuti pangu!”

¹⁸ Yusufu nkunnyaaulila kuchidoni, “Mana la indoto yako nni aino, anevyo vikapu vitatu nni maduva matatu.

¹⁹ Nniduva lyatatu, Falao achiakuhumye nnilungu, koka auchekete muti wako na kuupatika mmili wako munnandi, na vyuni vambekulya inyama ya mmili wako.”

²⁰ Liduva lyatatu, lívele liduva lya ukumbuso wa kuvelekwa kwa Falao, bahi Falao nkuvatendela ing’ole maafisa vake vammalele. Nkunhumya nnilungu ayula nkwímilila nkulu wa vikimbilo vya nfalume na nkútaleka nkulu wa mikate, nkuvavika muyo mwa maafisa vake.

²¹ Bahi ayula nkŵimilila nkulu wa vikimbilo vya nfalume nkumuija mmadengo lake, uchinga apate kumwing'a kavila Falao chikombe chake cha chikimbilo.

²² Henga ayula nkútaleka nkulu wa mikate nkumpatika munnandi, muchi Yusufu chanava-haulidile mana la dindoto dyao.

²³ Henga ayula nkŵimilila nkulu wa vikimbilo vya nfalume ánnuvalila Yusufu, nanga panankumbukidile.

41

Yusufu muyo mwanga Falao, nfalume wa Misili

¹ Bada ya myaka mivili, Falao nkulota indoto. Muindoto aneyo álotile aimidìlè nnyenje muto wa Naili,

² nkuvona ang'ombe saba vakatapêle na vanyetîle uvahuma mmuto na uvalya wahi.

³ Henga bada ya avala ang'ombe saba, nkuhumila ang'ombe vanji saba vahakalenge na vayandîle namene mmuto wa Naili, nkuimila nnyenje, pepi na avala vanyetîle.

⁴ Avala ang'ombe vayandîle namene nkuvalya avala ang'ombe saba vakatapêle na vanyetîle. Anepo Falao nkŵimuka nnuwono.

⁵ Falao palalite kavila, nkulota mwanda wavili. Nkulona mahahi saba makulungwa na lakatapêle ulahipuka nnupambahi lumu.

⁶ Alafu nkuhipuka na mahahi lanji saba lachapakêle, layumîjwe na lipungo livêle na chitukuta namene.

⁷ Àlálá mahahi saba lachapakêle nkulamila àlálá mahahi saba makulungwa laumbalidîle ngano.

Bahi Falao payumwike, nkumala kuva yavele indoto.

⁸ Ulyamba wake, Falao nkuva na lipamba namene, nkuvachema vahavi vammalele va ku Misili, pamo na vanu vavêle na lúnda, nkuva-haulila dindoto dyake, henga wala nanga munu kananga yumo anahulwile kunnyaulila mana lake.

⁹ Bahi ayula nkúmilila nkulu wa vikimbilo vya nfalume nkunnyaulila Falao kuchidoni, “Nelo ngùlakumbukila makosa langu.

¹⁰ Maduva àlálá lunatuvisijije hwetu tuvatumishi vako, nangu chalumo na nkútaleka nkulu wa mikate, nkutuhungila nng'ande ya chitawala yanga Potifa, nkulu wa valinzi vako,

¹¹ liduva limo chilo twalotile dindoto, kila munu na indoto yake ivêle na mana tofauti na ya nnyake.

¹² Kijana yumo wa Chieblaniya, ntumishi wanga nkulu wa valinzi vako ávele pamo na hwetu nnilungu. Patunsimulidile dindoto dyetu, nang'e ánihulula kutuhaulila mana la dindoto anedyo, kila munu na indoto yake.

¹³ Chanatuhaulidile njo chiihumidile, nangu nkuuijwa mmadengo langu, na ayula nkútaleka nkulu wa mikate nkupatikwa munnandi.”

¹⁴ Bahi Falao nkulaija Yusufu achemwe, bahi Yusufu nkuhumywa nnilungu upehi. Bada ya kumowa ulindo wake na kubadili dinguwu dyake, nkuhwena muyo mwanga Falao.

¹⁵ Falao nkunnyaulila Yusufu kuchidoni, “Nangu ngùlotile indoto, henga nanga munu ahulwile kunguhaulila mana lake. Henga

ñnipilikana imbili yako kuva wako ukàsimuliwa indoto unahulula kuhaulanga mana lake.”

¹⁶ Yusufu nkunyang'ula Falao kuchidoni, “Nangu nikáhulula, henga Nnungu achiakwing'e lijibu limbekûva na faida kwakuwe.”

¹⁷ Bahi Falao nkunnyaulila Yusufu kuchidoni, “Muindoto yangu ngúlotile nguimidilè nnyenje muto wa Naili,

¹⁸ nkuvona ang'ombe saba vakatapêle na vanyetîle uvahuma mmuto na kulya wahi.

¹⁹ Bada ya anevo, nkuhumila na ang'ombe vanji saba vadabadênge, vahakalênge na vayandîle namene. Nangu nikánambiwahi kuvona ang'ombe vavêle na hali ibaya namuna aneyo nchilambo achino cha Misili.

²⁰ Bahi avala ang'ombe vahakalenge na vayandîle namene nkuvalya avala ang'ombe saba vanyetîle.

²¹ Henga pamo na kuvalya avala ang'ombe vanyetîle, wala nanga munu achichiavamale kuva vâvalile avao, kwa kuva váyandile chihi uchila muchi chivanavele patandi. Anepo nangu nkwwimuka nnuwono.

²² Anepo nangu nkulota indoto inji, na muindoto aneyo ngúlawene mahahi saba lakatapêle, laumbalidîle ngano ulahipuka nnupambahi lumu.

²³ Bada ya anelo nkuhipuka mahahi lanji saba lakávele na ngano nkati mwake, lachapakêle, layumîjwe na lipungo livêle na chitukuta namene.

²⁴ Àlálá mahahi saba lachapakêle nkulamila àlálá mahahi saba lakatapêle. Bahi nangu nkuvasimulila ahavi dindoto anedyo, henga nanga

munu ahulwîle kunguhaulila mana lake.”

²⁵ Anepo Yusufu nkunnyaaulila Falao kuchidoni, “Dindoto dyako dyammalele ðivele chihi na mana imo bahi. Nnungu àkuhunukulidile mambo lambe-latenda mmaduva ulola laîda.

²⁶ Avala ang'ombe saba vakatapêle ni vyaka saba, na àlalá mahahi saba lakatapêle nni vyaka saba. Dindoto anedyo ðivele chihi na mana imo.

²⁷ Avala ang'ombe saba vayandîle namene vanahumidile bada ya avala vanyetîle, na àlalá mahahi saba lakávele na chinu, layumîjwe na lipungo livêle na chitukuta namene, mana lake ni myaka saba ya indala.

²⁸ Nfalume, malinga chinikuhaulidile kuva, Nnungu àkuhunukulidile mambo lambelatenda mmaduva ulola laîda.

²⁹ Pàmbekuva na vyaka saba vya indimbu ya vilyo nchilambo chammalele cha ku Misili.

³⁰ Henga bada ya anepo, vîmbekwida vyaka vinji saba vya indala, mpaka aneyo indimbu ìmbeluvalika mwalehu. Indala aneyo ìmbechondonganga chilambo achino.

³¹ Indimbu aneyo ìmbeluvalika mwalehu ing'anya indala imbekwîda ìmbeyoha namene.

³² Indoto yako íliuyidile myanda mivili kwa mifano ilandâna kumaiha kuva, Nnungu ànikudungila, na àmbetenda chinu anecho mmaduva ulola.

³³ Bahi vino wako nfalume, ùlembelewa untandole munu avêle na ding'ano na lúnda uchinga un'juhe kuva nkwrîmilila wa chilambo chammalele cha ku Misili.

³⁴ Uchocho, ùlembelewa uvatandole vakwímilila nchilambo achino koka uvalaije valapole asilimiya ishilini ya vilyo vyammalele vya Misili muvyaka avino saba ya indimbu ya vilyo.

³⁵ Uvalaije vakwímilila anevo valapole vilyo anevyo vyammalele muvyaka saba viîda vya indimbu ya vilyo. Na vavichunge vilyo anevyo n'dimanga dyammalele kwa amuli yako nfalume uchinga vanu va dimanga anedyo vâàve na akiba ya vilyo.

³⁶ Vilyo anevyo vîmbekuva akiba kwajili ya chilambo cha Misili uchinga chinaondongwe ing'anya ya myaka saba iîda ya indala.”

Yusufu àjuhwa kuva nkulu

³⁷ Ushauli anewo wauhumije Yusufu nkwonekana kuva wambone muyo mwanga Falao na kwa maafisa vake vammalele.

³⁸ Bahi Falao nkuvauja maafisa vake kuchidoni, “Ayu munu àvele na Umumu wa Nnungu. Dachì, tuchituhulule kumpata munu yunji malinga ayu?”

³⁹ Anepo Falao nkunnyaaulila Yusufu kuchidoni, “Kwa kuva, Nnungu ànikuhunukulila mambo alano lammalele, nanga munu yunji avêle na ding'ano na lúnda muchi wako.

⁴⁰ Wako njo umbechiimilila chilambo changu, na vanu vangu vammalele vâmbekuva mumamulaka lako. Nangu weka njo nkulu ukupunda wako, kwa kuva nangu njo nfalume.

⁴¹ Bahi vino nîkutandola kuva nkulungwa wa chilambo chammalele cha Misili!”

⁴² Anepo Falao nkuula pete yake ivêle na muhuli wake nkummwaja Yusufu. Nkummwaja na dinguvo dya kung'anyima namene na nkufu wa zahabu pang'ulo.

⁴³ Falao nkunkweja Yusufu munkokoteni uutângwa na falasi ukatapajîjwe kwajili ya kuikala munu wa nafasi yavili muufalume wake, na valinzi nkulongolela muyo mwanga Yusufu uvanonoha lidi uvachidoni, “Tindivalanga malundi!” Bahi namuna aneyo njo Falao champele Yusufu mamulaka makulu nchilambo chammalele cha Misili.

⁴⁴ Pamo na anelo, Falao nkunnyautila Yusufu kuchidoni, “Nangu njo nfalume wa Misili! Ngùhaua kuva, munu woheyo wa nchilambo chammalele cha Misili anatende chinu chohecho bila luhusa lwako.”

⁴⁵ Falao nkumwing'a Yusufu lina Iya Chimisili, Safenasi-Panea.* Uchocho, nkumwing'a Yusufu mwali wanga Potifela, uvanchema Asenasi uchinga ààve n'jawe. Potifela ávele kuhani wa milungu yao wa imanga ya Oni. Bahi Yusufu nkutandilika kuongela chilambo chammalele cha ku Misili.

⁴⁶ Yusufu ávele na vyaka salasini patandilike kuntumikila Falao, nfalume wa ku Misili. Yusufu nkuuka paing'ande ya nfalume, nkwonga nchilambo chammalele cha Misili.

⁴⁷ Na muvyaka avila saba vya indimbu ya vi-lyo, mawelu la ku Misili nkuva na vilyo vyohe namene.

* **41:45** Safenasi-Panea, ìnahululika kuva na mana la “Nnungu ànatangola.”

48 Bahi Yusufu nkulapola vilyo anevyo vyam-malele, nkuvikondya n'dimanga dya ku Misili. N'dimanga dyammalele nkukondya akiba ya vilyo vichihaloka mmawelu lavêle pepi na dimanga anedyo.

49 Yusufu nkukondya akiba ya vilyo vyohe namene. Na vilyo anevyo vyavele vyohe namene muchi ulongo wa kubahali, nkuleka kuvalanga kwa kuva vikáchivalangika.

50 Kabla vikànambitandilika vyaka saba vya indala, Yusufu ávele na vana vavili vanammelekedile Asenasi n'jawe, mwali wanga Potifela kuhani wa imanga ya Oni.

51 Yusufu nkunchema mwanawe wachilume, chihungula mikova lina lyake Manase† wachidoni, “Nnungu àngutendile nguluvalile ibaniki yangu yammalele na nivaluvalile vanu vammalele va muing'ande ya atatangu.”

52 Mwanawe wavili wachilume nkunchema lina Efulaimu‡ wachidoni, “Nnungu àning'ile vana nchilambo cha ibaniki yangu.”

53 Aila myaka saba ya indimbu ya vilyo nchilambo cha Misili nkupita.

54 Nkutandilika myaka saba ya indala malinga chanahawile Yusufu anepo patandi. Vilambo vyammalele nkuva na indala, henga chilambo chammalele cha ku Misili chivele na vilyo.

55 Vanu vammalele va nchilambo chammalele cha ku Misili pavatandilike kuyona indala,

† 41:51 Lidi lya lina Manase, lipilikanika muchi lilove lya Chieblaniya livêle na mana ya “kuluvalila.” ‡ 41:52 Lidi lya lina Efulaimu, lipilikanika muchi lilove lya Chieblaniya livêle na mana ya “kupa vihepo myanda mivili.”

nkunkutula Falao aveng'e vilyo. Nang'e nkuvahaulila Vamisili vammalele kuchidoni, “Hweneng'ana kwanga Yusufu, koka mutende achila chambennyaulilanga.”

⁵⁶ Kwa kuva indala ívele ing'ali na íniyanjala nchilambo chammalele, bahi Yusufu nkuchimula magala lammalele, nkuvasumisa Vamisili vilyo.

⁵⁷ Pamo na anelo, vanu kuhaloka kila pachinu pachilambo chammalele nkwiida ku Misili kwanga Yusufu unasuma vilyo, ing'anya indala íniyoha namene pachilambo chammalele.

42

Akuluvake Yusufu vâhwena ku Misili

¹ Isilaeli, yani Yakobo papilikene kuva aneko ku Misili kùvele vilyo, nkuvahaulila vana vake kuchidoni, “Mwadachi mùikalenge chihi apano umulolana?”

² Nangu ngùpilikene kuva, aneko ku Misili kùvele vilyo. Hweneng'ana aneko mukasume vilyo, uchinga tunahwe na indala.”

³ Bahi avala akuluvake Yusufu kumi, nkuhwena aneko ku Misili unasuma vilyo.

⁴ Henga Yakobo nanga panannekile Benjamini, nnung'une Yusufu alangane navo, kwa kuva áyopa lanankoja mambo mabaya.

⁵ Bahi vana vanga Isilaeli nkuhwika ku Misili na nkuva kati ya vanu avala vapîte ku Misili unasuma vilyo, kwa kuva ata chilambo cha ku Kanaani nachinang'o chívele na indala.

⁶ Mahiku anelo Yusufu njo anavele nkulu wa chilambo anecho cha ku Misili. Na nang'e njo

achivasumisa vanu vilyo. Bahi akuluvake nkuh-wena unanhunamila Yusufu kwa eshima mpaka pahi.

⁷ Yusufu pavawene akuluvake nkuvamala, henga nkulitenda muchi akávamaite, nkulonjela navo kwa kukalipa. Nkuvauja kuchidoni, “Mwenu mùhaloka kwachi?” Vanang’o nkunnyang’ula kuchidoni, “Hwetu tùhaleke nchilambo cha ku Kanaani, tùidile unasuma vilyo.”

⁸ Pamo na kuva Yusufu ánivamala akuluvake, henga vanang’o nanga pavanammaite.

⁹ Nkuhimukila dindoto dyake dya tangu kwamba akuluvake, nkuvahaulila kuchidoni, “Mwenu mmapelelesi. Mùidile unapelelesa nchilambo chetu uchinga mupate kumala idabadangi yetu.”

¹⁰ Vanang’o nkunnyang’ula kuchidoni, “Nanga nang’olo wetu. Hwetu tuvatumishi vako tùidile unasuma vilyo.

¹¹ Hwetu tuvammalele nni tuvana tùva atata yumo. Hwetu nni tuvanu tùvá kukulupika, akee tuvapelelesi.”

¹² Henga Yusufu nkuhimya wachidoni, “Nanga! Mwenu mùidile unapelelesa nchilambo chetu uchinga mupate kumala idabadangi yetu.”

¹³ Henga vanang’o nkunnyang’ula kuchidoni, “Hwetu tuvatumishi vako, túvele tuvana kumi na mbili tùvá atata yumo, mwenedi wa chilambo cha ku Kanaani. Nnung’unwetu àisalidile kukaya na atata wetu, na nnung’unwetu yunji ànihila.”

¹⁴ Henga Yusufu nkuvahaulila kuchidoni, “Nni uchocho chinguhawile kuva mwenu nni

mmapelelesi.

¹⁵ Uvila njo chimumbelingwa. Nangu mbènkwapila kwanga Falao* kuva, apano nanga pamumbeuka mpaka pambeida nnung'unwenu.

¹⁶ Nnaije munu yumo mmwenu akantwale aneyo nnung'unwenu akuno mmanji mutaijwè nnilungu. Anepo njo paumbemaikana uhiu wa malove lenu. Na akànaide na nnung'unwenu, bahi ngwàpila kwanga Falao kuva, muhiu mwenu mmapelelesi.”

¹⁷ Bahi nkuvataya vammalele nnilungu kwa maduva matatu.

¹⁸ Liduva lya tatu Yusufu nkuvahaulila kuchi-doni, “Bahi tendanga uvila uchinga mupate kulama, kwa kuva nangu namweshimu Nnunu.

¹⁹ Ikàva muhiu mwenu ni mmanu mukulupika, bahi yumo mmwenu àisalile nnilungu, na mwenu mmanji muvapelekejije vilyo alangaveni vavêle na indala,

²⁰ koka mukahaloke na nnung'unwenu n'joko apano. Anelyo njo limbemaîha uhiu wa malove lenu, na mwenu mukambewalalwa.” Bahi vanang'o nkukubali kutenda uchocho.

²¹ Vanang'o nkuva uvahaulanila vene kwa vene kwa luga yavo uvachidoni, “Muhiu hwetu twaninkosela nnung'unwetu. Ikàna twanimwona chanavele na uchungu pachitupembeja tuupohe umi wake, henga hwetu nanga patunampilikanidile. Aneyo njo ing'anya ya ibaniki aino ituipata vino.”

* **42:15** Falao akee lina lya munu, henga nni cheo cha nfalume wa Misili.

22 Lubeni nkuvahaulila kuchidoni, “Dachi, nangu tenda íninnyaaulilanga kuva tunantendele mabaya nnung'unwetu? Henga mwenu nanga pamunangupilikanidile! Hambì tùvenkwasibiwa ing'anya ya kuhwa kwake.”

23 Vanang'o nanga pavanamaite kuva àlalá lava-chitangola Yusufu ánalapilikana, kwa kuva álonjela navo kwa indila ya nkalimani.

24 Yusufu nkuhwena kunyenje, nkutandilika ukuta. Panyalele, nkuuya unalonjela navo kavila. Yusufu nkulaija Simeoni akamulwe na kuhungwa mididi akuno anung'unuvake uvalola.

Akuluvake Yusufu vàuya kwavo

25 Yusufu nkuvalaija vatumishi vake vavataile vilyo mmagunila lao na kila munu vammuihije madini lake la dihela nnigunila lyake, na vaveng'e chakulya cha nndila. Vanang'o nkuvatendela muchi chalaijije.

26 Bahi avala akuluvake nkuvanyakuja punda vao misigo yavo ya vilyo, nkuuka.

27 Pavanavele nndila, nkuhwika pachinu paku-lala, munu yumo muanevo nkuhungula ligunila lyake uchinga annihe punda wake chakulya, nkukangana namene palawene madini lake la dihela pannima ligunila lyake.

28 Nkuvahaulila anung'unuvake kuchidoni, “Madini langu la dihela vàninguuyihija. Alano apano pannima ligunila lyangu!” Pavapilikene anelo, mitima yao nkutenguka. Nkulolana akuno uvatetemela, nkuujana kuchidoni, “Chinu ntwani achino chatutendeledile Nnungu?”

29 Pavahwikile nchilambo cha ku Kanaani kwa Yakobo atatawao, vanang'o nkunnyaaulila lam-malele lavakojije uvachidoni,

30 “Nkulungwa wa chilambo achila átangola na hwetu kwa kukalipa, na kutwona hwetu kuva tuvapelelesi nchilambo chake.

31 Henga hwetu nkunnyaaulila kuva, hwetu ni tuvanu tuvakukulupika, na wala akee tuvapelelesi.

32 Hwetu nkunnyaaulila kuva, hwetu twavele tuvana kumi na mbili tùvá atata yumo, na kuva, nnung'unwetu ànihila na nnung'unwetu wa chihwangwa àvele kukaya, nchilambo cha ku Kanaani pamo na atata wetu.

33 Anepo ayula nkulungwa wa chilambo achila nkutuhaulila kuchidoni, ‘Uvila njo chinimbemala kuva muhiu mwenu ni mmanu mukulupika. Nneke apano munu yumo mmwenu, koka mwenu mupelekeje vilyo kwa alangavenu vavêle na indala.

34 Bahi pamumbeuya aneko mulangane na nnung'unwenu wa chihwangwa, na anepo njo panimbemala kuva mwenu mukee mmapelelesi ila ni mmanu mukulupika. Mukâtenda uchocho, nangu nguchininchimulile nnilungu nkulwenu, na muchimuluhusiwe kusuma na kusumisa nchilambo achino.’ ”

35 Pavachikuchula vilyo mmagunila lao, nkukangana pavawene kila munu vammuihijjè chihwitiki chake cha madini la dihela nnigunila lyake. Pavalawene anelo, vammalele pamo na atata wao nkuyopa.

36 Yakobo atata wao nkuvahaulila kuchidoni, “Mwenu mùngupakanywele vana vangu! Yusufu

akapali, na Simeoni akapali, na vino mùlembela muntwale na Benjamini. Anelo lammalele làngukoja chihi unene!”

³⁷ Anepo Lubeni nkunnyaaulila atatake kuchidoni, “Nikànauye na Benjamini, bahi vawalale anavangu vavili. Nneke Benjamini mmakono langu, nanangu nguchininchunge na kuuya nawe apano.”

³⁸ Henga atatake nkunnyang'ula kuchidoni, “Mwanangu nanga pambelangana na mwenu. Nkuluwe ànihila, nang'e weka njo aisalidîle. Na nangu vino nni nsele nguvêle na dihulisi. Na lakànkoka mambo mabaya mmwanda umuhwena, nguchinguhwe na lihindambi.”

43

Akuluvake Yusufu vâhwena ku Misili chalumo na Benjamini

¹ Bahi indala nkuhalija kuva ing'ali nchilambo cha ku Kanaani.

² Pavihidile avila vilyo vivanasumile ku Misili, Isilaeli, yani Yakobo nkuvahaulila vana vake kuchidoni, “Hweneng'ana kavila ku Misili mukasume vilyo vinji.”

³ Henga Yuda nkunnyaaulila atatake kuchidoni, “Ayula munu ánituhimya wachidoni, ‘Mukànaide na nnung'unwenu, nangu nanga pamumbengwona, wala kadiki.’

⁴ Wako ukàkubali nnung'unwetu kulongana na hwetu, bahi tuchituhwene tukasume vilyo.

⁵ Henga ukànannuhusu kulongana na hwetu, bahi hwetu nanga patumbehwena unasuma vilyo, kwa kuva ayula munu átuhaulidile kuva,

‘Mukànaide na nnung'unwenu, nangu nanga pamumbengwona, wala kadiki.’ ”

⁶ Isilaeli nkuuja kuchidoni, “Mwadachi mùngupelekejijije ibaniki kwa kunnyaaulila aneyo munu kuva mùvele na nnung'unwenu yunji?”

⁷ Nkunnyang'ula kuchidoni, “Ayula munu ànituujiha namene kwamba habali dyetu na alangavetu wachidoni, ‘Dachi, atata wenu àvechinkulama? Dachi, muniva na nnung'unwenu yunji?’ Na hwetu nkunnyang'ula kupapatana na chatuujiye. Hwetu túmbemala dachi kuva achiatuhaulile tuhwene na nnung'unwenu?”

⁸ Bahi Yuda nkunnyaaulila Isilaeli atatake kuchidoni, “Nnuhusu alongane na nangu uchinga tuuke uvino tuhwene tukasume vilyo ili hwetu na wako na vana vetu tunahwe na indala.

⁹ Nangu nguchinilivikile nimwene poni kwakuwe. Wako uchiungudai nangu. Na nikànammuihe umwone kwa meho lako, likosa anelyo liìve lyang'une maisha langu lammalele.

¹⁰ Kwikavele tukatima uvila, tukavele tupite myanda mivili vino.”

¹¹ Anepo Isilaeli atata wao nkuvahaulila kuchidoni, “Ikàva ni lasima liìve uchocho, bahi tendanga uvila, tayanga mmagunila lenu dinujo dya vitukutuku vyambone namene vya nchilambo chetu koka mumpелеkejije aneyo nkulu. Nnyakulile uchi kadiki na ubani kadiki na manemane na vitukutuku vinji vya kunung'ila na vilyo vya samani, malinga kungumanga na lozi.

¹² Uchocho, mpelekejije na madini lanji la dihela, myanda mivili ya àlalá matandi lavanammikidile mmagunila lenu, kwa kuva

lasima muuihe, panjika láuihiuwe kwa makosa.

¹³ Ntwalange na nnung'unwenu, muhwene kwa aneyo munu upehi.

¹⁴ Na Nnungu Avêle Na Dimongo Dyammalele* an'jalilange mwenu, aneyo munu ammikilange chididi uchinga anneke Simeoni na Benjamini uchinga vauye pamo na mwenu. Ikàva lasima nangu kuvakoha anavangu, bahi nanga chinu!"

¹⁵ Bahi nkuditwalanga adila dinudyo na àlálá madini la dihela chalumo na Benjamini, nkuhwena ku Misili. Pavahwikile, nkuhwena unalilanguja kwanga Yusufu.

¹⁶ Yusufu pammwene Benjamini alongènè navo, nkunnyaulila nkwímilila ing'ande yake kuchidoni, "Vapelekeje ava vanu kukaya kwangu, unsinje nnyama yumo na unkatapaje saana, kwa kuva ava vanu vàmbe kulya na nangu chakulya cha muhi."

¹⁷ Ayula nkwímilila nkutenda muchi chalaiji-jwe. Nkuvapelekeje avala vayeni kukaya kwanga Yusufu.

¹⁸ Avala vanu pavawene kuva vàpelekwejiye kukaya kwanga Yusufu, nkuyopa namene, nkuva uvatangola vene kwa vene kuchidoni, "Tùpelekejijwe akuno ing'anya ya àlálá madini la dihela lavanatuvikidile mmagunila letu patunaidile mwanda ntandi. Àtendile uchocho uchinga apate kutulambilila kuva tùivite madini la dihela, koka atukamule na kututenda kuva tuvatumwa vake na kutupakanyola punda vetu."

* **43:14** Apano pàlembwije "El-Shadai." Mana la El-Shadai lola chitabu cha Ntandiliko 17:1.

19 Bahi nkummwenela ayula nkwmilila wa ing'ande ya Yusufu nkulonjela nawe vavèlè pan-nango,

20 nkunnyaaulila kuchidoni, “Nkulu, mwanda ntandi hwetu twaniida apano unasuma vilyo.

21 Patuchiuya kukaya, nkuhwika pachinu pakulala, hwetu nkuhungulanga magunila letu, nkukangana namene patulakojije madini la dihela la kila munu lavèlè chihi uchila nnigunila lyake. Hambì tùnidiuiha dihela anedyo.

22 Na tuidile na dihela dinji dya kusumila vilyo, na nanga patummaite munu adivikile dihela dyetu mmagunila letu.”

23 Ayula nkwmilila nkuvahaulila kuchidoni, “Munave na lipamba, wala munayope. Muhiu, Nnungu wenu, Nnungu wa atata wenu, njo am-muihijje mwenu dihela mmagunila lenu. Nangu nanipwachela madini lenu la dihela.” Bahi nang'e nkuvapelekejija Simeoni, nnung'unwao.

24 Ayula nkwmilila nkuvapelekeja anevo vanu muing'ande yanga Yusufu, nkuveng'a medi la kukalava mmadodo lao, na kuvaliha punda vao.

25 Na vanang'o nkwandaa dinudyo dyao dya kumwing'a Yusufu, kwa kuva vānimala kuva vāmbekulya nawe chakulya cha muhi.

26 Yusufu pakamwele pakaya, vanang'o nkumpelekejija adila dinudyo divananyakwile, nkuhunama mpaka pahi.

27 Yusufu nkuvasalimila na kuvauja habali dyavo wachidoni, “Mwenu mūnguhaulidile habali dya nsele, atata wenu. Achidachi? Dachì, mwomi?”

²⁸ Vanang'o nkunyang'ula kuchidoni, “Ntumihi wako, atata wetu, mwomi, àvele chihi nkwiwuka.” Anepo nkuhunama muyo mwake.

²⁹ Yusufu palolite meho lake muyo nkumwona Benjamini, nnung'une, mwana wa anyokwe, nkuchidoni, “Dachi, ayu njo nnung'unwenu wachihwangwa umunanguhailidile habali dyake?” Anepo nkuchidoni, “Nnungu akujalile mwanangu!”

³⁰ Yusufu nkuuka pachinu anepo upehi, ing'anya pammwene nnung'une ntima wake wanimeta ing'anya ya kuntamwa namene. Yusufu nkuinjila kuchumba kwake nkutandilika kukuta.

³¹ Pamalidile ukuta, nkukalava medi kumeho, nkulikamya, nkuhuma, nkulaija chakulya.

³² Yusufu nkummikila paweka, na akuluvake navanang'o nkuvavikila paweka. Na Vamisili vanalile pamo na nang'e navanang'o nkuvavikila paweka, kwa kuva Vamisili vâona kuva, kulya chakulya pamo na Vaebhaniya nni najisi.

³³ Akuluvake Yusufu pavawene vapangwìjè kupapatana na vyaka vyao, kutandikila ntandi mpaka wa chihwangwa, nkulolana akuno uvakangana.

³⁴ Chakulya chítwaliwa pameza yanga Yusufu na kupelekejwa kwa akuluvake, henga Benjamini ápewije myanda nnyano kupunda achila chivapewije akuluvake. Bahi nkukumbila na kuhangalala pamo nanang'e.

44

Chikombe chionekana kwanga Benjamini

1 Bahi Yusufu nkunnaija ayula nkwímilila ing'ande kuchidoni, “Umbaja vilyo mmagunila la anevo vanu kupapatana na chivahulula kunyakula, koka uvike madini la dihela la kila munu pannima ligunila lyake,

2 na uvike na chikombe changu chikatapajîwe kwa madini la dihela, nnigunila lya ayula n'joko namene pamo na madini lake la dihela lachichi-asumile vilyo lyake.” Bahi ayula nkwímilila nku-tenda muchi chalaijijwe na Yusufu.

3 Uhiku pauchele, akuluvake Yusufu na nnung'une, nkulekelewa uchinga vahweneng'ane chalumo na punda vao.

4 Pavaukile chihi pamanga, kabla vakànambihwika kulehu, Yusufu nkunnaija nkwímilila wa ing'ande yake kuchidoni, “Vapapate avala vanu upehi! Pumbevakoja vauje uvila, 'Ing'anya ntwani mùtendile lahakalenge akuno mutendewijè lambone?

5 Ing'anya ntwani mùivite chikombe changa nkulu wangu chakumbilila na kulaujija? Chimutendile choo, chìnihakalanga.’ ”

6 Bahi ayula nkwímilila pavakojije nkuvahaulila malove anelo.

7 Henga vanang'o nkummuja kuchidoni, “Nkulu, mwadachi ùtangola malove malinga anelo? Hwetu tuvatumishi vako, tukáhulula kutenda chinu malinga anecho!

8 Madini àlálá la dihela latunalakojije mmagunila letu tùnìlauiha kuhaloka nchilambo cha ku Kanaani. Ìmbehululika dachi tuiwe madini la dihela au zahabu muing'ande ya nkulu wako?

9 Bahi chikombe anecho chikàonekana kwa

munu yumo muhwetu, bahi awalalwe, na hwetu tuvanji tuvammalele tuchituve tuvatumwa vako.”

¹⁰ Ayula nkwímilila nkuchidoni, “Sawa, ìve uchocho muchi chimuhawile. Munu woheyo ambekôjwa na chikombe anecho àmbekuwa ntumwa wangu, henga mwenu mmanji mukambekuwa na likosa.”

¹¹ Bahi kila munu nkupiyanya kusulupuha ligunila lyake pahi na kulihungula.

¹² Ayula nkwímilila nkukusumbulanga magunila lammalele. Átandilike ligunila lya nkulungwa wao, nkumalilila lya n'joko wao. Na anecho chikombe nkwonekana nnigunila lyanga Benjamini.

¹³ Bahi ing'anya ya anelyo, anevo vanu nku-papulanga dingwo dyavo kwa kuhinginika. Kila munu nkunnyakuha punda wake nsigo wake, nkuuyang'ana kumanga.

¹⁴ Yuda pamo na anung'unuvake nkuhwika kuing'ande yanga Yusufu, na Yusufu ávele chihi pakaya. Bahi vammalele nkulimatohija pahi kwa kulisulupuha namene muyo mwake.

¹⁵ Yusufu nkuvauja kuchidoni, “Ing'anya ntwani mùtendile uchocho? Dachì, mwenu mukámaite kuva munu malinga nangu anahulula kumala mambo kwa kulauja?”

¹⁶ Yuda nkunnyang'ula kuchidoni, “Tukuhaulile chamani nkulu? Tùmбетangola chamani kulanguja kuva tukávele na makosa? Nnungu àvenkutuasibu ing'anya ya makosa letu. Hambì hwetu tuvammalele nni tuvatumwa vako,

hwetu pamo na ayula akojîjwe na chikombe chako.”

¹⁷ Henga Yusufu nkuchidoni, “Nanga! Nangu nikambetenda uchocho! Ayula akojîjwe na chikombe changu njo ambekûva ntumwa wangu. Mweni mmanji mmammalele uyang'ana chihi kwa amani kwa atata wenu.”

Yuda ànnyuwa namene Yusufu anekelele Ben-jamini

¹⁸ Bahi Yuda nkunyenyelekela Yusufu, nkunnyaaulila kuchidoni, “Chonde nkulu wangu, wako ùvele na mamulaka muchi mwene Falao, na nangu nintumishi wako chihi. Chonde ngûyuwa unanguvisije, henga unguluhusu ngutangole kadiki muyo mwako.

¹⁹ Nkulu, wako wanituuja ikàva tùvele na atata au anung'unuvetu vanji.

²⁰ Hwetu nkukuyang'ula kuva tùvele na atata, na ànikongopala namene, na kuva, tùvele na nnung'unwetu yunji n'joko wammeleke atata wetu muusele wake. Na nkuluwe aneyo nnung'unwetu ànihila, na ayula wachihwangwa njo mwana aisalidîle nnitumbo lya anyokwe, na atata wetu ànantamwa namene.

²¹ Nkulu, wako ùnitulaija hwetu tuvatumishi vako twide na nnung'unwetu uchinga upate kumwona.

²² Na hwetu nkukuhaulila kuva, aneyo kijana nanga pahulula kulekana na atatake, kwa kuva akànneka chihi atatake, atata wetu achiahwe.

²³ Henga wako nkulu nkutuhaulila kuva, ‘Mukànaide na nnung'unwenu mukambengwona, wala kadiki.’

²⁴ Patuuite kukaya kwa atata wetu, ntumishi wako, hwetu nkunnyaaulila muchi chutulaijije.

²⁵ Na nang'e patuhaulidile kuva twide kavila akuno unasuma vilyo,

²⁶ hwetu nkunnyaaulila kuchidoni, 'Hwetu tukambehwena mpaka nnung'unwetu alongane na hwetu. Akànalongane na hwetu, ayula munu tukambemwona, wala kadiki.'

²⁷ Bahi atata wetu, ntumishi wako, nkutuhaulila kuchidoni, 'Mwenu mùnimala kuva n'jangu Laheli ánguvelekedile chihi vana vavili vachilume.

²⁸ Yumo ániyahika, na nangu nkwona kuva muhiu ànihalangwa vipande-vipande na nnyama wa kuyoha, kwa kuva nikánamwona kavila.

²⁹ Na mukàntwala na ayu, koka nkunkoja mambo mabaya mmwanda umuhwena, nguchinguhwe na lihindambi.'

³⁰ Bahi nkulu, nangu nikambehulula kuuya kwa atatangu, ntumishi wako, bila ayu kijana. Umi wa atata ùlisingila umi wa ayu kijana,

³¹ na pambekwona tukàlongene nawe, achi-ahwe! Na ikàva uchocho, hwetu tuvatumishi vako, ìmbekuva tùmmwalele atata wetu kwa lihindambi.

³² Pamo na anelo, nangu ngúlivikidile nimwene poni kwa atatangu ya kunchunga ayu kijana unguchidoni, 'Nikànauye nawe Benjamini kwakuwe, likosa anelyo lìive lyang'une maisha langu lam-malele!'

³³ Hambì nkulu, ngùyuwa nangu nintumishi wako, ngwisalile apano ngùùve ntumwa wako badala ya ayu kijana. Nneke ayu kijana auye kukaya pamo na akuluvake.

³⁴ Nangu nìmbehulula dachi kuuya kwa atatangu bila ayu kijana? Nangu nikambehulula kupililila kuyona ibaniki yambekanika atatangu.”

45

Yusufu àlitambuliha kwa akuluvake

¹ Anepo Yusufu nanga panahulwile kulikamulanga muyo mwa vatumishi vake vammalele vanavele pamo na nang'e, nkunonoha lidi wavahaulila vatumishi anevo kuchidoni, “Mmanu mmammalele humananga pawelu!” Pavahumanenge pawelu, nanga munu woheyo anapwawije nng'ande uhiku aula wachilitambuliha Yusufu kwa akuluvake.

² Yusufu nkunonoha lidi wakuta, na Vamisili vānimpilikana pachikuta. Na vanu va mwing'ande yanga Falao navanang'o vānipilikana habali anedyo.

³ Yusufu nkuvahaulila akuluvake kuchidoni, “Nangu njo Yusufu! Dachi, atatangu àvele chihi nkulama?” Henga akuluvake nkuhemwa namene kumwona Yusufu muyo mwavo, mpaka nanga pavanahulwile kuyang'ula.

⁴ Yusufu nkuvahaulila akuluvake kuchidoni, “Chonde, hengelekela pepi na nangu.” Pava-hengelekedile, nkuvahaulila kuchidoni, “Nangu njo nnung'unwenu Yusufu, umunansumisije kwa vanu vachihwena ku Misili!

⁵ Henga vino munayuvale na wala munalyambe kwa kungusumisa akuno. Nnangu njo angupelekejije ninnongolelange mwenu uchinga nguupohe umi wa vanu.

⁶ Achino nni chaka chihi chavili cha indala nchilambo, henga pàvele vyaka vinji nnyano viîda, vanu vakambetulula kulima wala kufuna.

⁷ Nnungu áningulongoleja akuno uchinga kwa namuna ikee ya kawaida ngupate kulapoha maisha lenu na maisha la vanu va n'ding'olo dyetu, na kuvatenda vanu vohe namene vanahwe na indala.

⁸ Bahi akee mwenu mungupelekejîje akuno, îla nni Nnungu. Nang'e njo angutendîle nangu kuva nkúhumya ding'ano kwanga Falao, nkúmilila wa ing'ande yake yammalele na ntawala wa chilambo chammalele cha Misili.

⁹ Bahi tendanga upehi muhwene kwa atatangu mukannyaulile kuva, 'Yusufu, mwanalo, àhaua kuchidoni, "Nnungu àngutendile kuva nkulu wa chilambo chammalele cha ku Misili. Hambî, unatime kwida kwang'une.

¹⁰ Paumbekwida akuno, wako chalumo na vana vako na adukulu vako na makuwa lako la dingandolo na dimbudi na ding'ombe na vyammalele vyuvenavyo, muchimuikale eneo îya Gosheni, pepi na nangu.

¹¹ Paumbekuva ku Gosheni, nangu nguchinikuchunge wako na vanu va nng'ande mwako chalumo na anyama vako uchinga munahwe na indala, kwa kuva pàvele vyaka vinji nnyano vya indala vivenkwîda.' "

¹² Yusufu nkuvahaulila akuluvake kuchidoni, "Mwenu mmene mùningwona kwa meho lenu na ata nnung'unwangu Benjamini nanang'e àningwona kwa meho lake kuva, nangu njo nimwene Yusufu ngulonjêla na mwenu.

¹³ Mùlembelawa mukannyaulile atatangu kwamba ukulu wammalele ungupewijje akuno

ku Misili, na kwamba kila chinu chimuchiwe. Bahi tendanga upehi muide na atatangu akuno.”

¹⁴ Bahi Yusufu nkunkumbatila Benjamini nnung'une, nkukuta. Benjamini nanang'e nkukuta, akuno vakumbatilènè na nkuluwe.

¹⁵ Yusufu panavenkukuta, nkuvakumbatila akuluvake na kuvabusu. Anepo njo akuluvake pavahulwile kutangola nawe.

Falao ànkumbula Yakobo, yani Isilaeli aide ku Misili

¹⁶ Bahi anedyo habali padihwikile kuing'ande yanga Falao, kuva akuluvake Yusufu vānikamola, Falao pamo na maafisa vake nkuhangalala namènè.

¹⁷ Bahi Falao nkunnyaulila Yusufu kuchidoni, “Vahaulile akuluvako vavanyakuje punda misigo yavo, vauye nchilambo cha ku Kanaani,

¹⁸ vaide na atatawao na alangavao vammalele apano. Nangu nguchiniveng'e eneo lyambone namene lya chilambo achino cha Misili, na aneko vachivahangalalile vilyo vyammalele vyambone namene vya chilambo achino.

¹⁹ Uchocho, pavambeuka vahaulile vanyakule na mikokoteni ya kuutangwa uchinga vakavapakile vana vao na ajavao na atatawao, koka vaide navo apano.

²⁰ Vahaulile vanalipwalele kudileka dimali dyavo ukoko, kwa kuva, eneo lyambone kupunda lammalele nchilambo cha Misili limbekuva lyavo.”

²¹ Bahi vana vanga Isilaeli nkutenda muchi chivalaijijwe. Yusufu nkuveng'a mikokoteni kupapatana na chalaijije Falao, na nkuveng'a na chakulya cha nndila.

²² Kila munu nkumwing'a dinguwu dyahambi, henga Benjamini nkumwing'a vipande myatatu vya madini la dihela na dinguwu nnyano.

²³ Na dimali dyanahumije Yusufu kumwing'a atatake nni adino, punda kumi vananyakwile vitukutuku vyambone vya ku Misili, na punda kumi makolo vananyakwile ngano na mikate na vyakulya vinji vya mmwanda wa kuida ku Misili.

²⁴ Bahi Yusufu nkulailana na akuluvake. Na pavachiuka nkuvaduma wachidoni, “Munapwatane nndila!”

²⁵ Bahi nkuukananga pa Misili, nkuuya kukaya kwa atatawao Yakobo, nchilambo cha ku Kanaani.

²⁶ Nkunnyaulila atatawao kuchidoni, “Yusufu mwomi! Nang'e njo ntawala wa chilambo chammalele cha ku Misili!” Anepo atatawao nkuhemwa, kwa kuva nanga panalakulupidile malove lavo.

²⁷ Henga pavansimulidile lammalele lavalaijijwe na Yusufu, na payonite mikokoteni yam-pelekejijije Yusufu kwajili ya kunnyakula, ntima wake nkuhangalala namene.

²⁸ Bahi Isilaeli nkuhaua kuchidoni, “Vino nankulupilanga! Muhiu mwanangu Yusufu mwomi! Nimbewena nikamwone kabla nikànambikuhwa.”

46

Yakobo, yani Isilaeli àhwena ku Misili

¹ Bahi Isilaeli nkutandilika mwanda akuno anyakwilè dimali dyake dyammalele. Pahwikile

ku Beli-Sheba, nkunhumija sadaka Nnungu wa Isaka, atatake.

² Chilo uchila, Nnungu nkulonjela na Isilaeli muindoto, nkuchema wachidoni, “Yakobo! Yakobo!” Yakobo nkuyambukila, “Nangu apano!”

³ Nnungu nkunnyautila kuchidoni, “Nangu ni Nnungu, Nnungu wa atatako. Unayope kuhwena ku Misili. Paumbekuva aneko, nangu nimbavatenda vanu va nnukolo lwako kuva chilambo chikulungwa.

⁴ Nangu nimwene nguchinguhwene pamo na wako aneko ku Misili, na kukuuiha akuno. Na paumbehila, mwanalo Yusufu ambekuva upopo na nkono wake njo umbekuhunika meho lako.”

⁵ Bahi Yakobo nkuuka ku Beli-Sheba. Vana vake nkunnyakula atatawao na vana vao na ajavao mmikokoteni yanahumije Falao uchinga vakananyakule Yakobo.

⁶ Uchocho, vavanyakulenge anyama vao na dimali dyammalele divanapete nchilambo cha ku Kanaani, nkuhweneng'ana ku Misili, Yakobo chalumo na vanu vammalele va nnukolo lwake,

⁷ vana vake na adukulu vake, vammalele nkuhwenena navo ku Misili.

⁸ Alano njo malina la vanu va nnukolo lwanga Isilaeli, yani Yakobo vanapite ku Misili pamo nanang'e.

Lubeni, mwanawe ntandi kuvelekwa wachilume,

⁹ pamo na vana vake vachilume, yani Hanoki na Palu na Heziloni nawi Kalimi.

¹⁰ Simeoni pamo na vana vake vachilume, yani Yemueli na Yamini na Ohadi na Yakini na

Sohali na Shauli, anavelekwejiye na mmahe Nkanaani.

¹¹ Lawi pamo na vana vake vachilume, yani Gelishoni na Kohasi na Melali.

¹² Yuda pamo na vana vake vachilume, yani Eli na Onani na Shela na Pelesi na Zela. (Henga Eli na Onani váhilidile kuchilambo cha ku Kanaani). Na vana vanga Pelesi nni Heziloni na Hamuli.

¹³ Isakali pamo na vana vake vachilume, yani Tola na Puva na Yashubu na Shimiloni.

¹⁴ Zabuloni pamo na vana vake vachilume, yani Seledi na Eloni na Yaleli.

¹⁵ Anevo njo vana vachilume vanga Leya vanammelekedile Yakobo aneko ku Padani-Alamu, pamo na Dina mwali wake. Na jumula ya vana vake vachilume na vachikongwe na adukuluvake vávele salasini na tatu.

¹⁶ Gadi pamo na vana vake vachilume, yani Sefoni na Hagi na Shuni na Eziboni na Eli na Alodi na Aleli.

¹⁷ Asheli pamo na vana vake vachilume, yani Imna na Ishiva na Ishivi na Beliya na Sela, nnumbwao. Na vana vanga Beliya nni Hebeli na Malukieli.

¹⁸ Anevo njo vana na adukuluvake Zilipa, vana vanammelekedile Yakobo. Zilipa ávele ntumishi wanga Leya wananhumije Labani kumwing'a Leya, mwali wake. Na jumula ya anevo vanu ívele kumi na sita.

¹⁹ Na vana vanga Laheli vachilume, n'jawe Yakobo nni Yusufu na Benjamini.

²⁰ Na vana vanga Yusufu vachilume vanavelek-

wejiye aneko ku Misili nni, Manase na Efulaimu. Anevo vana, Yusufu ávaveleke na mmahe yumo uvanchema Asenasi mwali wanga Potifela, anavele kuhani wa imanga ya Oni.

²¹ Benjamini pamo na vana vake vachilume, yani Bela na Bekeli na Ashibeli na Gela na Naamani na Ehi na Loshi na Mupimu na Hupimu na Alidi.

²² Anevo vanu kumi na nne nni vana na adukuluvake Yakobo vammelekedile Laheli, n'jawe.

²³ Dani pamo na mwanawe wachilume uvanchema Hushimu.

²⁴ Nafutali pamo na vana vake vachilume, yani Yaseli na Guni na Yeseli na Shilemu.

²⁵ Anevo vanu saba ni vana vake na adukuluvake Yakobo vammelekedile Biliha, ntumishi wananhumije Labani kumwing'a Laheli, mwali wake.

²⁶ Jumula ya vana na adukuluvake Yakobo vanapite navo ku Misili, bila kuvavangila amahe va anavake, yavele vanu sitini na sita.

²⁷ Na aneko ku Misili Yusufu ávaveleke vana vavili. Bahi pamo na vana vavili vavaveleke Yusufu aneko ku Misili, jumula ya vanu va nnukolo lwanga Yakobo vanainjidile nchilambo cha Misili vávele vanu sabini.

Yakobo áhwika ku Misili

²⁸ Bahi Yakobo nkuntuma Yuda ahwene kwanga Yusufu uchinga akannyuwe vakojane aneko ku Gosheni. Pavahwikile kueneo lya ku Gosheni,

29 Yusufu nkukwela munkokoteni wake uutângwa na falasi, nkuhwena unampwechela Isilaeli atatake, aneko ku Gosheni. Pammwikidile atatake, nkunkumbatila, nkukuta kwa uhiku nnehu.

30 Isilaeli nkunnyaaulila Yusufu kuchidoni, “Ata kunguhwa vino, wala nanga chinu kwa kuva ñnikwona na kumala kuva umwomi!”

31 Yusufu nkuvahaulila akuluvake na vanu vammalele va nng'ande mwa atatake kuchidoni, “Nangu ngùhwena unannyaaulila Falao kuchidoni, ‘Akuluvangu na vanu va nng'ande mwa atatangu vanavele nchilambo cha ku Kanaani vangingidila.

32 Vanu anevo nni vachunga, na vâidile na angandolo vao na ambudi vao na dimali dyavo dyammalele.’

33 Bahi nfalume pambenchemanga na kummu-janga kuva, ‘Mwenu mùkola madengo ntwani?’

34 mwenu nnyang'ule kuva, ‘Nkulu, hwetu tuvatumishi vako, hwetu nni tuvachunga kutandikila ujoko wetu mpaka nelo, kwa kuva njo chivanavele anakuluvetu.’ Tangola uchocho uchinga Falao annuhusu mwenu kuikala eneo lya ku Gosheni.” Yusufu átangwele uchocho ing'anya munu woheyo achûnga anyama, Vamisili vâmmalangila kuva najisi.”

47

Yakobo àm'baliki Falao

1 Bahi Yusufu nkuhwena kwanga Falao, nkunnyaaulila kuchidoni, “Atatangu na akuluvangu chalumo na angandolo na ambudi na ang'ombe na dimali dyao dyammalele vânikamola kuhaloka

chilambo cha ku Kanaani. Na vino vavele ku Gosheni.”

² Na Yusufu ávatandwele akuluvake nnyano, nkuvavika muyo mwanga Falao.

³ Falao nkuvauja kuchidoni, “Mwenu mùkola madengo ntwani?” Vanang’o nkunnyang’ula kuchidoni, “Nkulu, hwetu tuvatumishi vako nni tuvachunga, kwa kuva njo chivanavele anakuluvetu.”

⁴ Anepo nkunnyaaulila Falao kuchidoni, “Hwetu tuvatumishi vako tùniida uchinga tuikale kwa uhiku kadiki nchilambo achino kwa kuva, indala ni ing’ali namene aneko ku Kanaani, na wala nanga wahi wa kuvaliha anyama vetu. Hambi nkulu, tùnakuyuwa hwetu tuvatumishi vako utuluhusu kuikala eneo lya ku Gosheni.”

⁵ Falao nkunnyaaulila Yusufu kuchidoni, “Atatako na akuluvako vâkwidilidile wako.

⁶ Wako tandola chihi eneo lyohelyo nchilambo achino cha Misili uchinga vaikale. Mwing’e atatako na akuluvako eneo lya Gosheni, eneo lyambone kupunda maeneo lammalele apano pa Misili. Na ikàva ùnivamala vanu vamaîte kuvachunga saana anyama nnikuwa lyao, bahi vatandole vavachunge anyama vangu.”

⁷ Anepo Yusufu nkuhaloka na Yakobo atatake, nkumwimija muyo mwanga Falao, na Yakobo nkum’baliki Falao.

⁸ Falao nkummuja Yakobo kuchidoni, “Ùvele na changa cha vyaka vingapi?”

⁹ Yakobo nkunnyang’ula kuchidoni, “Changa chingujaliwije mmwanda wangu wakupita pachilambo nni vyaka myamoja salasini. Vyaka anevyo vîjukile kuva vyaka kadiki namene,

na nni vyaka viumbêle ibaniki, tena vyaka anevyo vikànambihwikila isabu ya vyaka vya anakuluvangu vanaikele pachilambo muchi vakúpita.”

¹⁰ Anepo Yakobo nkum'baliki Falao, nkuuka.

¹¹ Bahi Yusufu nkumwing'a atatake na akuluvake eneo lya ku Lamesesi, eneo lyambone namene nchilambo cha Misili uchinga vaikale anepo, na vanang'o nkulitwala eneo anelyo malinga chalaijije Falao.

¹² Na Yusufu nkuva waveng'a chakulya atatake na akuluvake chalumo na vanu va nng'ande mwa atatake kupapatana na isabu ya vana vao.

Kwimilila kwanga Yusufu

¹³ Bahi mmahiku anelo vilyo vínihova mwalehu nchilambo chammalele. Indala yavele ing'ali namene mpaka vanu vammalele va ku Misili na ku Kanaani kuyanda namene.

¹⁴ Bahi Yusufu nkukunganya dihela dyammalele dya nchilambo cha ku Misili na dya nchilambo cha ku Kanaani dinapatikene kuhaloka kwa vanu vachisuma ngano kwa Falao. Yusufu nkudipelekeja dihela anedyo muing'ande yanga Falao.

¹⁵ Vanu vammalele va chilambo cha ku Misili na chilambo cha ku Kanaani pavamalidile kuditumila dihela dyavo dyammalele, Vamisili vammalele nkummwenela Yusufu nkunnyaulila kuchidoni, “Tumeyele vilyo! Mwadachi tuhwe muyo mwako? Lola, vino dihela dyetu dyammalele dínimalilika!”

¹⁶ Yusufu nkuvahaulila kuchidoni, “Ikàva dihela dyenu òinimalilika, bahi ning'e anyama venu koka nanani nimwing'ange vilyo!”

¹⁷ Bahi anevo vanu nkumpelekejija Yusufu anyama vao, yani falasi na ang'ombe na angandolo na ambudi na punda, na Yusufu nkuveng'a anevo vanu vilyo. Mmwaka anowo wammalele Yusufu nkuva waveng'a vanu vilyo kwa kubadilana na anyama vao vammalele.

¹⁸ Mwaka upapête nkumwidila kavila Yusufu nkunnyaaulila kuchidoni, “Nkulu, muhiu dihela dyetu dyammalele òinimalilika na anyama vetu vâjukile kuva mali yako. Hambî nkulu, hwetu tuvatumishi vako tukâvele na chinu chohecho chakukwing'a, îsalidile chihi miili yetu na mawelu letu bahi.

¹⁹ Mwadachi tuhwe muyo mwako na mawelu letu laondongeke? Tusume hwetu pamo na mawelu letu kwa vilyo uchinga tùùve tuvatumwa tùva Falao. Twing'e vilyo uchinga tunahwe, na utwing'e na dimbeyu kwajili ya mawelu letu.”

²⁰ Bahi Yusufu nkuchisuma chilambo chammalele cha Misili uchinga chiùve mali yanga Falao. Kila Mmisili nkusumisa mawelu lake, kwa kuva indala îvele ing'ali namene. Chilambo chammalele nkuva mali yanga Falao,

²¹ na Yusufu nkuvatenda vanu kuva vatumwa, kutandikila mpata umo wa chilambo cha Misili mpaka mpata unji.

²² Eneo lyakanasumile Yusufu nni alila livachikala makuhani. Anevo makuhani nanga pavanasumisije mawelu lavo kwa kuva vâpata vilyo kuhaloka kwanga Falao.

23 Bahi Yusufu nkuvahaulila vanu kuchidoni, “Lola, nangu ñninsumanga mwenu mmammalele pamo na mawelu lenu kuva mali yanga Falao. Bahi nangu nguchinimwing'ange dimbeyu uchinga mupande mmawelu lenu.

24 Henga pamumbefuna, mwing'ange Falao asilimiya ishilini ya mafuno, na asilimiya samanini dimbeisalîla, anedyo ðimbekuwa mpandani na chakulya chenu na cha vanu va n'ding'ande dyenu na cha vana venu.”

25 Vanang'o nkunyang'ula kuchidoni, “Nkulu, wako ùniupoha umi wetu! Na kwa kuva ùnitulanguja uwambone wako, hwetu tùmbekuwa tuyatumwa tùvá Falao.”

26 Bahi kwa namuna aneyo njo Yusufu chanavikile sheliya itumîka mpaka nelu nchilambo cha ku Misili kuva, kila munu àlembelewa ahumye asilimiya ishilini ya mafuno lake kwa nfalume. Chilambo cha makuhani weka njo chikanasumwije na kujuhwa kuva mali yanga Falao.

Malaijo langa Yakobo kwamba kuhwa kwake

27 Vaisilaeli váikele eneo lya ku Gosheni nchilambo cha ku Misili. Na pavanavele aneko, nku-pata dimali dyohe na vânívelekana namene na kuyenjejeka namene.

28 Yakobo nkuikala nchilambo cha ku Misili kwa uhiku wa vyaka kumi na saba, mpaka pahwikihije vyaka myamoja alubaini na saba.

29 Uhiku wa kuhwa kwake paunavele pepi, Yakobo* nkunchema Yusufu mwanawe

* 47:29 Apano pâlembwije Isilaeli, kwamba lina linji lyanga Yakobo.

nkunnyaaulila kuchidoni, “Hambi, ikàva wako ùnikatapaliwa na nangu, bahi nguahidi kwa kutaya nkono wako munnyonga wangu kuva, uchiungutendele uwambone na uchiukulupike. Unangusike akuno ku Misili,

³⁰ ila panimbehila na kuhwena unaikala pamo na anakuluvangu vahidile tangu, ungutwale apano pa Misili koka ukangusike munsati wavo.” Yusufu nkuchidoni, “Nguchingutende muchi chunguhaulidile.”

³¹ Yakobo nkunnyaaulila kuchidoni, “Ngwapilile!” Yusufu nkumwapilila. Bahi Isilaeli, yani Yakobo nkutepehija muti wake mpata wa kumuti wa chinanda chake, nkumwabudu Nnungu.

48

Yakobo àm'baliki Efulaimu na Manase

¹ Bahi bada ya mambo anelo Yusufu nkupilikana kuva atatake ànauula. Yusufu nkuvatwala vana vake vavili, yani Manase na Efulaimu, nkulanganavo kwa atatake.

² Yakobo papilikene kuva Yusufu mwanawe àniida unannola, nkulikamya kutakatuka, nkuikala nchinanda.

³ Yakobo nkunnyaaulila Yusufu kuchidoni, “Nnungu Avêle Na Dimongo Dyammalele* áninguhumila pannavele akula ku Luzu, nchilambo cha ku Kanaani, nkungubaliki.

⁴ Nkunguhaulila kuchidoni, ‘Nimbekutenda ùùve na vanu vohe nnukolo lwako na kuyenjejeka.

* **48:3** Apano pàlembwije “El-Shadai.” Mana la El-Shadai lola chitabu cha Ntandiliko 17:1.

Nimbekutenda wako kuva nnyakala wa ding'olo ding'ulu dya vanu. Na chilambo achino nìmbeveng'a vanu va nnukolo lwako vyaka na vyaka.

⁵ Na vana vako vavili vuvapete apano pa Misili kabla nikàambikamola vàmbevalangiwa kuva vangu. Efulaimu na Manase vàmbekuva vana vangu malinga chavele Lubeni na Simeoni.

⁶ Henga vana umbevapâta lukoto anevo njo vambekûva vako umwene, henga mapala lavo làmbahalokana na Efulaimu nawi Manase.

⁷ Ngwàmwile kutenda uchocho ing'anya ya àlálá lananhumidile anyoko, Laheli. Panichiuya kuhaloka ku Padani, Laheli ánihila nchilambo cha ku Kanaani, patunavele pepi kuhwika ku Efulata, yani ku Beselehemu nkungulekela uchiva. Bahi nangu nkunsika upala, nnyenje indila ihwêna ku Efulata.' ”

⁸ Isilaeli, yani Yakobo pavawene vana vanga Yusufu, nkummuja Yusufu kuchidoni, “Ava vana vannani?”

⁹ Yusufu nkunyang'ula kuchidoni, “Ava ni vana vangu vangujalidîle Nnungu kuvapata nguvèlè akuno ku Misili.” Isilaeli nkuchidoni, “Chonde ngùyuwa uvahengeleje pepi uchinga ngupate kuvabaliki.”

¹⁰ Na meho langa Isilaeli lakáchilola saana ing'anya ya kukongopala. Bahi Yusufu nkuvahengeleja vana vake pepi na atatake, Isilaeli nkuvabusu na kuvakumbatila.

¹¹ Anepo Isilaeli nkunnyaulila Yusufu kuchidoni, “Nangu nikáchilolela ukwona kumeho kwako kavila, henga Nnungu àningujalila kuvona

na vana vako!”

¹² Bahi Yusufu nkuvausa vana vake mmalundi la atatake, nkuhunama mpaka pahi.

¹³ Yusufu nkuvakamula avala vana vake vavili. Efulaimu ánkamwile kwa nkono wake wa kunkono nkunnodya mpata wa kunchinda wa nkono wa atatake, na Manase ánkamwile kwa nkono wake wa kunchinda nkunnodya mpata wa kunkono wa nkono wa atatake, nkuvahengeleja kwa anakulwao.

¹⁴ Henga Isilaeli nkulatindanya makono lake, nkono wake wa kunkono nkuuvika mmuti wanga Efulaimu, ikànavá ávele n'joko, na nkono wake wa kunchinda nkuuvika mmuti wanga Manase, anavele ntandi kuvelekwa.

¹⁵ Bahi Isilaeli nkum'baliki Yusufu wachidoni, “Nnungu uvanantumikidile anakuluvangu, Iblahimu na Isaka mmaisha lavo kwa ikulupiki yavo yammalele, Nnungu anguchungîle mmaisha langu mpaka nelo,

¹⁶ N'jumbe† ayula angupohîje mmambo mabaya lammalele,

avabalikì avano vanemba!

Vana avano vâàve ukumbuso wa lina lyangu, na malina la anakuluvangu, Iblahimu na Isaka, na vahaliye kuyenjejeka namene pachilambo.”

¹⁷ Yusufu pawene kuva atatake àuvikile nkono wake wa kunkono mmuti wanga Efulaimu, nanga panakatapaliwije. Bahi nang'e nkuukamula nkono wa atatake uchinga auuse mmuti mwa Efulaimu na kuuvika mmuti mwanga Manase.

† **48:16** Apano kwa Chieblaniya vâlembile “malaika,” na lilove lyene limwamba Nnungu mwene. Na lilove malaika livele na mana la n'jumbe.

18 Yusufu nkunnyaaulila atatake kuchidoni, “Akee uchocho atata! Ayuno njo ntandi kuvelekwa. Uvike nkono wako wa kunkono mmuti mwake.”

19 Henga atatake nkuhita wachidoni, “Nnimala mwanangu, ñnimala. Manase àmbekuva nkulu, na vanu va nnukolo lwake vàmbe kuva chilambo chikulungwa. Pamo na anelo, nnung'une àmbekuva nkulu kumpunda nang'e, na vanu va nnukolo lwake vàmbe kuva vilambo vyohe.”

20 Bahi liduva anelyo Yakobo nkuvabaliki wachidoni,
 “Vaisilaeli vàmbelatumila malina lenu kwa kuvabaliki vanu,
 uvachidoni, 'Nnungu akubaliki muchi
 chanam'balikite Efulaimu na Manase!’”

Bahi uvila njo Yakobo chanantendile Efulaimu kuva nkulu kumpunda Manase nkuluwe.

21 Bahi Isilaeli nkunnyaaulila Yusufu kuchidoni, “Nangu ngùvele pepi kuhwa, henga Nnungu achiave pamo na mwenu na achiammuihange nchilambo cha anakuluvenu.

22 Pamo na anelo, eneo fulani lya kumachinga linivapakanywele Vaamoli kwa upanga na upinde wangu, ñikwing'ile wako, na akee akuluvako.”

49

Yakobo àvabaliki vana vake

1 Bahi Yakobo nkuvachema vana vake nkuvahaulila kuchidoni, “Idang'ana apano ninnyaaulilange mambo lambenkejanga mmaduva laïda.

² “Idang'ana mupilikanile, mwenu mmana mma Yakobo,
mungupilikanile nangu Isilaeli atata wenu.

³ Wako Lubeni mwanangu ntandi kuvelekwa,
mwana wa ujana wangu, na chihepo cha ujana wangu.

Wako ùnivapunda anung'unuvako kwa ukulu na dimongo.

⁴ Henga ùvele muchi medi lakádivilika la livambwe.
Wako nanga paumbekuva kavila mwanangu ntandi,
kwa kuva, úlele na n'jangu ntumwa, nkuutaya najisi ulombi wangu.

⁵ Simeoni na Lawi ni munu na nnung'une,
vanang'o vatumila vikomanilo vyao kuvalagiha vanu chikalalihi,

⁶ henga nangu nanga panimbekumila njama dyao dibaya.

Nangu nanga panimbekumila makojano lao,
kwa kuva, kwa kuvisa kwavo vávawalele vanu,
na kwa kutamwa kwavo vene váchekete minanga ya ang'ombe.

⁷ Ivisi yavo ilaniwe, kwa kuva nni ing'ali namene,
na gasabu yavo nni ya chikalalihi.

Nnungu avamwadilihanye vanu va ding'olo dyavo muvanu va ding'olo dyangu dinji.

Na avamwadilihanye nchilambo cha Isilaeli.

⁸ Wako Yuda* chalumo na vanu va nnukolo lwako,
vanu va n'ding'olo dya anung'unuvako
vàmennombolelanga.

Vanu va n'ding'olo dya anung'unuvako
vàmbenhunamila mwenu,
kwa kuva, mùmbevalema amongo venu.

⁹ Yuda mwanangu, wako na vanu va nnukolo
lwako mùvele muchi uhimba,
amalidîle kuntang'una nnyama wammwalele.
Uhimba aneyo àhwena unalinyoloja na kulala,
na nanga munu alînga kuntakatuha.

¹⁰ Isimbo ya chifalume nanga paimbeuka kwa
vanu va nnukolo lwanga Yuda,
wala isimbo ya utawala nanga paimbeuka
mmakono† lavo,
mpaka pambeida ayula mwene isimbo,
uvambempilikana vanu va vilambo.

¹¹ Vanu va nnukolo lwako vàmbebalikiwa namene.
Kupapatana na anelyo, vanu anevo
vàmbevahungangila punda vao mmizabibu
yambone namene.

Vàmbechapa dinguwu dyavo n'divayi,
na majoho lavo n'divayi dyanahuvi.

¹² Meho lavo làmbekunduvala ing'anya ya divayi
kuva dyohe namene,
na meno lavo làmbeswelela ing'anya ya mavele
kuva lohe namene.

* **49:8** Lidi lya lina Yuda, lîpilikanika muchi lilove lya Chieblaniya livêle na mana ya “kulombolela.” † **49:10** Kwa Chieblaniya apano pâlembwije “isimbo ya utawala nanga paimbeuka mmadodo langa Yuda,” yani utawala ùmbekuwa chihi wa vanu va nnukolo lwanga Yuda.

13 Zabuloni, vanu va nnukolo lwako vàmbeikala nnyenje bahali,
na pwani yavo ìmbekuva pachinu pakuyamija dingalava.

Na chilambo chavo chìmbedambaluka mpaka ku Sidoni.

14 Isakali, vanu va nnukolo lwako vàmbeukuva muchi punda avêle na dimongo,
alilâja ching'ati misigo yake.

15 Kwa kuva, vàmbepona pachinu pao pakuikala kuva pambone namene,
na vàmbechona chilambo chao kuva chìnikipapala namene.

Bahi vàmbeitepya myongo yavo uchinga vanyakule misigo iidôpa namene,
na kukolokohwa kukola madengo lakamajânga namene.

16 Dani, ikànava lukolo lwako lujoko, henga vakulu vake vàmbevatawala vanu vao,
muchi vakulu va ding'olo dinji dya Isilaeli chivavatawala vanu vao.

17 Vanu va nnukolo lwako vàmbeukuva muchi nnyongo nndila,
nnyongo avêle na sumu nnyenje indila,
alûma vikotwa vya falasi,
na munu ankwedîle nkumotoka luwali.

18 Yahwe, nangu ngùlindilila ungupohe kuhaloka kwa amongo vangu!

19 Gadi, vanu va nnukolo lwako vàmbehavilwa na vakûpakanyola,
henga vanang'o vàmbevapapatilila anevo vanu kwa nnyuma na kuvahavila.

20 Chilambo cha Asheli chìmbelumya vilyo vyam-bone namene,
na vilyo anevyo vimbefala kumwing'a nfalume.

21 Nafutali, vanu va nnukolo lwako vâvele muchi umbavala avêle hulu,
avavelêka vana vakatapêle namene.‡

22 Yusufu âvele muchi nzabibu ûpa vihepo pepi na chimbwimbwi,
na dinavi dyake dinakulumuka mpaka kuhulula kuhavila na kuyomboka lingongo.

23 Amongo vake, vatalamu va kuyela myumba, vânantunduwilila namene,
nkunnyelangila myumba na kunhavila kwa ukatili.

24 Henga upinde wake únihwinga,
na makono lake nkutaywa dimongo,
kwa kuhululihwa na Nnungu wa Yakobo, Nnungu Avêle Na Dimongo Dyammalele,
Nnungu avêle muchi Nchunga, na Mwamba\$ wa Isilaeli.

25 Nnungu wa atatako achiakuyangate,
Nnungu Avêle Na Dimongo Dyammalele** achi-akubaliki,
uchinga upate balaka dya kuhaloka muha kuli-hunde
na balaka dya medi la vimbwimbwi vivêle pahi,

‡ 49:21 Malove la apano lakávele mwandu. Ìnahululika kuva làvele na mana la “Àhumya malove lakatapâla.” § 49:24 Kuhaula kuva “mwamba wa Isilaeli,” ìnahululika kuva na mana ya Nnungu nni nlinzi wa Isilaeli au Nnungu nni wa kulisingila. ** 49:25 Apano pâlembwije “El-Shadai.” Mana la El-Shadai lola chitabu cha Ntandiliko 17:1.

na balaka dya kuvelekana kwa vanu na anyama.

²⁶ Balaka dyang'une atatako nni ding'ulu namene kupunda adila dihalôka mmachinga la kala.^{††}

Na balaka anedyo dinnyidilile Yusufu, kwa kuva, nang'e njo nkulu wa akuluvake na nnung'une.

²⁷ Benjamini, vanu va nnukolo lwako vâvele muchi lihotha ayôtha namene, ulyamba âvalya anyama vavalumbête, na lyulo âyavanya vitukutuku vyake vyavitwete litwala.”

²⁸ Anelo njo matawa kumi na mbili la Isilaeli. Na anelo njo malove lanatangwele atatawao pachim'baliki kila mwana kupapatana na namuna chachilembelewa.

Kuhwa kwanga Yakobo

²⁹ Bahi Isilaeli nkuvalaija vana vake wachidoni, “Nangu ngûvele pepi na kuhwa na kuhwena unaikala na anyakala vangu vahidîle kala. Nikâhwa, ngusike pachinu pavasikwije anakuluvangu, nni-panga livêle mmwelu mwa Efuloni Mhiti,

³⁰ aneko ku Makipela, pepi na ku Mamle, nchilambo cha ku Kanaani. Iblahimu ásumile lipanga na welu anewo kuhaloka kwa Efuloni, Mhiti, uchinga pààve pachinu pake pakusikila.

³¹ Aneko njo kwasikwije Iblahimu na Sala n'jawe, na njo kwasikwije Isaka na Labeka n'jawe, na njo kuninsikile Leya.

^{††} **49:26** Apano âvele na mana kuva, balaka dya Yusufu dimbekuva ding'ulu kupunda balaka dya akuluvake na nnung'une.

³² Welu anewo pamo na lipanga livêle mmwelu anewo, vísumwije kwa Vahiti.”

³³ Yakobo pamalidile kuveng'a vana vake malaijo, nkuuiha madodo lake nchinanda, nkuhila. Nkuhwena unaikala pamo na anyakala vake vahidîle kala.

50

¹ Bahi Yusufu nkunkumbatila atatake akuno wakuta na kum'busu.

² Anepo Yusufu nkuvalaija vatumishi vake vanga, vampake ntela Isilaeli atatake uchinga anakandike, navanang'o nkutenda uchocho.

³ Anevo vaganga vátumidile maduva alubaini kukola madengo anelo, kwa kuva njo maduva lachilembelewa. Na Vamisili navanang'o nkunkutangila Yakobo kwa maduva sabini.

⁴ Palamalilike maduva la kunkutangila, Yusufu nkuvahaulila vashauli vanga Falao kuchidoni, “Ikàva mwenu mùnikatapaliwa na nangu, chonde ngùyuwa mulonjele na Falao kwajili yangu kuva,

⁵ atatangu áningwapisa wachidoni, ‘Nangu ngùvele pepi na kuhwa. Ùlembelewa ukangusike munsati unguvedile kwajili yangu nchilambo cha ku Kanaani.’ Hambì ngùyuwa anguluhusu nguhwene nikansike atatangu, koka nguuye.”

⁶ Falao nkunyang'ula kuchidoni, “Hwena ukansike atatako malinga chakuapisije.”

⁷ Bahi Yusufu nkuuka, nkuhwena unansika atatake akuno apapatènè na maafisa vohe vanga Falao na vashauli va lukumbi lwanga Falao, pamo na vashauli vammalele va nchilambo cha ku Misili.

⁸ Uchocho, Yusufu álongene na vanu vammalele va nng'ande mwake na akuluvake vammalele na nnung'une na vanu vammalele va nng'ande mwa Yakobo atatake. Mueneo lya ku Gosheni váisalidile chihi anavao pamo na angandolo na ambudi na ang'ombe vao bahi.

⁹ Uchocho, álongene na vakúkwela falasi na mikokoteni iutângwa na falasi, nkuva likuwa likulungwa namene.

¹⁰ Pavahwikile paluungo lwanga Atadi luvahulila ngano, luvêle mpata wa mashaliki wa muto wa Yoludani, nkulikutangila kwa uchungu namene, na Yusufu nkunnalila atatake matanga kwa uhiku wa maduwa saba.

¹¹ Vakanaani, yani venedi va chilambo anecho, pavalawene maomboleso latendewîje paluungo luvahulila ngano lwanga Atadi, nkuchidoni, “Maomboleso ala la Vamisili ni makulungwa namene!” Bahi pachinu anepo pavêle ng'ambo yavili ya muto wa Yoludani nkuchemwa Abeli-Misili.*

¹² Bahi vana vanga Yakobo nkuntendela atatawao muchi chavalaijije.

¹³ Váninnyakula mpaka nchilambo cha ku Kanaani, nkunsika nnipanga livêle mmwelu aneko ku Makipela, pepi na ku Mamle. Lipanga anelyo na welu anewo Iblahimu ánisuma kuhaloka kwanga Efuloni, Mhiti uchinga pààve pachinu pake pakusikila.

¹⁴ Bada ya kunsika atatake, Yusufu nkuuya ku Misili chalumo na akuluvake na nnung'une

* **50:11** Abeli-Misili mana lake “maomboleso la Vamisili.”

na vanu vammalele vanampelekedile unansika atatake.

Yusufu àvausija akuluvake lipamba

¹⁵ Bada ya kuhila atatawao, akuluvake Yusufu nkuhaulanila kuchidoni, “Mbwasu vino Yusufu àmbetuvenga na kutupindikulila mabaya lammalele latuntendeledile.”

¹⁶ Bahi vanang'o nkumpelekejija ujumbe uvachidoni, “Atatako kabla akànambikuhwa ála ijije uvila,

¹⁷ ‘Nnyaulile Yusufu kwa niaba yangu kuva, ‘Chonde ngúyuwa uvasamehe akuluvako makosa lavo na mabaya lammalele lavakutendeledile.’ Hambi túyuwa utusamehe mabaya lammalele latukutendeledile hwetu tuvatumishi túvá Nnungu wa atatako.” Yusufu papilikene ujumbe anewo, nkukuta.

¹⁸ Anepo akuluvake nkumwidilila, nkunhumamila mpaka pahi uvachidoni, “Lola, hwetu ni tuvatumwa vako.”

¹⁹ Henga Yusufu nkuvahaulila kuchidoni, “Munayope! Dachi, kwani nangu Nnungu mpaka ninnyukumu mwenu?

²⁰ Mwenu múlembela mungutendele mabaya, henga Nnungu ángukudungidile lambone uchinga vanu vohe vapate kuva vomu malinga chimwona nelo.

²¹ Bahi munayope. Nangu nguchinimwing'ange vilyo, mwenu pamo na vana venu.” Bahi Yusufu nkuvatuja mitima na kutangola navo saana.

Kuhwa kwanga Yusufu

²² Yusufu nkuhweneha kuikala nchilambo cha Misili, nang'e pamo na vanu vammalele va

nng'ande mwa atatake. Yusufu nkulama kwa uhiku wa vyaka myamoja na kumi.

²³ Yusufu ánijaliwa kuvona vavana na vadukulu va mwanawe Efulaimu. Uchocho, vana vanga Makili mwana wanga Manase, ánivapwechela kuva vana vake.

²⁴ Anepo Yusufu nkuvahaulila akuluvake kuchidoni, “Nangu vino ngùvele pepi na kuhwa. Henga muhiu Nnungu achiannyangatange na kummusanga nchilambo achino na kumpelekejanga nchilambo chanamwahidite Iblahimu na Isaka na Yakobo.”

²⁵ Bahi Yusufu nkuvaapisa vana vanga Isilaeli wachidoni, “Muhiu Nnungu achiaide unannyangatanga mwenu kuuka nchilambo achino, na mwenu muchimunyakule mawangwa langu.”

²⁶ Bahi Yusufu nkuhila aneko ku Misili akuno avèlè na vyaka myamoja na kumi. Na vanang'o nkuupakala mmili wake ntela uchinga unakandike upehi, nkuuvika nnisanduku aneko ku Misili.

**Lilailano Lyahambi Lya Nnungu Kwa Vanu
Vammalele**
**Portions of the Holy Bible in the Makonde language of
Mozambique and Tanzania**
**Porções da Bíblia Sagrada no idioma Makonde de
Moçambique**

copyright © 2020 Pioneer Bible Translators

Language: Makonde

Contributor: Pioneer Bible Translators

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Makonde

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 6 May 2025 from source files dated 6 May 2025

e50d2b9d-5016-5132-9a8e-701dc953e2af